Proletari din toate țările, uniți-vă !

cronica

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL IV • Nr. 17 (168) • SÎMBĂTĂ 26 IV 1969 • 12 PAGINI 1 LEU

1 MAI

1 Mai — simbol al luminii și optimismului, sărbătoare intrată în tradiția oamenilor muncii de pretutindeni—își poartă, de peste decenii, o adîncă semnificație. Milioane de oameni, de pe toate continentele, cei ce făuresc bunurile materiale și spirituale, istoria civilizația modernă, și-au înscris, în această zi, una dintre cele mai scumpe sărbători : Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc, a frăției muncitorilor din toate țările, a luptei pentru o viață mai bună, libertate și independență națională, pentru socialism, democrație, pace și progres.

Pentru întregul nostru popor, această zi, care ne-a devenit atît de familiară și dragă, constituie un minunat prilej de a trece în revistă marile realizări obținute în opera de edificare continuă a socialismului, pentru sporirea continuă a prosperității întregii națiuni române.

1 Mai 1969 găsește întregul nostru popor antrenat într-o efervescentă activitate de înfăptuire a angajamentelor luate în întîmpinarea celei de a XXV-a aniversări a eliberării patriei și a celui de al X-lea Congres al partidului, pentru realizarea exemplară a vastului program de continuare a operei de desăvîrșire a construcției socialiste elaborat de Congresul al IX-lea și Conferința Națională a partidului. Avîntul creator, activitatea entuziastă a clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității își găsește o fidelă materializare în marile realizări dobîndite în toate domeniile de activitate. Imaginați-vă un grafic posibil al zilelor de 1 Mai, din ultimii 25 de ani de viață liberă ! Veți avea în față o curbă continuu ascendentă, deosebit de convingătoare, o oglindă edificatoare a marilor noastre realizări economice și sociale, o dovadă elocventă a sporului de putere pașnică pe care poporul român l-a adăugat, an de an, avuției naționale.

Fiindcă fiecare an s-a înscris durabil, prin fapte trainice, cu litere de aur și cu profundă și tonifiantă semnificație, atît în filele istoriei contemporane a României socialiste, cît și în viața tot mai prosperă și în conștiința întregii noastre colectivități. Fiindcă consecvența în înțeleapta politică de realizare a idealurilor naționale, a celor mai nobile năzuințe ale celor ce muncesc, au legat profund și indestructibil partidul de masele populare, iar programul său de edificare a societății socialiste a devenit cauza proprie a întregului popor.

Marile succese obținute pe calea dezvoltării economiei și culturii, a societății noastre în general, determinate cauzal în concordanță cu realitățile concrete și cu posibilitățile materiale și umane ale țării, dovedesc, cu deosebită elocvență, că Partidul Comunist Român este îndrumătorul clarvăzător, înțelept și sigur, care conduce poporul pe calea progresului și civilizației, pe calea bunăstării materiale și spirituale.

„Tot ceea ce întreprindem astăzi în țara noastră — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român— **poartă girul asentimentului întregului popor, exprimă interesele vitale fundamentale ale tuturor categoriilor populației, reprezintă o chintesență a înțelepciunii și voinței colective a națiunii noastre socialiste".**

Aceste adevăruri incontestabile sînt o urmare firească a puternicului spirit novator care caracterizează dinamizarea întregii noastre activități pe tărîm politic, economic, social, cultural, sînt manifestări grăitoare ale aplicării în viață a prevederilor Conferinței Naționale a partidului — care a adîncit și completat prevederile Congresului al IX-lea—ale politicii de profundă perspectivă a partidului, menite să înfăptuiască cele mai cutezătoare aspirații ale poporului nostru. Dezvoltarea și perfecționarea continuă a democrației socialiste, ca rezultat al măsurilor întreprinse sistematic de partid și de stat în toate sectoarele, amplifică procesul de afirmare multilaterală a omului în societatea noastră, în calitatea sa sacră de stăpîn conștient al propriilor sale destine. Aceasta își găsește expresia în avîntul cu care oamenii muncii din patria noastră, indiferent de naționalitate, participă la îndeplinirea politicii partidului și statului, la realizarea planurilor de dezvoltare economică și socială a țării ; în unitatea de monolit a întregului popor în jurul partidului și conducerii sale; în adeziunea deplină și unanimă a maselor largi la întreaga politică internă și externă a partidului și statului nostru.

Astăzi, România socialistă, aflată în plin avînt pe coordonatele progresului și civilizației se situează, ca urmare a muncii entuziaste a întregului popor condus de partid, printre statele cu o economie dintre cele mai dinamice. Este deosebit de elocvent faptul că datorită înfăptuirii politicii de industrializare socialistă a țării, volumul producției industriale este în prezent cu peste 40 la sută mai mare decît în 1965; în primii ani ai actualului cincinal s-au investit în economie, din fondurile centralizate ale statului, peste 155 miliarde lei, sumă ce depășește totalitatea fondurilor investite în perioada 1950—1960 ; zestrea industrială a țării a sporit, în ultimii ani, cu 700 uzine, fabrici și secții noi, dotate cu utilaje de înaltă tehnicitate, întreaga producție industrială a anului 1938 se obține astăzi în numai 24 de zile. Iată doar cîteva cifre mai semnificative care atestă vigoarea potențialului economiei noastre socialiste aflată în plină dezvoltare.

Întregind acest tablou al unor incontestabile succese agricultura a contribuit cu importante realizări la sporirea avuției materiale a patriei. Beneficiind de o bază tehnico-materială în continuă dezvoltare și diversificare, lucrătorii ogoarelor au reușit, în pofida unor condiții climaterice nefavorabile, să obțină în perioada 1966—1968 o producție globală medie cu aproape 24 la sută mai mare decît media producției agricole înregistrată în cei cinci ani anteriori. S-au lărgit volumul și aria lucrărilor de îmbunătățiri funciare, noi terenuri au fost introduse în circuitul agricol. Pe baza extinderii mecanizării, chimizării și a irigațiilor în numeroase unități agricole de stat și cooperatiste se obțin producții constant ridicate la majoritatea culturilor. Toate acestea demonstrează convingător realismul eforturilor depuse de partidul și statul nostru pentru lichidarea rămînerii în urmă a agriculturii, prin accelerarea dezvoltării bazei sale tehnico-materiale, prin îmbunătățirea conducerii, finanțării și organizării unităților agricole de stat și cooperatiste, prin creșterea cointeresării producătorilor.

Un avînt nemaiîntîlnit a cunoscut învățămîntul, știința și cultura românească. În strînsă legătură cu transformările economice, politice și sociale din țara noastră, partidul a acordat și acordă o atenție permanentă dezvoltării și perfecționării învățămîntului de toate gradele. Considerînd școala ca principal factor prin care se realizează procesul social al instruirii și educării tinerelor generații partidul și statul nostru depun eforturi susținute pentru asigurarea celor mai bune condiții de desfășurare a procesului de învățămînt care este chemat să contribuie plenar și activ la formarea tineretului pentru muncă și viață. Arta și cultura au devenit un bun al maselor largi, o bucurie spirituală emanată de la popor și pusă în slujba poporului. Preluînd și dezvoltînd pe o treaptă superioară bogata tradiție culturală din patria noastră, orînduirea socialistă a creat condiții dintre cele mai favorabile, unei intense și multilaterale activități culturale, în care toți fiii țării dispun de posibilități, practic nelimitate, de a se instrui potrivit aptitudinilor și capacității lor.

În ultimii ani am asistat la o deosebit de eficientă afirmare a cercetării științifice românești, care s-a integrat tot mai mult în procesul de ansamblu al reproducției sociale, devenind una din sferele principale ale acesteia. Activitatea științifică, a cărei dezvoltare, conducerea de partid a situat-o printre obiectivele majore ale construcției socialiste, a fost stimulată și ridicată la o înflorire fără precedent, căpătînd o bază materială și umană tot mai bogată, corespunzător cerințelor ce le reclamă revoluția tehnico-științifică contemporană.

Succesele evidente obținute pînă în prezent în toate domeniile demonstrează caracterul realist, științific și mobilizator al politicii partidului, confirmă încă o dată patriotismul, abnegația, hărnicia, competența și talentul întregului nostru popor.

În acest context, de puternică emulație creatoare, se înscrie armonios și județul Iași care, în anii luminoși ai socialismului, a căpătat contururi noi, în concordanță cu avîntul general al țării spre culmile civilizației și progresului. Înfăptuirea politicii partidului de industrializare socialistă, de repartizare rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării i-a conferit bătrînului oraș Iași, prestigioasă cetate a științei și culturii, și atributul unui tînăr, dar viguros oraș industrial. În fiecare an am asistat la debutul unor puternice obiective industriale care au sporit necontenit potențialul economic al județului.

Conf. univ. PETRE MÎLCOMETE
secretar al Comitetului Județean de Partid Iași

(Continuare în pag. a 11-a)

BRÂNCUȘI : Domnișoara Pogany

în mai

S-a dus aprilie, ca un cocor s-a dus
Vaporizîndu-și zilele spre țărmii cruzi
Ai timpului pe care îl sporim cu viața
E timpul să-ndrăgim statornicia
Lutul din oameni, stelele, vecia ;
Spre luna mai să ne întoarcem fața

Trifoiu-n cîmp a suspinat
Pămîntu-n cer s-a rotunjit
Și ghioceii care-au înflorit,
Sînt sigur, s-au văzut din infinit

Văzduhul da, într-adevăr
Răstoarnă vînt dintr-un ciubăr
De parcă cineva ca pe porumb
Vîntură noaptea clopote de plumb
Dar iată-n loc de-o floare rară
S-a străduit și-a înflorit o țară
Dar iată pe-un picior de plai
A suspinat și-a răsărit un rai

E timpul să-ndrăgim vecia
Sus în tărie ciocîrlia
Sfînt, ca o candelă cu doine, arde
Părinții-au înflorit în cimitire
Lemnu-n stejar se face mire
E timpul să fugim din moarte

Topiți-vă dar sufletele-ntr-unul
Iată-i cu floarea ca un țui alunul
Buciumă cucul în copac
Hulubu-n cer devine lună
Și zîmbetul se face veac

Ion Chiriac

jurnal

LENIN

Cel care se năștea acum 99 de ani, în îndepărtatul Simbirsk, avea să dea omenirii prima lecție practică de socialism, organizînd întiiul stat în care această orînduire își dovedea dreptul legitim la existență. Poate și din această cauză, surprinși, o serie de gînditori potrivnici socialismului s-au străduit să despartă leninismul de marxism. Asemenea opoziții, ierarhizări etc. sînt deopotrivă lipsite de finalitate teoretică și practică. Putem constata și acum, după atîtea decenii, continuitatea marxismului, dezvoltat în toate laturile de către Lenin, continuitate care presupune îmbogățirea și, uneori, corectarea celor moștenite pînă la acel moment. Fiindcă o copiere fidelă, o înaintare numai pînă la punctele atinse de predecesori, nu poate fi compatibilă cu gîndirea liberă, revoluționară. Eficiența practică a unei astfel de gîndiri este nulă și oricît de revoluționară s-ar declara, rămîne în cel mai dens conservatorism.

Lenin nu s-a sfiit să corecteze unele afirmații particulare ale lui Marx și Engels, făcute în alte condiții istorice și, în primul rînd, pe cea cu privire la victoria revoluției socialiste. Se dovedea astfel, teoretic, dar mai ales practic, că vitalitatea acestei concepții stă tocmai în spiritul ei critic, neîngrădit de nici un fel de prejudecăți și tabu-uri, gata oricînd să recunoască eroarea și să primească, de oriunde ar veni, tot ce este pozitiv pentru cunoașterea reală, pentru transformarea lumii. De la acele însemnări pe marginea „Științei logicii" a lui Hegel și pînă la ultima lui cuvîntare, se poate observa cu ușurință prezența acestui spirit critic, liber și dornic de a introna dreptatea și adevărul. Adevărurilor „eterne" și prejudecăților li se declara astfel, încă odată, război.

Lenin a descoperit ceea ce era posibil pentru vremea lui și, nicăieri în lucrările sale, nu vom găsi pretenția de a fi spus totul și pentru totdeauna. Repeta astfel marele exemplu al lui Marx și Engels. Unele afirmații particulare el însuși și le-a corectat mai tîrziu și, nu odată, a atras atenția asupra pericolului transformării unui adevăr de moment, valabil în anumite condiții, într-o anumită țară, în cuvînt cu autoritate eternă pentru toate timpurile și pentru toate țările.

De aici concluzia firească : marxism-leninismul nu este monopolul nimănui. Indiferent de locul de naștere, fondatorii noii concepții despre lume aparțin tuturor popoarelor și fiecare popor poate să aducă, în mai mare sau în mai mică măsură, indiferent de mărimea țării și de numărul populației, contribuția la transformarea lumii preconizată de Marx, Engels și Lenin. Orice alte pretenții aduc incomensurabile daune dezvoltării socialismului, prestigiului său.

Ideile sale despre pace, despre relațiile dintre țări, despre dreptul națiunilor la suveranitate și independență, despre puterea exemplului, întotdeauna victorioasă față de cea mai cumplită armă de asuprire, ca să enumerăm foarte sumar și numai pe cîteva din ele, sînt de o stringentă actualitate, acum, în timpul nostru atît de plin de neliniști. Sigur, nu vom găsi nici la Lenin, și nici la Marx și Engels rețete pentru toate problemele concrete care frămîntă timpul nostru. Nici unul dintre ei n-a pretins acest lucru, ci dimpotrivă, a luminat cu spiritul lor orizontul spre care se îndreaptă omenirea, spirit incompatibil cu orice fel de constrîngeri față de gîndire și care constituie o mare forță a acestei epoci.

Lenin a dat omenirii prima lecție practică de socialism. Prin aceasta numele său, alături de Marx și Engels, a devenit un simbol al dreptății și libertății, pe care erorile urmașilor din diferite țări, din anumite momente, erori trecătoare, n-au putut să-i estompeze strălucirea. Fiindcă în fața istoriei, fiecare personalitate răspunde singură. Răspunsul lui Lenin, astăzi, după aproape o sută de ani de la nașterea sa, ne dă certitudinea fermă în victoria noii orînduiri, în victoria libertății omului.

Corneliu Ștefanache

MOMENT

FESTIVALUL „GH. ASACHI"

Cu totul remarcabilă amploarea pe care a cunoscut-o, în acest an. Festivalul „Gheorghe Asachi" (organizat sub egida Ministerului Invățămîntului de către Institutul Politehnic „Gh. Asachi" din Iași și organizația U.T.C. a acestuia); festivalul a cuprins, în afara celei de a XVI-a sesiuni de comunicări ale cercurilor științifice studențești, variate manifestări cultural-artistice și distractive, concursuri sportive, cu participarea tuturor institutelor de învățămînt superior din Iași. După cum se știe, în acest an se împlinesc o sută de ani de la moartea lui Gheorghe Asachi, întemeietorul învățămîntului în limba română în Moldova (1813), primele serii de absolvenți ieșeni marcînd momentul în care lua ființă învățămîntul în limba română și la București. Este vorba, cu alte cuvinte, de o caldă omagiere a cărturarului umanist, scriitorului și marelui animator, profesor, unul din întemeietorii Academiei Mihăilene și al primei gazete românești din Moldova „Albina românească", organizator al primelor reprezentații teatrale în limba română din această parte a țării, precum și al Conservatorului dramatic.

Cele 160 comunicări ale cercurilor științifice, prezentate în cadrul a 14 secții, cele șapte reprezentații teatrale, retrospectiva plastică „Gh. Asachi" și expoziția de artă plastică, concursul de creație literară — toate aceste manifestări cultural artistice studențești, se înscriu, ca un semnificativ gest comemorativ, în aria multilateralelor activități pe care, cu însuflețire și generozitate, le-a desfășurat cel al cărui nume îl poartă acest festival.

Acordăm o notă maximă pentru organizarea manifestărilor, armonizarea programului și pentru nivelul elevat al întregului ansamblu de acțiuni.

SYMPOSION

A ieșit de sub tipar revista „*Symposion*", a organizației U.T.C. și a asociațiilor studențești din Institutul de Medicină și Farmacie—Iași.

Alături de celelalte două reviste ale studențimii ieșene, „Alma—Mater" și „Viața Politehnicii", „Symposion" aduce o notă de particulară prospețime intelectuală. Concepută cu seriozitate, revista cuprinde, în rubrici interesante prin varietate, articole notabile ca : „Medicii și cultura generală", „Drumul de la deziderat la valoare în lucrarea de diplomă", „Jean Paul Marat — medic", „Leonardo da Vinci și medicina", „Există o criză a terminologiei medicale?" ș.a. Remarcăm pagina de beletristică, precum și rubrica, vioaie, de umor.

Redacția „Cronicii" salută apariția revistei „Symposion", dorindu-i succese statornice.

CAIETE DE POEZIE

Reanimată de caietele de poezie a căror pulsație se prelungește adesea în cuprinsul revistei, Viața românească *are meritul și mîndria de a ilustra constant, cu exigență și gust, efervescența reală a liricii actuale. Se conturează astfel, număr de număr pentru lectorul interesat informativ, trăsăturile portretului poeziei contemporane, prin întîlnirea atîtor modalități artistice de o împlinită maturitate. In ciuda unor proteste venite din impasul ierarhizărilor poetice, pe care, de fapt V. R. nu și le-a propus, ca fiind arbitrare, criteriile după care s-a alcătuit sumarul caietelor de poezie s-au dovedit receptive la intensitatea vibrărilor unei poezii autentice. Și rareori codul a funcționat imprecis, lăsînd să răsune notele false ale versurilor inexpresive.*

Spațiul ultimului caiet, unde se întrezărește vibrația aparte a liricii feminine, în afara cîtorva texte de valoare inegală, este dominat de un lirism substanțial, pendulînd între versuri evocative, de o plasticitate adeseori superioară (Florența Albu, Cristina Tacoi) și o poezie a cunoașterii, tulburătoare prin atingerea înfiorată a necunoscutului (Violeta Zamfirescu, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Rodica Iulian).

Mai mult încă, valoarea caietului nr. 3 este sporită prin traducerile de calitate din lirica feminină universală, ce străbat o gamă tematică variată: de la poezia lucrurilor gingașe din Cîntecele de gheișe *la cea programatică a Edithei Sodergram.*

scrisoare

Ancheta dv. „Migrația inteligenței",... inteligent realizată, este o fericită „punere a degetului pe rană", într-un moment necesar. Permiteți-mi să felicit „Cronica" pentru inițiativă.

M-am întrebat însă de ce nu ați inclus în anchetă și reprezentanți ai intelectualității tehnice, numeroasă și cu suficiente tradiții la Iași ? Un „exod" al tehnicienilor există de asemenea, deși proporțiile nu-i pot fi precizate tot din lipsă de date, după cum tendințele latente pot fi și mai greu prinse în cifre.

Acceptarea necesității ca mijloacele de cercetare și informare să fie optim folosite face a fi privită ca naturală migrația inteligenței tehnice spre București. Argumentul acesta miop și întreținut uneori de bucureșteni face să se uite că știința este astăzi atît de vastă, încît se pot găsi întotdeauna domenii distincte și utile prin ele însele, în care cercetarea să poată satisface într-un oraș de provincie aceleași exigențe ca și oricare alt centru de cercetări din lume (fie el amplasat în capitala sau „provincia" acelei țări). Domeniul fiind adesea nou, un asemenea centru își poate crea și o bază informațională de sine stătătoare, după cum „ținerea la zi" se face astăzi prin revistele de largă circulație, consfătuirile și simpozioanele naționale și internaționale, și nicidecum prin aglomerarea cercetătorilor în metropole. (Se știe prea bine de altfel, că în lume, gîndirea concentrată evită astăzi problemele perturbatoare ale marilor aglomerări urbane).

La noi, orașele provinciei și-au dovedit capacitatea de a-și însuși repede tehnologii industriale moderne, complexe, pentru care nu exista tradiție, și nu văd de ce n-ar putea-o face și în institute de cercetări și proiectare, fie ele și filiale specializate ale unor institute centrale. S-ar reduce astfel distanțele dintre cercetător sau proiectant și beneficiarul muncii lor. (La avansul de șase luni la intrarea în funcțiune a U.F.S.—Iași și-a adus desigur o contribuție și colaborarea strînsă cu IPROSIN—Iași).

Cîte economii nu s-ar face eliminîndu-se deplasările lungi ale proiectanților bucureșteni pentru fiecare stație sau substație nouă dintr-un capăt sau altul al Moldovei, prin realizarea unui vechi deziderat de înființare a unei filiale a Institutului de studii și proiectări energetice, la Iași!

Centralizarea excesivă existentă naște anomalii care în nici un caz nu pot fi profitabile pentru societate în ansamblu, așa cum sînt tentați uneori să justifice exodul, beneficiarii acestuia. De pildă, elemente tinere, chiar extrem de valoroase, produse de școlile superioare, nu găsesc în provincie destule centre puternice în care să-și valorifice elanul și posibilitățile. Bucureștiul ridică în fața lor nenumărate bariere, și bariere înalte. Ei sînt obligați atunci la o stingere sau cel mult dezvoltare lentă într-un centru insuficient dotat. Și toate acestea se întîmplă în vreme ce institutele de cercetări bucureștene își umplu schemele cu unele mediocrități posesoare ale miraculosului „buletin de București".

Nu trebuie pierdut acum un moment favorabil. Cercetarea tehnică românească, parcurgînd o etapă necesară, are astăzi o dezvoltare mai mult extensivă. Este deci ora cînd, favorizați de tendința deja existentă de descentralizare în economie, de prezența potențialului uman produs de facultăți și Academie, a unor biblioteci puternice și a proaspătului Birou teritorial al I.D.T., trebuie să se impulsioneze cercetarea tehnică ieșeană.

Nu reclamă nimeni paralelisme în cercetare sau proiectare, dar trebuie să se înțeleagă că un important potențial intelectual tehnic se zbate ineficient și că un sistem de învățămînt riscă să se dezvolte rupt de lupta vieții.

Acolo unde nu poate lipsi industria nu poate să lipsească nici cultura. Acolo unde cultura există și dovedește că poate fi bogată, trebuie să i se dea atît baza de plecare și finalitatea — industria — cît și „creierul" industriei de astăzi, cercetarea științifică modernă.

Dacă știm că azi știința este forță de producție, dacă am acceptat că forțele de producție trebuiesc distribuite uniform pe întinderea țării, trebuie să recunoaștem provinciei dreptul *(și nu „să o ridicăm") la gîndire tehnică independentă.*

Am impresia că la o reluare a discuției revista ar trebui să țină cont și de asemenea laturi ale problemei.

Cu stimă,

asist. ing. SLĂNINĂ MIRCEA

Institutul Politehnic Iași

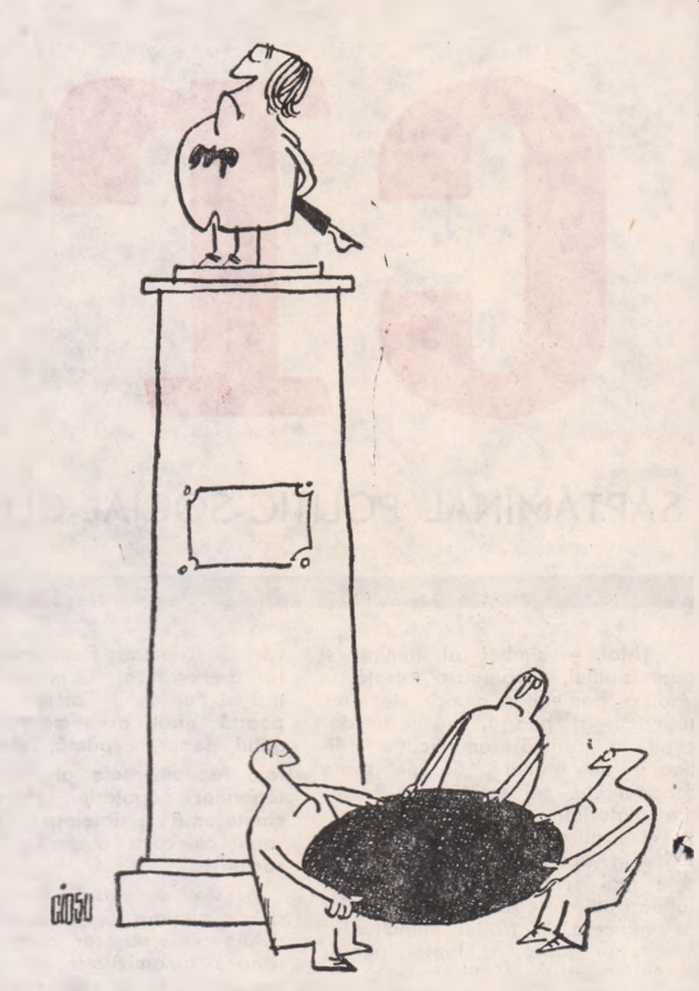

Desen de Const. CIOSU

satirycon

CATRENE, REVISTELOR

ASTRA

Pentru-a limpezi vorbirea noastră,
Obosit-au minți și inimi brave ...
Astăzi alții fac din astru astră
Și de la Brașov ne dau... brașoave.

ATENEU

Oameni pașnici sînt în Ateneu
Ca-n cortegiul veselului zeu
Dar e bine să nu-i iei cu răul,
Pentru că-ți găsești cu ei... bacăul.

CONTEMPORANUL

Creadă fiecare cum o vrea,
De-i ca vinul, ori ca altceva :
O revistă fără de pereche
Și contemporană, dar și... veche.

CRONICA

Hronicarii iștea di la Ieși
Nu-s mai gios decît tăți cei aleși,
Incît despre harul lor dimonic
Cetitorii au fost spus că-i... cronic.

FAMILIA

I-bucnește din vulcan o lavă
Strict originală și grozavă ;
Insă nimeni nu se înspăimîntă,
Pentru că familia e... sfîntă.

LUCEAFĂRUL

Toți cititorii-și pun o întrebare
In legătură cu acest mister :
E patronată de-un luceafăr, mare,
Sau e sub zodia lui... lucifer ?

TOMIS

De marele Ovidiu amintește
Doar titlul (care n-are nici o vină) ;
Tridentul nu-i al lui Neptun, firește,
Ci e o... furculiță caudină.

C. Trandafir

sport

MARELE TEST...

...pentru fotbalul nostru rămîne meciul de la Lausanne. Să nu ne amăgim : acel 1—1 de la Londra a fost un **succes de stimă,** prețios dar neconcludent. Nu văd de ce am crede cu încăpățînare în **momentul Wembley** și nu și în momente Liége ori Istanbul (A-propo : unii ziceau că s-a pierdut la Istanbul și din cauza „terenului tare". Ași ! Am văzut cu ochii noștri, încă acum doi ani, stadionul „Mithat Pașa" proaspăt și perfect gazonat. Credeți oare că, în acest răstimp, s-a năpustit pe malul Bosforului, tricofiția ?) La Atena am obținut un punct, dar, oare acesta este rezultatul pe care l-am așteptat cu toții ? Să nu ne amăgim : „noul val" al promoției Dumitrache a adus un suflu înnoitor în fotbalul practicat de naționala noastră, însă „proba focului" abia acum urmează. Nu-mi prea place să-mi amintesc de echipa Elveției (parcă simt și-acum ploaia subțire de pe stadionul din Zürich — ca să nu mai vorbesc... despre ploaia de goluri !), dar este momentul să păstrăm acel minut de reculegere ce precede marile bătălii, gîndindu-ne la fotbalul simplu, realist și dîrz pe care-l practică elvețienii, gîndindu-ne la **handicapul moral** pe care trebuie să-l înfrunte cei 11 tricolori în fața echipei care ne-a marcat nu mai puțin de 7 goluri. Cît despre portughezi, rogu-vă, nu-i considerați victime sigure pentru meciul din toamnă. Mai sînt luni de zile, fără îndoială că formația va fi restructurată și, la București, cu sau fără Eusebio, portughezii vor încerca **altceva,** dacă nu chiar marea carte a impunerii unui „unsprezece" tînăr, ambițios și dornic de confirmare. Am mai pierdut noi o dată pașaportul pentru Mexic, neizbutind să învingem la București o echipă ce ni se părea „victimă" sigură: formația R.D.G...

Așadar, Lausanne va fi marele test. Maturitatea fotbalului nostru tînăr (paradoxul e doar aparent) va fi — sau nu — confirmată. Eu unul, voi crede cu adevărat în cei care conduc echipa noastră națională, doar după ce, în minutul 90, tabela de marcaj din Elveția va indica un scor capabil să ne „propulseze" spre Mexic.

Oare pretind prea mult ?

M. R. I.

P. S.

Pavlovici continuă să fie, în pofida supleții dobîndite, același jucător recalcitrant, grosolan și indisciplinat. Injură pe teren ca la ușa cortului. Își persiflează coechipierii. Sfidează arbitrii. De unde se vede că lupul își schimbă... clubul, însă năravul...

Stimate Ilie Oană, nu sînt sigur că, achiziționînd un „om de gol", nu vei pierde, la alte capitole, mai mult, infinit mai mult. Doar e destul un băț la un car de oale !

fișe sentimentale

IAȘI

TEROM. *Data nașterii:* 11 aprilie 1969. *Locul nașterii:* Iași, amfiteatrul industrial de la poalele dealurilor Buciumului *Numele:* Uzina de fibre sintetice. *Părinți:* chimiști, constructori, proiectanți.

La început a fost Săvineștiul, cu perioada lui de glorie: coprolactama, melana, fibra poliacrilică. Dar prestigioasa ștafetă a fabricării fibrelor sintetice a fost preluată de Iași, cu 6 luni mai devreme față de termenul prevăzut în plan. Această devansare de jumătate de an poate fi exprimată și valoric: o producție suplimentară pentru economia națională, în acest an, de aproape un sfert de miliard de lei!

Așadar, prestigioasa ștafetă a fost preluată de Iași, de orașul unde chimia românească și-a adus din plin contribuția încă din primii ani ai industrializării țării: mai întîi Fabrica de antibiotice — cu primele medicamente românești de biosinteză; apoi Uzina de prelucrare a maselor plastice — cea mai mare uzină de acest fel din țară, unde polietilena și policlorura de vinil au căpătat noi contururi. Și-acum, iată cea mai mare uzină a Iașului! E de ajuns să ajungi aici, pe vastul platou industrial al Iașilor, să mergi pe această șosea lungă și largă, cu hale și turnuri pe-o parte și pe alta și îndată vei recunoaște locul de naștere al „Terom"-ului. Il vei recunoaște după atît de familiarele coloane înalte și argintii ale chimiei. Orice vizită aici înseamnă o spectaculoasă lecție de chimie. Mai întîi, o să te întîlnești cu un cuvînt lung, alcătuit din 20 de litere: polietilentereftalat. El face parte din tehnologia acestei fibre sintetice care a fost numită TEROM. Apoi o să auzi alte cuvinte lungi — dimetiltereftalat, etilenglicol care te vor trimite cu gîndul la Combinatul petrochimic din Brazi pentru că de acolo vine materia primă la noua uzină ieșeană. La Iași, această pastă albă, lucioasă trece prin retorte, prin coloane, printr-un complicat proces tehnologic și la un înalt grad de automatizare. Spectaculoasa lecție de chimie de care vorbeam începe de la secția policondensare, continuă la secția de filare și apoi la secția etirare-convertere. Lichide grele ajung plăci cu luciu metalic, după care devin un fel de bănuți albi. Pe urmă, te întîlnești cu două sorturi de fibră: palǎ și puf. Și drumul fibrei continuă, complicat, dar continuu controlat de aparatura sensibilă a mașinilor ultramoderne... Și la urmă, intîlnirea cu „TEROM"-ul, fibra poliesterică ieșeană, asemănătoare celor străine cunoscute ca tergal sau ca terilenă. O pipăim. E neverosimil de pufoasă! O fi un fir dintr-o pînză de păianjen? Ce va ieși din aceste fibre? Ni se vorbește de stofe pentru costume, de lenjerie, cămăși, diverse tricotaje, genți de voiaj, ciorapi, mănuși, plușuri și blănuri și chiar articole tehnico-sanitare!

TEROM. Un cuvînt nou. Un produs nou, născut într-o nouă uzină. O nouă marcă industrială. Incă o mîndrie națională izvorîtă din retortele laboratoarelor din Iași. Ni se spune că TEROM-ul a atins parametrii calitativi superiori: rezistență dublă, nesifonabilitate, stabilitate mai mare la lumină... Producția pe un an a acestei uzine va echivala cu cantitatea de lînă obținută de la... 3 milioane de oi! In fiecare an vor pleca de aici 10.000 tone de fibre TEROM. In amestec cu bumbac sau lînă, această cantitate de fibre este suficientă pentru confecționarea a 30 milioane de vestminte pentru femei, sau a aproape 10 milioane costume bărbătești! In 1970, odată cu intrarea în funcțiune a celei de a doua etape, producția globală anuală va fi de 13.050 tone de fibre.

...M-am plimbat aproape o zi prin vastul laborator de naștere a TEROM-ului, care se întinde pe o suprafață de aproape 20 de hectare. Am intîlnit aici specialiști de la Săvinești și Brazi, care au devenit ieșeni. Unii, cum este inginerul Vasile Ungureanu, credea că n-o să plece niciodată de la Săvinești pentru că, așa credea, „ca Săvineștii n-o să mai fie altă uzină". Și iată-l la Iași! Am întîlnit însă și foarte mulți tineri, între 18 și 19 ani. Lor nu li se pare nimic curios. Sînt la ei acasă. Spun că așa au visat uzina și nu putea să fie altfel. Dintre aceștia, 400 sînt absolvenți de școli profesionale. Tinerii sînt acei care înconjoară reporterii (numeroșii reporteri care au venit zilele acestea la Iași!) și le vorbesc, și le vorbesc cu atîta înflăcărare despre TEROM și despre chimie, încît îți fac impresia că ești undeva la o școală, într-o recreație mare, după care urmează o nouă oră de chimie și „elevii" își revizuiesc cunoștințele...

In acest an 1969 — an jubiliar în noua istorie a patriei, Iașul întîmpină cea de-a 25-a aniversare a eliberării României și cel de-al X-lea Congres al partidului, cu intrarea în funcțiune cu 6 luni mai devreme, a acestui important obiectiv al actualului plan cincinal: Uzina de fibre sintetice. Uzina unde s-a născut TEROM-ul.

Traian Crăescu

ROMAN

„La Roman, în cancelariile din fortăreață, a poposit voievodul Roman Vodă făcînd danie lui Ianoș Viteazul, pentru credința și vitejia sa, trei sate", glăsuiește uricul dat la 30 martie 1392 de către Roman Mușat.

Cetatea și-o fi luat numele de la voievod sau domnul de la cetate? Oricum, această cetate de pe malul stîng al Siretului, întărită cu palisade de lemn și înconjurată cu valuri de apărare era a lui Roman, căci el își încheie astfel actul de danie: „dat în fortăreața sau cetățuia noastră, a lui Roman Vodă". Vestigiile ei, peste care s-au suprapus în al XV-lea veac întărituri de piatră, rezistă și astăzi vremii, în timp ce tihnitul orășel de altădată, a primit în ultimii ani cetăți moderne, închinate tehnicii și avînd drept blazon focul cel a toate transformator. Judecînd bine și aceste „cetăți ale industriei" descind din Mușatinii ctitori de așezare durabilă la încrengătura Moldovei cu Siretul, în măsura în care transmit forță și demnitate peisajului și dîrzenie oamenilor încleștați în lupta din halele spuzite de incandescențe.

Tihnitul oraș cu vile semănate în risipă vegetală și cu străduțe troienite într-o anumită lună de către polenul teilor; Romanul unui decorativ parc în care ai impresia că s-a născut cuvîntul romantic și care ogoiește chiar și chiotul locomotivelor; Romanul tihnei cărturărești a lui Miron Costin, Dosoftei și Melhisedec, Romanul lui Calistrat Hogaș sau Garabet Ibrăileanu, acest Roman, pe care continuăm a-l considera prototip de tîrg patriarhal, a devenit în zilele noastre un puternic, nebănuit de important, centru industrial. Căci dacă metalurgia feroasă, care deține o pondere de 23,8 la sută din industria jud. Neamț a realizat în ultimii ani o creștere de 12 la sută, cuvîntul decisiv l-a avut Uzina de țevi de la Roman; și dacă în 1968 producția industrială globală a aceluiași județ a crescut, comparativ cu 1965, cu 29,5 la sută, nu trebuie neglijat aportul „cetăților" romașcane. In fine, un ultim și surprinzător amănunt: Romanul bate recordul pe țară în ceea ce privește producția industrială repartizată pe cap de locuitor. Și aceasta fără ostentație, cu o discreție care-i stă bine.

Așa cum reușește a cuprinde istorie fără mucegai de ruine, Romanul e un centru industrial scutit de avatarurile cunoscute: cerul său rămîne limpede, aerul curge fluid ca și Siretul, vegetația nu pare obosită, fanată. Cele patru industrii principale, respectiv Laminorul, Zahărul, Prefabricatele și Cărămida, injectează un anumit ritm orașului dar de la distanță, mulțumindu-se să-l fixeze în patru pioneze de foc pe harta Moldovei. Numai atunci cînd soarele scapătă dincolo de catapeteazma Ceahlăului, amurgul amplifică pulsul celui mai mare laminor al țării, această inimă care include multe zeci de hectare și trimite anual 300.000 tone de țevi laminate spre toate meridianele globului; și tot în acel ceas de logodire a cerului cu umărul pămîntului, se face simțită respirația albă a Fabricii de zahăr și zumzetul surd al Intreprinderii mecanice, livratoare de utilaj forestier.

Incolo, trebuie să afli de la localnici că mai există o fabrică de cărămizi și una de prefabricate, ambele tinere și cu atît mai ambițioase. In 1968 au dat cantitativ cu 12,4 la sută mai mult decît în 1965, iar în 1969 se pregătesc să lanseze secții noii de cahle și, respectiv, tuburi de presiune.

*

„Siretul pare un copac culcat de-a lungul Moldovei, cu rădăcinile în Dunăre și cu crengile rășchirate, înfipte prin crăpăturile munților", scrie Vlahuță în „România pitorească".

Așezat la subțioara unei asemenea crengi, Romanul e un cuib de istorie și sînge, pîrjolit în 1467 dar refăcut cu aceeași dragoste; capitală militară a lui Ștefan înainte de codrii Cosminului; martor al dramei din 1691 cînd a căzut, alături de cap, pana lui Miron Costin; o adevărată cetate și fortăreață de la Roman Vodă.

Romanul modern a primit pînă acum cetăți de industrie aspră, bărbătească, în care lupta cu materia se dă fățiș și dîrz. E o industrie acordată cu trecutul istoric. Desigur că viitorul îi va dărui mereu alte și alte bunuri și frumuseți, alte resurse productive, integrate în aspectul cochet al orașului nou, cu nuanțe de pastel în fațade de blocuri și cu vitrine atît de promițătoare.

Aurel Leon

PAȘCANI

Trebuie să recunosc: ulița Economului, casa cu două caturi a lui Ioil, fierăria lui Franț Cucinschi, hanul roznovănesc și cele 31 de crîșme nu mai sînt. Nu mai sînt de mult. De fapt, cred că nici n-au existat vreodată decît în paginile sadoveniene din „Istoria pe scurt a tîrgului Pașcani". Sau poate că, totuși, au fost cîndva dar nu-și mai amintesc de ele decît zidurile cenușii ale castelului de pe muchia dealului, martorul tăcut al atîtor generații și întîmplări și monumentul ridicat în memoria ceferiștilor și a țăranilor eliberați în 1907 din vagonul plumbuit al morții.

Și iarăși trebuie să recunosc că, dacă nu aș fi trăit acele zile, paginile de apocalips ale lui Geo Bogza din „Pe urmele războiului în Moldova" mi s-ar fi părut exagerate. Le transcriu în cutremurătoarea lor nuditate: „în Moldova se găsește orașul care stă cu mult în fruntea tuturor, ca proporții ale distrugerii: Pașcani. E ras de pe fața pămîntului".

Și totuși a existat aici ceva care, în ultimul pătrar de veac, a ridicat această localitate din cenușă conferindu-i dimensiunile unui oraș în plină transformare. Sînt Atelierele, cum numesc localnicii de cînd se știu, uzina de reparații a materialului rulant.

Vorbind despre Pașcanii de azi, comparațiile cu trecutul sînt anulate. Practic, orașul are vîrsta de 25 de ani.

Am fost să revăd „Narhaus-ul" („Narhaus" pe nemțește înseamnă „casă de nebuni"). De ce-or fi poreclit oamenii clădirea aceasta așa? Nu știu.

„Narhaus-ul" făcea parte din peisajul cotidian al Pașcanilor de altă dată. In casa aceea locuiau înghesuite, claie peste grămadă, cîteva zeci de familii de ceferiști. Astăzi clădirea nu mai există, cum nu mai există maidanul din jur cu ceata de copii palizi jucîndu-se în zgura de la locomotive împrăștiată peste terenul mlăștinos.

In schimb, peste tot, mai ales în centrul nou al orașului, în locul vechilor cocioabe înjghebate după război se construiește intens: blocuri de locuințe, magazine, clădiri ale unor instituții.

Și apoi, Atelierele. Inima orașului cum i se spune. Fosta întreprindere cu aspect meșteșugăresc a rămas doar în albumele cu fotografii. In locul ei se înalță astăzi halele moderne ale unei adevărate fabrici socialiste. L-am ascultat de curînd pe directorul întreprinderii, Const. Ursuleanu, pe care mi se pare că îl cunosc de-o viață, vorbind cumpătat și adînc despre perspectivele de dezvoltare ale fabricii, despre producție și despre angajamentele colectivului în cinstea aniversării celor 25 de ani de la Eliberare.

Omul acesta înalt și masiv, cu părul cărunt, mi se părea atunci parcă desprins din povestirile sadoveniene. Și, nu știu de ce, mi-am amintit de toți acei care, din tată în fiu, trec în zori, cînd fluieră sirena, spre Ateliere. Și încă odată, omul acesta mi se părea un simbol al statorniciei și al încrederii oamenilor de aici în ziua de azi și în visul lor de mai bine.

Corneliu Sturzu

PIATRA NEAMȚ

... Străduțe liniștite, frînghii cu rufe întinse din stîlp în stîlp, scaune așezate dinaintea porților, căsuțe povîrnite, cu mușchi crescut pe „versantul nordic" al acoperișurilor, lîncezeala după-amiezelor colbăite — da, din nou, atribute ale „locurilor unde nu se întîmplă nimic". Sonor, imaginea oferită de monografia „Frămîntări pietrene" (!) s-ar cuveni completată de strigătul răgușit al vardistului: „strîngeți **rezerva**, că se-oprește!..." De necrezut, dar fostul tîrg Piatra Neamț, care în 1945 număra cîteva zeci de mii de locuitori, nu se putea lăuda barem cu ... 10 metri de canalizare! **Strada mare** (ah! această eternă **stradă mare** a tîrgurilor moldovenești!) avea două șanțuri pietruite pe margini. Atît. Cînd situația devenea de nesuportat, primăria emitea ordonanțe. Reproducem cîteva fraze dintr-o asemenea ordonanță (nr. 66/1934), coborîtă parcă din „Vocea patriotului național", ori din vreunul din ziarele băcăoane „Geamătul codrului" sau „Gurița Bacăului"; „Deoarece circulațiunea principală precum și primblările de recreație se fac între orele 18—20 post-meridian, se interzice, de la data publicării prezentei ordonanse, azvîrlirea oricărui fel de lături și gunoaie de la orele 16 pînă la orele 21". Așadar o variantă pietreană a poveștii cu dotul focului la casă pentru... In fine, să închidem mapa cu file îngălbenite: la urma urmei, **colbul uitării** nu face rău că troienește asemenea amintiri jenante chiar. In 1969, orașul e altul. Cu totul altul. Sumedenie de așezări românești au întinerit, la propriu și la figurat, în anii noștri, dar cu Piatra Neamț s-a petrecut un fenomen capabil să scoată metamorfozarea orașului din zona **spectaculosului**, spre a o aduce pînă aproape de **miraculos.** Marile ansambluri arhitecturale noi au fost construite nu de la periferie către centru, ci, curajos, începîndu-se cu inima bătrînei așezări, parcă pentru a se iniția și perpetua un dialog peste secole între salba blocurilor-turn și ciudatul turn durat la poalele Pietricicăi în cel de al XV-lea veac, pe vremea cînd tropoteau pe șleahurile nemțene călătorii lui Ștefan Voevod... Orice călătorie la Piatra-Neamț constituie acum o invitație la meditație: pornind de la înfiorătele legende, ajungi pe nesimțite în acel domeniu în care legenda, vitalizată la temperatura înaltă a **faptei**, se redimensionează, se **contemporaneizează** — dacă ne este îngăduită o asemenea exprimare. Venind de sus, dinspre Zugreni, și urmînd seculara cale a plutelor, vei întîlni în Piatra Teiului veghind — parcă asemenea acelui picior rămas din podul lui Apolodor — arcul elegant al viaductului ce vestește nașterea lacului devenit, în folclorul nou, „marea dintre brazi". Venind din jos, dinspre Roznov și Săvinești, dumbrava de coloane argintii a noilor combinate îți amintește versurile lui Eminescu, născute, pare-se, tot prin aceste meleaguri: „de departe vezi albind / Și-auzi mîndra glăsuire a pădurii de argint"... Intre cota semeață a barajului de la Bicaz și cota impresionantă a instalațiilor de la Roznov, municipiul Piatra Neamț și-a rînduit cotele etajelor 9 și 13. Dar, fără îndoială, nu numai urbanistica atestă prezența dinamizatoare a **noului**, ci și acele cifre pe care ne-am obișnuit pe bună dreptate a le numi ritmuri. Pulsația lor tot mai accelerată secundează, asemenea cîntecului stenic al roților la joante, mersul ferm către acel **mîine** întrezărit și prefigurat astăzi: în ultimii trei ani, valoarea producției în industria chimică a județului s-a dublat; productivitatea a sporit cu mai multe zeci de procente; energia electrică trimisă sistemului energetic național a fost cu 30 la sută mai multă în 1968 decît în 1965... Dar, dincolo de aceste date cu care ne-am obișnuit de mult și care au intrat oarecum în zona firescului, dați-mi voie să transcriu două cifre citate rar, poate dintr-o anume sfială ori, poate, pentru că nu par a descinde direct din fluxul activității cotidiene: **40,01 ani durată medie a vieții în anul 1932 pe cuprinsul județului Neamț, 69 ani în 1969.** Sînt, dacă vreți, cifre care, într-un fel, au capacitatea de a le rezuma pe toate celelalte precedente, cîtă vreme tot ce s-a făurit și se făurește pe pămîntul românesc este sau va fi pus în slujba imensului capital numit, simplu, OM.

Radu Suceveanu

CURIER

interviu cu TEODOR BRATU

Opera „Stejarul din Borzești" a compozitorului Teodor Bratu este prezentată în premieră pe țară la Iași, pe scena lirică, în regia lui George Zaharescu (în spectacol cuplat cu opera „Mariana Pineda" de Doru Popovici).

— Cum s-a înfiripat ideea acestei opere? Ați respectat subiectul cunoscutei legende? — aceasta a fost prima întrebare pe care i-am adresat-o compozitorului.

— Opera „Stejarul din Borzești" este mai întîi rezultatul dorinței mele mai vechi de a-mi lărgi sfera preocupărilor de creație. Subiectul îl constituie, în esență, cunoscuta legendă istorică „Stejarul din Borzești", dezvoltată dramaturgic și modificată parțial în substratul ei etico-filozofic. Mai exact, elementul legendar mi-a folosit doar ca punct de plecare.

— Care sînt momentele și personajele mai importante ale operei?

— Opera este concepută în mai multe „secvențe" ce urmăresc un singur scop: conturarea cu pregnanță a luminoasei figuri a lui Ștefan cel Mare, a trăsăturilor vigurosului său caracter. Alături de figura lui Ștefan care, prin tot ce face și spune, întruchipează destinul marilor voevozi români, viteji apărători ai datinei și gliei strămoșești, am creat un al doilea personaj, „Bătrîna" mama lui Gheorghieș — prietenul din copilărie al lui Ștefan, ucis mișelește de tătari. Această femeie cu chip străluminat de bunatate și cu credință nestrămutată în rosturile vieții, are o deosebită forță morală și virtuți sublime de mamă. In chipul Bătrînei am încercat să pun ceva din lirica și epica populară, din „Vrîncioaia", din jupîneasa „Ilisafta" sau din Vitoria Lipan, chipuri dăltuite magistral de Sadoveanu.

— Despre partitura muzicală a operei?...

— M-am străduit să găsesc un limbaj convingător, cît mai direct, încercînd să vehiculez o gamă cît mai variată de mijloace. Elementele muzicale de obîrșie populară sînt destul de frecvente, iar prin graiul vorbit și cel muzical am căutat să imprim întregii partituri ceva din suflul acelor vremi epopeice din spiritul și strălucirea frescelor de la Voronet.

— Există în operă și unele ecouri ale zilelor noastre?

— Da. Ideile de bază ale libretului nu vizează doar o simplă strălucire a unor fapte din trecut, ci ele răsar asemeni unor arbori din niște rădăcini adînci către lumea noastră, trecînd prin straturi istorice, învederîndu-se cu forță sporită în plină actualitate. In acest sens, aș da ca exemplu monologul lui Ștefan din finalul lucrării, unde cuvîntul voevodului confirmă o tradiție și depășește timpul, trasînd unele coordonate fundamentale ale felului de a fi al poporului român: „Răzbunători n-am fost / De cînd ne știm. / Noi n-am rîvnit pămînturi / Și n-am robit popoare. / Ci, de sîrg, / Ne-am ostenit să facem pace-n țară / Și pace cu vecinii, la hotare. / Dar / N-am răbdat nicicînd ocara / Și silnicia, / Cu sabia, cu pieptul, la nevoie, / Ne-am apărat Dreptatea, / Libertatea / Și Moșia / Din buni străbuni. / Așa ne știm / Și-așa vom fi în veci". Pe de altă parte, am considerat că rememorarea faptelor eroice din trecutul poporului nostru constituie un bun mijloc de educare patriotică și cetățenească a tineretului nostru.

Consemnat de
CONSTANTIN RĂZVAN

CONCERTE

Cele două concerte ale filarmonicii din Iași dirijate de George Vintilă și de Radu Botez au avut o ținută decentă, fără a atinge un nivel prea înalt al creației interpretative. Rezervele noastre pornesc în primul rînd de la lipsa de acuratețe intonațională care, generalizată la toate partidele orchestrei și pornind de la un acordaj superficial, pare a fi devenit o boală cronică. In al doilea rînd, ar fi de reproșat și o lipsă de acuratețe de ordin stilistic, derivată fie dintr-o trăire prea subiectivă, fie dintr-o insuficientă șlefuire a sonorității și frazării.

In interpretarea Simfoniei în re minor de César Franck, s-a simțit din partea dirijorului George Vintilă o sinceră participare emoțională, împărtășită cu elan de membrii orchestrei. Acest entuziasm de factură romantică, mizînd însă numai pe capacitatea de sugestie a melodiei, armoniei și orchestrației luate în sine (și fără îndoială captivante prin desăvîrșita lor frumusețe) a determinat o prezentare incompletă a gîndirii muzicale franckiene prin esența ei subordonată unei *riguroase discipline constructive.*

Anticipîndu-l pe Beethoven prin sobrietatea și simplitatea tematică și pe romantici prin dramatismul introspectiv, *Concertul în re minor pentru pian* de Mozart aduce în creația compozitorului o notă de straniu inedit. Pianistul Albert Guttman, deși muzician rafinat, nu a reușit să realizeze o versiune pe deplin echilibrată: el a alternat momente de reușită expresivă cu altele în care „îngroșarea" elementului dramatic circumscris în fraza muzicală cu o oarecare ostentație au prejudiciat însăși substanța muzicală. Acompaniamentul orchestral realizat sub bagheta lui Radu Botez a fost lipsit de precizie.

In redarea părții orchestrale a dublului concert pentru vioară și violoncel de Brahms, George Vintilă s-a arătat un bun partener al interpreților principali, mînuind ansamblul cu luciditate și bun simț. Deși deplin sincronizați tehnic și ca frazare, cei doi soliști nu au alcătuit un cuplu perfect din punct de vedere al sonorității și, mai ales, al trăirii muzicale.

Rece, reținut, Ștefan Gheorghiu a fost deseori dominat de tînărul dar extrem de valorosul violoncelist Cătălin Ilea care, prin sunetul cald și printr-o capacitate de dăruire totală, a reușit să se apropie mai mult de esența muzicii lui Brahms.

Nu vom încheia aceste însemnări fără a sublinia reușita interpretativă pe care a constituit-o execuția sub conducerea lui Radu Botez a poemului simfonic „*Serbări romane*" de Respighi, deși un mai mare rafinament al nuanțelor ar fi fost bine venit.

LILIANA GHERMAN

●

• La 25 mai va începe programul pe 1969 al teatrului subteran din Ungaria, teatru care, pe timpul verii, își desfășoară activitatea în una din cele mai somptuoase „săli" ale celebrei peșteri de stalactite și stalagmite din Aggtelek. Deschiderea stagiunii de vară se va face cu „Orfeu în infern" de Offenbach. In program mai sînt prevăzute fragmente din două opere de Richard Wagner, precum și „Te Deum-ul de la Budavar" de Zoltan Kodaly.

●

• In timpul Olimpiadei de vară care va avea loc la München în 1972, se va organiza o expoziție-muzeu. Ea va prezenta influența artei africane, asiatice și americane asupra artei europene începînd din 1850 și pînă astăzi. Programul cuprinde teme ca: „Popoarele străine în oglinda picturii europene de la Delacroix la Pechstein", „Influența artei japoneze asupra graficii europene", „Africa și expresionismul european".

●

• „Fantezie grațiană" este titlul unei recent descoperite lucrări necunoscute a lui Franz Schubert. Descoperirea a fost făcută de compozitorul Konrad Stekl în casa fostului organist al catedralei din Graz (Austria), iar autenticitatea ei a fost atestată de membrii societății „Schubert" și de cunoscători ai muzicii marelui clasic vienez. Lucrarea a fost interpretată recent la Graz de către organistul Hans Peterman.

Iftimie BĂRLEANU : „La oglindă"

IEŞENII LA DALLES

grafica, sculptura

De mai mulți ani, la expozițiile naționale de grafică, s-a remarcat statornic prezența școlii de acuareliști ieșeni. Și, fără îndoială, genul se dovedea prielnic exprimării unui lirism specific, capacității de a cuprinde — într-o poezie a limpezimilor și a transparențelor — priveliștile naturii. Era o anume visare calmă care, uneori în detrimentul celorlalte genuri, atrăgea luarea aminte a criticii. Că în această tendință de a proclama acuarela drept unicul gen în stare să ilustreze sensibilitatea artiștilor de la Iași, se ascundea, de fapt, o prejudecată, au demonstrat-o expozițiile ultimilor ani (și mai ales, recenta expoziție de la Dalles) care au relevat împlinirile pictorilor și ale sculptorilor. Dar, orice s-ar spune, acuarela continuă să se afirme (și nu numai în contextul școlii ieșene) ca o artă de adîncă rezonanță poetică; sper să nu exagerez spunînd că recursul acesta la acuarelă definind o încredere în mijloacele tradiționale de expresie, acordă ieșenilor un loc caracteristic în peisajul artei contemporane românești.

Și de această dată, acuarelele au un sunet propriu, imposibil de confundat. La **Adrian Podoleanu,** de pildă, ele dezvăluie un temperament înclinat spre visare, descoperind în contururile învăluite într-un abur colorat prilejul unei meditații asupra frumuseților lumii vizibile. Podoleanu încarcă aceste priveliști cu o lumină difuză, în care ansamblul, de un decorativ plin de grație care te duce cu gîndul la vechii japonezi, nu se transformă într-un scop în sine. Alteori, (precum în „Vinul roșu") artistul se dovedește a fi un exuberant care știe să se bucure, senzual, de culoare. La **Ștefan Hotnog,** culoarea e mai densă, efectul ritmic fiind, în felul acesta, mai subliniat; de altminteri, artistul se îndreaptă cu precădere spre peisajul urban, unde volumele geometrice impun o cadență mai strictă. **Costache Agafiței** rămîne un rapsod al Iașului patriarhal, cu acoperișurile roșii pierdute într-o mare de verdeață, înfășurate într-un aer limpede; acuarelele lui au o strălucire molcomă, punctînd cu sprinteneală acorduri cromatice clare. Un alt maestru recunoscut al genului, **Mihai Cămăruț,** își circumscrie viziunea peisajului calm, cu neașteptate siluete care apar, fantastice, dintr-un fel de negură a povestirilor sadoveniene.

In arta lui **Ion Petrovici** se produce, după cum ni se pare, o evoluție spre o expresie mai lapidară. Culoarea e ritmată în acorduri mai surde decît odinioară; imaginea dobîndește astfel, un spor de concentrare. Incercînd un procedeu pe care Max Ernst îl numea cîndva „transfer coloristic", în care difuziunea culorii e lăsată în seama hazardului, **Constantin Radinschi** realizează, uneori, o impresie nu lipsită de grație. Dar obiectivarea excesivă a mijloacelor de expresie, refuzul unei participări lucide a artistului face actuală o întrebare pe care Herbert Read și-o punea, în urmă cu mai multe decenii, în fața artei lui Kurt Schwitters: „Ce poate urma după această detașare totală a artistului de creația sa?" Poate că experiența unui Pollock care încerca „să intre în operă", îndemnul acesta febril de participare spirituală și afectivă nu e lipsit de însemnătate pentru arta pe care o practică acum Radinschi. E adevărat că unele lucrări (de pildă **S-au retras apele,** cu structurile ei de pămînt domolit brusc după o tulburare) comunică un anume tragism; dar, personal, cred că efectele acestea nu pot fi exploatate prea stăruitor fără primejdia căderii în monotonie. Mai lizibile, cu efecte cromatice cîteodată dense, alteori întrucîtva îmbîcsite, lucrările **Mariei Lazăr** destăinuie, incontestabil, posibilități de construcție fermă a spațiului coloristic. Ritmul este energic, dar nu lipsit de o anume delicatețe.

Grafica lui **Dimitrie Gavrilean** mărturisește aceeași viziune complexă pe care o semnalam și în pictură. Orizontul spiritual al artistului cuprinde o lume în care fantasticul și realul se alătură într-o imagine plină de prospețime; Gavrilean descoperă în legenda populară, în motivul folcloric, sursele unei arte tonice, în care aparentul anecdotic devine, ca într-o fabulă, înțelepciune. Naivitatea lui e înșelătoare; morfologia artei lui ascunde sensuri ale unei străvechi fabulații populare, simbolul (ca în **Cocoșul și luna)** căpătînd o funcție dintre cele mai importante. Ceea ce se deslușește și în grafica lui **Gh. Maftei,** în care culoarea e domolită nu dintr-o înclinație spre echilibrul clasic, ci din dorința de a condensa un sentiment dramatic, în imaginile acestea care par atît de ingenue.

Un loc aparte ocupă, (datorită nu numai tehnicii folosite, desen în creion, ci și scopului ei; schiță pentru o viitoare lucrare de mai mari proporții) **Leandru Popovici**. Desenul lui e riguros, se înscrie energic în spațiul hîrtiei și permite să se întrevadă preferința pentru construcția monumentală, evidentă — de altminteri — și în pictura acestui artist care demonstrează o încredere stabilă în modalitățile tradiționale de evocare a realului.

✦

Sculptura mi se pare mai convingătoare în această selecție generoasă decît apărea în bienalele republicane în care erau reprezentați artiștii ieșeni. O personalitate care se definește aici limpede este **Iftimie Birleanu;** lemnul cioplit de el evocă o lume afectivă plină de poezie. Sculptorul realizează compoziții portretistice în care hieratismul popular capătă, ca în **Colindătoare,** o anume grație frustă; alteori (în imagini care asociază acestei sugestii folclorice și o alta ce descinde din statuarul romantic), precum în lucrarea intitulată **Din zilele lui 1907,** el cuprinde un sentiment tragic, îndeajuns de elocvent. Cîteodată, intenția de a afirma realul în detaliile lui caracteristice (precum în figura șezînd, care-i sugerează pe reprezentanții sculpturii neo-realiste, pe Manzù în primul rînd, dar relevînd o foarte caracteristică stilizare în spiritul artei noastre populare), îmbracă o formă în care artistul „împinge efectul vizibilului pînă la granițele iluziei", cum comenta Focillon sculptura lui Degas, în care — pentru a spori efectul convenției estetice — personajele erau îmbrăcate, ca în arta arhaică a grecilor, cu veșminte reale.

Birleanu e și un portretist riguros; busturile monumentale ale lui Neculce și Creangă demonstrează capacitatea de a regăsi în personalitățile istorice acele trăsături apte a reconstitui un univers spiritual specific. Mărturisesc însă că în portretul Otiliei Cazimir, excesiv stilizat, pînă la ascetismul fizionomic, nu am regăsit lumea candorilor din poezia celei care a scris **Fluturii de noapte.** După cum nici **Naistul** nu depășește prea mult o tentație decorativă a ritmicii de plinuri și goluri.

Vasile Condurache abordează maniere stilistice mai diverse; poate că ele aparțin unor perioade diferite de creație (catalogul și lista lucrărilor sînt prea zgîrcite în informații pentru a ne îngădui o concluzie). Dar mi se pare că artistul se simte mai în largul său atunci cînd încearcă să detașeze în spațiu volume distincte, cînd **ronde-bosse-ul** se învăluie cu un aer care estompează, expresiv, contururile. **O compoziție,** de pildă, înfățișînd două portrete alăturate (și a căror arhitectură amintește, într-un fel, de simplificările lui Lynn Chadwick) este greu de descifrat, sensurile ei sînt apăsate de această masă bazaltică. Sau acea sculptură, intitulată Somnul, în care masa devine greoaie fără îndoială și din cauza patinei prea întunecate, contopind contururile.

Un proiect de monument, dedicat răscoalelor din 1907 și care introduce elementele tradiționale ale cinstirii morților, lespedea și fîntîna cu apă pururea vie, s-ar cuveni să fie aprofundat, el înscriind o soluție nu lipsită de originalitate. Condurache prezintă cîteva portrete de solidă factură, dintre care cel al lui Miron Costin, amintind subtila stilizare din portretele votive de odinioară, un **Cap de fată,** jovial, șăgalnic (la care poate, o altă patină n-ar fi de neluat în seamă) și un **Portret de studentă,** cu o simplificare expresivă a planurilor, merită, cred, o mențiune deosebită.

Dumitru Căileanu e ispitit de stilizările mai dinamice, ritmate întrucîtva abrupt și care (precum în **Dansul furcilor)** se împlinesc în compoziții care dau o impresie de elan, dar și de strictețe a construcției. La **Ion Antonică,** compozițiile păstrează o sugestie expresionistă (de exemplu în tensiunea sufletească a femeii din **Maternitate),** respingînd dulcegăria, înscriind cu aplomb un gest energic. **Lucreția Dumitrașcu** face evidente eforturi de a depăși decorativul pe care unele prejudecăți îl rezervă plasticii mici. Uneori, apelînd la sugestiile lui Moore (ca în **Repaus** sau în portretul din **Compoziție),** alteori abordînd teme generoase, precum în relieful 1907 (în care însă glazura nu concordă cu tragismul, bine relevat, al subiectului). Și, fără îndoială, o anume undă poetică, însoțită pe alocuri de un simț dramatic al volumelor, izbutește să așeze aceste lucrări într-o zonă în care amintirile decorative sînt adesea epurate.

La **Ion Buzdugan** sînt prezente (poate că și aceste lucrări aparțin unei perioade mai vechi) recursuri la un modelaj mai amănunțit, ca în portretul lui Labiș. Dacă cronologia pe care mi-au sugerat-o lucrările e exactă, atunci bustul lui Bacovia demonstrează o înțelegere mai nuanțată a vieții spirituale a poetului; alungirea formelor comunică un sentiment de reculegere tristă. Mai puțin relevante mi s-au părut portretele în care stilizarea se revendică, parcă, deopotrivă de la Modigliani și din arta aztecă; exerciții fără îndoială utile, ele așteaptă acel raport al sentimentului care au dat chipului Labiș (și mai ales) celui al lui Bacovia sporul netăgăduit de afectivitate.

Modelajul energic al lui **Nicolae Pădureanu,** reprezentat printr-o singură lucrare, nu e din păcate — suficient pentru a îngădui o concluzie. Iar lucrările lui **Constantin Gheorghiu** (dintre care un **Salut tineresc** reclamă un studiu mai aprofundat pentru a deveni, așa cum de altminteri promite, un monument), demonstrînd o reală sensibilitate a volumelor, impun și ele un efort de concentrare a expresiei, o înțelegere mai precisă a scopului acestei arte de for public.

✦

Neîndoielnic, expoziția ieșenilor a reprezentat un eveniment nu numai sub raportul nebănuitelor resurse artistice pe care le-a dezvăluit, ci și — fapt care mi se pare încă mai important — sub acela al diversității stilistice (relevată cu dreptate de maestrul Baba în prefața catalogului) care demonstrează cît de larg este unghiul de cuprindere a realului de către arta noastră contemporană.

Ceea ce, firește, îndreptățește felicitările pe care le adresez artiștilor din acest centru al unei puternice tradiții.

Dan Grigorescu

UN FILM LITERAR

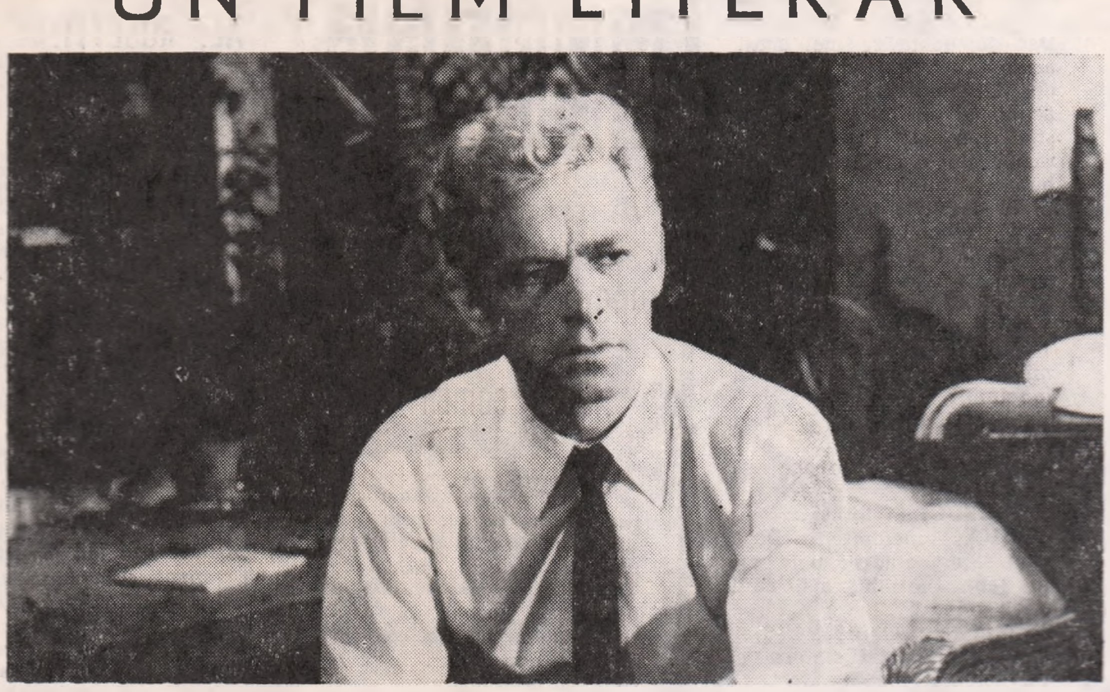

„RĂUTĂCIOSUL ADOLESCENT"

O carte predată la editură acum, apare peste doi-trei ani, cînd nu te mai reprezintă; un scenariu predat studiourilor „București" devine film peste trei ani, cînd e aproape sigur că cel care l-a scris gîndește altfel, mai matur cel puțin. După mărturisirea lui N. Breban, scenariul „Răutăciosului adolescent" a fost scris acum trei ani. De ce i-a trebuit atîta vreme ca să ajungă pe ecrane, e mai greu de înțeles, dar nu aceasta este problema (deși și aceasta ar mai trebui încă discutată, chiar dacă ar fi s-o facem a zecea sau a douăzecea oară). Problema principală este că filmul s-a realizat și încă destul de bine, că el marchează o aplecare mai accentuată a cineaștilor noștri către complexa actualitate, semnal caracteristic și promițător pentru acest an cinematografic (vezi și „Apoi s-a născut legenda", film animat, înainte de orice, de pasiunea actualității). Cineva a spus și a avut mare dreptate, că o școală națională de film se va putea naște la noi numai sprijinindu-se, tematic, pe marile probleme ale actualității. Aceasta însă — actualitatea — nu trebuie nici simplificată, nici contrafăcută, nici scăldată în roz, cum au făcut destui cineaști ai noștri în destule filme false. Ocolirea unor asemenea procedee este meritul principal și al lui Popescu-Blaier din „Legenda" și al lui Breban-Vitanidis din „Răutăciosul adolescent".

Ana Maria Narti susține în „Contemporanul" că cei doi cineaști, autorii „Răutăciosului adolescent", „caută imaginea ideală a dragostei". Aș zice că, dimpotrivă, ei distrug această imagine, o aruncă în aer cu un exploziv foarte puternic: orgoliul social. Doctorul Palaloga se îndrăgostește subit de o puștancă ușuratică — el, bărbatul cu experiență și cu succes sigur la femei. Face o mare pasiune — adevărata iubire a vieții lui, dar și-o reprimă singur; poziția lui socială, profesia nu-i permit să iubească o soră de spital (fie ea și soră-șefă), o fată oarecum famată (Palaloga o vede, pentru prima dată, într-o situație jenantă, cu un bărbat, chiar în incinta spitalului). Mi se pare puțin falsă situația fetei, falsă în relația ei cu Palaloga: fata trebuia să fie famată pentru a justifica, o dată în plus, hotărîrea doctorului de a o părăsi. Dar aceasta nu scade „valoarea" orgoliului său social, justificîndu-l? Și atunci Palaloga nu devine un personaj oarecare? Să zicem însă că este un amănunt care poate trece, la urma urmei, neobservat, căci filmul are destule alte calități și defecte asupra cărora vom încerca să ne oprim pe rînd. O calitate este, în primul rînd, scenariul lui Breban. El conduce cu abilitate investigația în universul lui Palaloga — sondîndu-l și construindu-l în același timp. Replica este densă, grea, dar și prea literară, prea încărcată, uneori prea lungă. Breban scrie pe ecran o proză foarte bună, o proză care domină cinematograful și de aici ideea din titlu: filmul este în primul rînd literar și abia apoi cinematografic. Lui Vitanidis i-a venit probabil foarte greu să se lupte cu replica atît de dominatoare și de aceea personajele lui vorbesc foarte mult și acționează foarte puțin, adică exact invers decît o cere cinematograful — artă a mișcării. In schimb, în compoziția cadrului, în elaborarea imaginii, cineaștii (operator Kostrakievici) au găsit o corespondență perfectă cu fraza scenariului. Totul este compus cu migală — (vezi interiorul locuinței lui Palaloga) și n-am putea spune că nu e bine compus, în ciuda prețiozității și a încărcăturii; dar prețiozitatea este voită, este consonantă cu ținuta și caracterul personajului principal aflat într-o zonă de snobism și estetizare voită, nu numai a mediului în care se mișcă, ci și a ideilor și sentimentelor sale. Nu trec nici zece minute de la începerea filmului și aflăm despre doctorul Palaloga că iubește muzica, pictura, teatrul și încă alte cîteva arte și dacă n-ar afișa oarecare infatuare cînd vorbește despre acestea, am fi gata să-l credem că chiar se pricepe la toate.

Păcatul cel mai mare al filmului mi se pare a fi însă inegalitatea lui. Mai puțin de jumătate este dens, chiar cu un oarecare „suspense" psihologic bine creat și întreținut de „răutăciosul" Ogășanu. Se pun aici niște ipoteze destul de interesante. Palaloga, pe un pat de spital, imploră încă cinci săptămîni de viață. De ce? Ne vine să credem că are de rezolvat o chestiune de extremă importanță, o problemă științifică sau altceva asemănător. Dar nimic din toate acestea: înțelegem la un moment dat că, pe patul morții, el a presimțit marea dragoste pe care avea s-o trăiască și prin care, poate, s-ar fi purificat. Interesanta ipoteză pe care ți-o pui tu, ca spectator, nu se verifică. Mai mult, filmul părăsește această atmosferă concentrată și eșuează într-o poveste de dragoste destul de oarecare, cam prea mult literaturizată, desfășurată pe un fond de poezie spusă și de rugăciuni de mînăstire care nu o înfrumusețează — cum probabil s-a intenționat, — ci o sufocă și o diminuează.

Dar rămîne valoros în filmul lui Breban și Vitanidis tonul foarte actual al operei. Personajele și conflictul dintre ele sînt firești (în cea mai mare măsură), problemele dezbătute sînt ale unor oameni de astăzi, de la noi. Cineaștii au imprimat peliculei o respirație modernă care îi apropie de nivelul unor realizări europene și asta mi se pare esențial, dea supra unor inadvertențe ale subiectului sau ale caracterelor.

Dintre interpreți, se cuvine mai întîi a vorbi de Virgil Ogășanu, acest tînăr urîțel dar capabil să fascineze, acest tînăr care va face multe filme și care va fi, sîntem siguri, o vedetă a cinematografiei românești. Personajul pe care îl interpretează nu trebuie considerat ca unul real. El este un ecou al conștiinței lui Palaloga un alter ego al său pe post de inchizitor. Este surprinzător — în cel mai bun sens al cuvîntului — cum reușește Ogășanu să fie atît de ireal fără a se folosi decît de o privire ciudată și de un zîmbet inefabil. Iurie Darie nu depășește o anume convenționalitate a personajului, sforțările sale sînt evidente, dar nu putem nega o anume întîlnire — hai să-i zicem fericită — a structurii personajului cu datele de june-prim, frumos și mofturos, ale actorului. Sub acest raport, distribuirea a fost nimerită. Iurie Darie are însă și unele scene pe care le interpretează penibil: cea în care fata vine pentru prima dată în casa lui și el o dă afară; cea în care vorbește la telefon cu spitalul („Cum se poate să nu știe nimeni unde este sora șefă?") și alte cîteva. Irina Petrescu rămîne, totuși, una dintre cele mai bune actrițe de film pe care le avem. Dar ea continuă să se joace pe sine, iar efortul de a fi firească și spontană încă nu-l poate masca. Vorbirea ei este confecționată, studiată pe silabe și pe pauze între cuvinte și între silabe, încît atenția spectatorului se concentrează asupra felului ei de a rosti replica. Chipul, însă, ținuta, aerul — cum se spune — sînt foarte potrivite, rimează perfect cu datele personajului și se adecvează ecranului.

Se pot spune încă multe lucruri — de bine și de rău — despre filmul „Răutăciosul adolescent". Sîntem siguri că presa nu consideră încheiate discuțiile pe marginea lui; căci înainte de a fi o operă cinematografică bună, „Răutăciosul adolescent" este o tendință: tendința spre actualitate a cineaștilor noștri.

Ștefan Oprea

TEATRUL DE STAT BÎRLAD

„MUȘCATA DIN FEREASTRĂ"

de V. I. Popa

„Mușcata din fereastră" este — după „Tache, Ianche și Cadîr", „Răspîntia cea mare" și „Răzbunarea sufleurului — a patra piesă din dramaturgia lui Victor Ion Popa, prezentată pe scena care-i poartă numele. Cel mai mult a ținut afișul, în cazul trecutelor premiere, datorită textului, dar și unei interpretări pline de savoare, „Tache, Ianche și Cadîr" (peste 150 reprezentații), spectacol pe care l-am fi dorit inclus în repertoriul permanent al acestei scene.

Desigur, meritorie este și prezența pe afișul bîrlădean a celorlalte trei piese, inegale poate ca valoare, dar vădind virtuți scenice clare și prilejuind, în general, spectacole de succes. Afirmația se referă, firește, și la recenta premieră „Mușcata din fereastră" — piesă în care este conservat nealterat parfumul de epocă al satelor și tîrgurilor moldovenești, înecate în monotonia nostalgică a domesticelor ritualuri. Specifică și nu fără de efect este optica ușor idilizată a autorului în reconstituirea unui univers închis, în care visul bătrînului învățător este de a-și mărita fata cu învățătorul cel tînăr, iar al soției acestuia — de a-l avea ginere pe contabilul de la federală. Dramele se consumă lent, dincolo de visările tihnite neschițîndu-se vreun gest către schimbarea cursului firesc al lucrurilor, viața fixată în tiparele ei fiind ciclic „revoluționată" de fuga vreunei fete după flăcăul îndrăgit. Din prag, bătrînii vor urmări neputincioși, dar împăcați, galopul cailor, amintindu-și că și ei făcuseră, în tinerețe, la fel. Așadar, un fel de variantă rustică, insolită, a melancolicei atmosfere din capodopera lui Ion Pillat „Aci sosi pe vremuri":

„In drumul lor spre zare îmbătrîniră plopii,
Aci sosi pe vremuri bunica-mi Caliopi..."

Aș îndrăzni de aceea să consider că substanța dramatică a piesei nu este alimentată atît de conflictul dintre generații — de altfel destul de anemic susținut — cît de această alunecare a timpului, cu înfiorarea pe care o produce în sufletele celor care se regăsesc, identici aproape, în întîmplările și temeritățile copiilor, angajați într-un nou ciclu al vieții; de unde duioșia care inundă textele lui Victor Ion Popa, o duioșie calmă, cuceritoare, pentru că nu este rezultatul unui efect teatral, ci al unei șăgalnice, oarecum naive, proiecții sentimentale, peste ani, a unui vechi, îmbătrînit tablou de epocă. Intriga se consumă într-un plan aproape exclusiv moral. Preferința sentimentală a fetei nu este acceptată, din prevedere, nici cînd Radu e sărac, și din ambiție, nici cînd devine un bogat moștenitor. Rămîne în prim plan doar o caldă umanitate — colorată de mărunte tabieturi și capricii, — învăluind o realitate, către care autorul s-a întors cu o vădită participare afectivă, neambiționînd o fabulă, ci o blajină evocare. Triumful dragostei și înțeleapta acceptare a bătrînilor se înscriu constructiv în mesajul acestei sentimentale comedii.

Spectacolul bîrlădean îl înfățișează pe Victor Ion Popa în coordonatele sale proprii, o revizuire sau modernizare a textului (sau a spectacolului) fiind de neconceput. Tabloul de epocă trăiește prin atmosferă și abundentă coloratură, liniile fiind estompate, stilizările imposibile. Nu ne rămîne decît să acceptăm, sau nu, convențiile unui asemenea gen de spectacol — de două ori tradițional: ca optică a autorului și ca manieră de interpretare,— recunoscînd oricum filonul de contagioasă vibrație sentimentală, încorporată textului.

Există totuși, în spectacol, intenții modernizante, în scenografie (Virgil Leahu). Decorul îmbină reconstituirea cadrului rustic cu un fundal de planuri geometrizate, avînd însă meritul de a centra totul în jurul acelei ferestre în care se răsfață mușcatele și în fața căreia se consumă quasi-cehovian dramele.

Regizorul Cristian Nacu a compus un spectacol fidel textului, capabil să-i valorifice posibilitățile dramatice și de atmosferă. In general, interpretarea este omogenă, convingătoare, prisosind cîteva „poze tip" excesiv solicitate de Zaharia Volbea (Conu Grigore), care realizează în schimb și excelente momente în confruntarea personajului cu Părintele Ilie Udriș, căruia Călin Botez i-a dat o deosebită pondere în spectacol. Expresiv înfățișată ca portret, Coana Sofica își impune prezența datorită Marinei Banu. Prezențe meritorii — Smaranda Manoliu-Herford în Olguța, Constantin Doljan în Radu Coceaș (interpretul vădind dezinvoltură și un notabil simț al replicii) și Ion Andrei în Ionică. Plin de vervă, într-un rol generos —Sorin Stratilat (Georgică). Elefterie Mihalache în Constantin Cîrnu și cheltuie cu obișnuita-i generozitate, bogata și pitoreasca sa paletă comică.

Spectacolul merită, indiscutabil, să fie văzut.

Sergiu Teodorovici

Sculptură de Iftimie BÂRLEANU

TV

Nu există încă tele-operă, tele-pictură, tele-muzică. Nu avem deci posibilitatea să-l vedem (în „Traviata") pe Alfredo traversînd orașul și oprindu-se la un chioșc de ziare, înainte de a-i face o vizită Violetei, nici pe aceea de a privi o pictură redistribuită dimensional în mici pătrățele ale micului ecran.

Nu există nici tele-film (tele-cinemateca e altceva, nimeni nu știe precis ce, dar se fac cercetări și este de presupus că se va găsi, pînă la urmă, o definiție — pe specific !).

Există, în schimb, filmul de televiziune, cuprins între maxiserialul „Val—Vîrtej" și mini-serialul „Prescripția", — un fel de hibrid în care, după două trei scene de teatru, urmează brusc o secvență cinematografică, de obicei plină de peripeții, filmate, tot de obicei, pe mutește. Apoi personajele se reintegrează atmosferei teatrale, reiau firul discuției de unde l-au părăsit, și acțiunea înaintează răspunzînd alternativ (precum un erou al lui Molière, care își schimbă, după împrejurări, șorțul de bucătar, cu șapca de vizitiu) cînd condiției teatrale, cînd celei cinematografice. Pe deplin, nici uneia dintre ele.

Progresele televiziunii vor face, probabil, posibilă rezolvarea în planul artei a unei probleme de specific, limitată, deocamdată, la soluții tehnice. Fapt este că, la început, cînd era mai mult teatru decît cinematograf, și mai mult ingenuitate și fantezie, decît tehnică și manieră, „Val—Vîrtej" constitui a o reușită și un prilej de reconfortare.

Ceea ce nu înseamnă că ne putem lipsi de filmul de televiziune, iar experimentele, dătătoare de speranță, nu lipsesc. Dar de aici și pînă la mitizarea tele-camerei de luat vederi este o cale atît de lungă... încît, între timp, prezența unor consistente, variate și meritorii producții cinematografice, în programul TV, este nu numai inevitabilă, dar chiar imperios necesară. Probabil că, într-o măsură, ea va fi necesară întotdeauna. De altfel, nu văd de ce selecția filmelor ar trebui făcută după dimensiunea ecranului pentru care a fost creat sau după „specificul" — tele sau cine !

Televiziunea este, înainte de orice, un mijloc de transmitere a informației(în sensul cel mai larg al termenului), al informației de toate genurile, inclusiv cel artistic. Este o cuprindere care face posibilă alăturarea atîtor emisiuni, de caracter eterogen, de la „Bonanza", la „Forsyte—Saga", de la „Concertul simfonic de duminică", la „Ultimul Apus de soare" de la prezentarea unor expoziții, la divertismentele muzicale, teatrale, cinematografice etc. Selecția operează cu criterii foarte complexe, rezultatele fiind foarte greu de ante-calculat. De aceea, în paranteză fie spus, jenează abuzul de superlative, extazul în fața „celei mai bune comedii a anului 1957", căpătînd caracter publicitar, mai ales că vizionarea filmului nu acoperă, nici pe departe, promisiunile.

T. S.

DISPARIȚIA

parabolă dramatică de

GEORGE GENOIU

PERSONAJELE:

VĂDUVA
GENEROSUL
SAMSARUL

O încăpere spațioasă, din care obiectele au dispărut treptat, treptat... Au mai rămas cîteva; un scrin, un pat dublu, o masă... Văduva se pregătește de plecare. Generosul urmărește cu atenție fiecare mișcare.

GENEROSUL: Unde te duci?

VADUVA: (împachetează flori)... Cred că știi!

GENEROSUL: Te rog să mă crezi că nu știu...

VADUVA: (împachetează lumînările) Poți bănui...,

GENEROSUL: (pauză) Bine, dar ai fost și acum două zile.

VADUVA: Am fost!... Bineînțeles că am fost... Unde-i tămîia?

GENEROSUL: (pauză)... Mi se pare că a rămas la mormînt.

VADUVA: Te-am rugat s-o iei.

GENEROSUL: ...Am uitat!

VADUVA: Văd că, într-un fel sau altul ai început să-mi reproșezi că merg la cimitir... Pînă nu de mult mergeam împreună zilnic si erai absolut de acord ...Sau, mă rog, nu manifestai nici o nedumerire. Acum, de cînd merg din două-n **două zile** ai devenit mai circumspect.

GENEROSUL: Ți se pare...

VADUVA: (reluînd un gînd care o preocupă)... Dacă nu voi găsi tămîia la mormînt?!

GENEROSUL: Cumperi altă tămîie...

VADUVA: Intendentul cimitirului nu se aprovizionează cu cele necesare...

GENEROSUL: (zîmbind)... Ar trebui popularizat la „fapt divers".

VADUVA: (gravă) Nu vreau anecdote înainte de a pleca la cimitir.

GENEROSUL: (pauză) ...Auzi tu, îmi face impresia că este cineva care vine mult mai de dimineață, decît tine, la mormînt.

VADUVA: (nedumerită) Nu înțeleg ce vrei să spui...

GENEROSUL: Am găsit resturi de lumînări arse, mai multe decît cele pe care le-am lăsat noi cu o zi înainte... Și aceasta s-a întîmplat de cîteva ori...

VADUVA: Victor a fost un bărbat cinstit...

GENEROSUL: Parcă putem ști noi, totul?!

VADUVA: Ce vrei să insinuezi?

GENEROSUL: Departe de mine un asemenea gînd...

VADUVA: Și totuși văd că te obsedează prezența lui în viața mea... Eu te-am prevenit... Cred că o văduvă trebuie să rămînă nemăritată...

GENEROSUL: Părerea mea este să nu mai discutăm...

VADUVA: Dar într-o zi va fi necesar... De ce să nu grăbim ziua aceea?

GENEROSUL: (tresare)... Mi-am adus aminte de un pachețel cu tămîie... (îl caută si-l găsește)... Poftim!...

VADUVA: (pauză) Nu ți-e greu lîngă mine?... Povara amintirilor e prea grea...

GENEROSUL: (mai mult pentru sine) Viata mea de pînă acum a fost alcătuită din situații grele... Și totdeauna am învins.

VADUVA: ...Cînd cumpărăm mobila? Casa a rămas aproape goală.

GENEROSUL: Chiar acum trebuie să sosească samsarul, să vînd ce-a mai rămas. N-o să opresc decît somiera de la pat, contra chirie bineînțeles, pe care o să dormim pînă cumpărăm noile obiecte...

VĂDUVA: Dar cine este samsarul acesta atît de operativ?

GENEROSUL: Un tip destul de ciudat ... Cînd discută nici nu crezi că-i samsar; parcă-i avocat sau profesor...

VĂDUVA: (mîngîind fiecare obiect în parte cu un gest semnificativ)... Pe acestea parcă aș vrea să nu le înstrăinezi...

GENEROSUL: De ce?!

VĂDUVA: Poate că înțelegi singur (pleacă).

GENEROSUL: (singur-derutat) Nu mai vreau să înțeleg nimic! Nu mai vreau să fiu soră de caritate!... M-am săturat!... (ciocănește cineva la ușă)... Cine este?

O VOCE: (de afară)... Eu, samsarul.

GENEROSUL: (deschizînd ușa) Credeam că și azi îmi faceți figura și nu veniti...

SAMSARUL: (intrînd) Domnule dragă, sînt suprasolicitat... Oamenii cumpără și vînd în cantități care depășesc posibilitățile de muncă ale unui samsar.. Chiar și priceperea unui samsar de profesie ca mine.

GENEROSUL: De cîtă vreme vă ocupați cu această îndeletnicire?...

SAMSARUL: Depinde la ce vă referiți.

GENEROSUL: Binențeles la oameni și obiecte.

SAMSARUL: Sau la cauzele înstrăinării obiectelor.

GENEROSUL: Intuiți exact..

SAMSARUL: Din cauza experienței.

GENEROSUL: (pauză)... De ce credeți că noi din această casă vrem să înstrăinăm obiectele?

SAMSARUL: Oamenii, de obicei, se despart greu de ele...

GENEROSUL: Este o observație...

SAMSARUL: Sau, poate un răspuns...

GENEROSUL: De multe ori am vrut să vă întreb ceva important, dar am ezitat..

SAMSARUL: Probabil vreți să aflați cam cîți bani cîștig lunar...

GENEROSUL: Nu aceasta vroiam să aflu...

SAMSARUL: Sînteți nedumerit în legătură cu persoana mea...

GENEROSUL: Exact!...

SAMSARUL: Oamenii s-au obisnuit ca samsarul să fie un agramat care nu știe decît să numere bani și să se tocmească..

GENEROSUL: ...Să țină la preț...

SAMSARUL: Samsarul, domnul meu, în primul rînd, trebuie să fie un om de gust... un estetician public, care intrînd în casele oamenilor să descompună mobila rînduită fără gust si să o recompună așa cum se cuvine...

GENEROSUL: (prins de replică).. Să fie un excelent organizator al spațiului vital, uman.

SAMSARUL: Să ia un fotoliu stingher dintr-o casă și să-l împerecheze cu un birou singuratic dintr-o altă casă...

GENEROSUL: Sînteți un samsar fără pereche!

SAMSARUL: Samsarul trebuie să armonizeze chiar îmbrăcămintea femeilor fără gust; vezi o centură pe rochia unei femei care n-are nici-un dumnezeu. Atunci trebuie să-i recomanzi una potrivită...

GENEROSUL: Aveți perfectă dreptate; Nu toate femeile știu să se îmbrace cu gust...

SAMSARUL: ...Discret, anonim, dar pasionat, samsarul de profesie înfrumusețează viața oamenilor (pauză)... V-am spus aproape totul despre mine...

GENEROSUL: Mai mult decît mă așteptam.

SAMSARUL: Acum, urmează ca și dumneavoastră să vă destăinuiți... Dacă vreți, bineînțeles!...

GENEROSUL: Ce doriți să aflați?

SAMSARUL: (după o scurtă pauză)... Oamenii, de obicei, vînd cîte ceva și în același timp se preocupă să cumpere altceva... Dumneavoastră însă, vindeți absolut totul și nu cumpărați nimic... De ce?

GENEROSUL: In curînd, vom cumpăra o nouă mobilă...

SAMSARUL: ...Înstrăinați o mobilă deosebită...

GENEROSUL: Știu!...dar nu se poate altfel...

SAMSARUL: Sînt numai cîteva garnituri în țară...

GENEROSUL: (cu o voce scăzută) Probabil!

SAMSARUL: Soția dumneavoastră a fost de acord?

GENEROSUL: (pauză-îngîndurat)... Cred că da...

SAMSARUL: Inteleg! (pauză) Hamalii sînt jos... Să-i chem?

GENEROSUL: (tace-gîndește-apoi, cu o voce stinsă)... Cheamă-i!

SAMSARUL: (pauză) Intre timp m-am gîndit să lăsăm pe mîine... Bună ziua, domnule! (iese)

GENEROSUL: (după un timp, cînd nu mai este nimeni)... Bună ziua domnule Samsar!... (privește atent obiectele) Intr-adevăr sînt frumoase... De fapt, niciodată nu m-am uitat cu atenție la ele!... **(între timp intră văduva)**

VĂDUVA: (pauză) De ce privești atent încrustăturile?

GENEROSUL: (surprins) Te-ai întors atît de repede?...

VĂDUVA: Ai avut dreptate...

GENEROSUL: Cu ce?

VĂDUVA: (obsedată de un gînd — pauză)... Cu resturile de lumînări.

GENEROSUL: Ce vrei să spui?

VĂDUVA: (pauză) N-a venit Samsarul?

GENEROSUL: Ba da!...

VĂDUVA: De ce nu le-ai vîndut și pe acestea, care au mai rămas?...

GENEROSUL: (pauză) Am lăsat pe mîine...

VĂDUVA: De ce?

GENEROSUL: Așa a vrut el.. Samsarul este un om extraordinar... Un psiholog autentic, un estetician subtil.. Un diavol, nu altceva!...

VĂDUVA: (simplu) Ce poate fi un samsar, decît un samsar?!

GENEROSUL: Samsarul este fermecător. Te fascinează!...

VĂDUVA: Aș vrea să-l cunosc și eu...

GENEROSUL: Totdeauna s-a întîmplat să vină în lipsa ta..

VĂDUVA: Tu ai vrut așa...

GENEROSUL: Eu?!...

VĂDUVA: Ai crezut că despărțirea de obiecte mă înduioșează...

GENEROSUL: De ce mă judeci?

VĂDUVA: Știu exact ce-ai urmărit.. Ai crezut că afecțiunea mea pentru fostul meu soț se păstrează în obiecte... Ai crezut că prezența lor în casă, păstrează vie amintirea lui..

GENEROSUL: (pauză) Este adevărat!... Așa am crezut!...

VĂDUVA: Din păcate nu e tocmai așa.... Prezența lui nu este în obiecte, ci în tine...

GENEROSUL: Nu înțeleg!...

VĂDUVA: Tu semeni cu el...

GENEROSUL: (consternat) Ce spui?!...

VĂDUVA: ..Ochii, bărbia și fruntea sînt ca ale lui Victor... Ești la fel de bun și înțelept ca el...

GENEROSUL: **(mai mult pentru sine)**.. Am venit de la celălalt capăt de țară să-mi caut fericirea aproape de tine... Un bărbat văduv caută o femeie văduvă.

VĂDUVA: Ți-am spus deseori că o văduvă nu poate să-și refacă viața de familie ușor..

GENEROSUL: (mustrîndu-se) Iar eu ți-am golit casa...

VĂDUVA: Omul trebuie să încerce... (pauză).. Stii de ce n-am ajuns la cimitir?

GENEROSUL: Nu te oblig să-mi spui...

VĂDUVA: ...La colțul străzii mi-a ieșit în întîmpinare o femeie îmbrăcată în negru... Este frumoasă și sobră. Mi s-a adresat cu un glas hotărît spunîndu-mi...

VOCEA: ..(pe bandă) Eu sînt văduvă ca si dumneata... Am iubit același bărbat... Și el ne-a iubit cu adevărat pe amîndouă, pentru că, probabil, îi eram necesare amîndouă... Eu eram aceea care mergeam totdeauna înaintea dumitale la cimitir... foarte de dimineață... Sînt convinsă că te-ai întrebat mereu în sinea dumitale, cine vine atît de devreme... Ai ascuns această neliniște... Dar dumneata ce mai cauți acum?... De ce vii atît de des la cimitir?.. Dumneata, acum, ai un bărbat... Nu știu cum trăiți!.. Victor a rămas numai al meu!... Trebuie să înțelegi!.. Victor este al dumitale numai atunci cînd se pomenesc morții!...

GENEROSUL: (pauză — cu o voce foarte scăzută) Și ce i-ai spus?

VĂDUVA: I-am dat buchetul cu flori, lumînările și tămîia și am rugat-o să le ducă la cimitir..

GENEROSUL: (pauză) Crezi că are dreptate?...

VĂDUVA: Nu știu ce să cred!..

GENEROSUL: Și totuși...

VĂDUVA: (meditativă) Dacă stau și mă gîndesc bine, ea, de fapt, l-a iubit mai mult decît mine...

GENEROSUL: Oare?...

VĂDUVA: A stat singură și l-a așteptat mereu, fără să-i complice viața... Totul între ei, a decurs atît de tihnit încît eu n-am simțit niciodată, nimic... Ea l-a iubit mai mult decît mine...

GENEROSUL: Crezi că femeia are dreptate?

VĂDUVA: (pauză — suferință ascunsă)... Dar pe mine cine mă poate înțelege?

GENEROSUL: Iată o întrebare pe care nu trebuia să ți-o pui... Măcar în prezența mea.

VĂDUVA: Mă simt vinovată că nu ne-am explicat suficient, atunci, la început... Dar am crezut că timpul...

GENEROSUL: Aș vrea să nu-ți fie milă de mine...

VĂDUVA: **(pauză — mîngîindu-i mîna)**... Spune-mi te rog, am început să-ți aflu gustul bucatelor?

GENEROSUL: **(luminîndu-se la față)**... Ciorbele sînt excelente

VĂDUVA: Să nu fie un compliment gratuit...

GENEROSUL: ...Iar cămășile mele, sînt cele mai frumoase cămăși... Cred că toti bărbații din jur mă invidiază. **(îi sărută mîinile pe rînd — bătăi în ușă).**

VĂDUVA: Cine e?...

VOCEA: (de afară) Tot eu, Samsarul.

VĂDUVA: (merge în întîmpinare) Poftim intrați!... **(Intră Samsarul).**

GENEROSUL: Domnul despre care-ți spuneam...

VĂDUVA: Imi pare bine!...

SAMSARUL: ...Nu vă stă bine cu nuanțe închise stimată doamnă!...

VĂDUVA: Am fost avertizată că aveți spirit de observație.

SAMSARUL: ... Meseria, stimată doamnă!.. Am venit să iau și restul de mobilă, pentru că o plasez cuiva, care mîine pleacă în străinătate și revine peste două luni... Omul vrea să-și aranjeze casa înainte de a pleca... **Văduva și Generosul se privesc — pauză).**

VĂDUVA: Dacă așa ați discutat, atunci să ne conformăm... Vom dormi la Olimpia...

GENEROSUL: (pauză) Imi permit să vă spun un paradox irlandez, domnule Samsar...

SAMSARUL: Este imposibil să nu-l știu... O cultură sintetică, de samsar, se bazează mai ales, pe paradoxuri...

GENEROSUL: „Viața este arareori pură..."

SAMSARUL: (continuîndu-i ideea) „... și niciodată simplă".

VĂDUVA: Intr-adevăr, soțul meu n-a exagerat cu nimic, atunci cînd mi-a spus că sînteți un om extraordinar..

SAMSARUL: Soțul dumneavoastră este amabil...

GENEROSUL: **(o voce fermă, ca niciodată)**... Din cîte am reținut eu, țineți o evidență exactă a obiectelor pe care oamenii le vînd din anumite motive... deoarece știți că unii dintre aceștia vor să le revadă... Să redevină posesorii acestora... Cel puțin așa mi-ați destăinuit chiar azi, mai devreme... Vă rog, domnule Samsar, ajutați-mă să readuc aici, mobila înstrăinată...

SAMSARUL: (pauză) Și doamna este de acord?...

VĂDUVA: (aflînd — se luminează la față)... Eu, mă duc să îmbrac o rochie de culoare deschisă...

CORTINA

CONTRA-PUNCT

VIRGIL TEODORESCU:

„Corp comun"

Virtual mai aproape de de Ion Barbu, prin pasiunea de a-i descoperi cuvîntului valențe nebănuite Virgil Teodorescu cultivă o poezie de imagini în care elementul vizual se conjugă intim cu cel sonor, în asocieri surprinzătoare de termeni metaforici. Antisentimental, poetul își supune notațiile unui riguros proces de epurare a tot ceea ce ar părea „deja văzut", apelînd în permanență la jocurile unei fantezii exuberante, cuceritoare prin grațiozitate și prospețime.

Sub această haină aparent barocă, în care predomină melodicitatea, prin noutatea rimelor și a ritmurilor, este găzduită o multitudine de simboluri cu sensuri umane din cele mai adînci, vehiculînd adesea un soi de umor grotesc, o travestire bonomă a tragismului existențial: „Bolnavă toamnă dulce venită din păduri, / vitraliu spart,/sînt marinarul tău de cart,/sînt cavalerul palidei figuri". (Țambal).

Indemnul la luciditate și demitizare este enunțat cu naturalețe în versuri semnificative, în care aluzia devine viziune prefăcut naivă iar termenul de comparație, simbol: „Să luăm tiparul. Scoate-l din dulap / și pune-l ici, pe masă, la vedere./Nu are tot, așa precum se cere? / Solzi, branhii, aripioare, coadă, cap?" (Lecția inaugurală).

Imaginilor idealizate în care triumfă suavul li se opun cele crepusculare, sugerînd patetic degradarea vieții macerate de timp: „Mă-nchin unei vedenii care lasă / în urma ei un foșnet de mătasă / amprentele acvaticelor secte / pe cataracte și pe obiecte, / nagîți cu pliscuri sîngerii, coconi / de borangic și fluturi de molii, / casapii suveranelor fotolii, / groparii lînei, micile insecte/ ale ruinei drepte și infecte". (Mă-nchin unei vedenii). Dacă în astfel de versuri umorul poartă în subtext anumite tente tragice, în alte poezii acesta devine caricatural —, parodistic: „Regele vorbea în sala tronului. / Șambelanul își încerca norocul. / Sub tron, o virgulă elegantă, / roșie ca focul. / Pe cînd regele rostea ultimele silabe/ regina umbla prin palat / în patru labe / izbind în uși / cu ciocul". (Capriciu II)

Sub această egidă pot fi înscrise ca realizări deosebite frumoasele poeme „Cărăbuși! sînt de preferat", „Alibi de ceremonie", „Alibi de-a-ndaratelea", „Ochiul intangibil", „Sala liliecilor" și altele.

Preocupat de vocabular, Virgil Teodorescu folosește cu dezinvoltură neologismul, obținînd o poezie de rezonanțe ample, adeseori aluzivă, în care epitetul este reabilitat sub bune suspicii.

HARALAMBIE ȚUGUI

AL. ROSETTI:

„Cartea albă"

Ceea ce fascinează într-o asemenea carte de amintiri în portrete este dimensiunea cotidiană a personalităților ilustre — nu micșorate, ci cunoscute în fața lor tăinuită neintimilor. Anecdota e modul canonic al memorialisticii și toată finețea (adică creația) stă în a o însera funcțional unei semnificații, unei qualité maîtresse. Iorga portretiza panegiric și tumultuos, cu iubire sau ranchiună, cronicărește; Al. Rosetti e un rafinat colecționar de cărți și prietenii, ca editor și om de lume, scriind cu discreție, tact și limpiditate, „bucurîndu-se și mîhnindu-se pentru alții" (Călinescu). Involuntar, adevăratul personaj al Cărții Albe este chiar domnia-sa. Din investitura oficială de director la Editura Fundației a făcut, cu superioară pricepere și nobilă intenție, un mecenat de merit, încît mai tot ce e fundamental în literatura interbelică îl are „complice". Oameni și opere apar sub unică identitate. Arghezi, cu vorba rea și superbia breslei, bîntuit de spaime superstițioase, colțos, gospodar plănuindu-și cărți ori magazii pe lîngă casă, mereu același artizan al cuvîntului. Ion Barbu, elev premiat la un concurs de matematicieni cu ceasloave, grăbindu-se a le schimba pe parale la anticar. Cafeneaua îi era mediu stimulant; creștea o duzină de cîini de rasă și se preocupa de a pune în scenă spectacolul propriei morți. Matei Caragiale „se transformase într-un personaj din propriul său roman", primind în senior anglo-saxon, cu „capul înțepenit pe umeri de un guler scrobit"; își alcătuise genealogia și blazonul, conversa heraldică. Venind de la înmormîntarea lui Matei, un oarecine s-a sinucis. Camil Petrescu și Sebastian „se tachinau pe chestiuni feminine". Primul, pesemne odios tipografilor fiindcă își sucea infinit cărțile în șpalt, ridicase templu rațiunii, aplicabile nu importă cărui subiect: discuta deci sclipitor și paradoxal politică, înaltă militărie, făcea gazetărie sportivă; bolnav, refuza pe specialiști, consultînd singur tratate medicale. Era mare polemist, superstițios, client dificil. Spre a-și feri de război manuscrisele, le-a depozitat în biblioteca Vaticanului. Superbia propriei valori îi stătea bine; unor juni scriitori le-a aruncat în treacăt: „Nu mai scrieți romane, băieți, căci scriu eu acum unul..." Călinescu, salahorind întru condei ca un călugăr benedictin printre cărți și mobile rare, impulsiv și bolnav ipohondric, spionînd discret spre a se documenta de visu pentru Bietul Ioanide. Pe editor l-a uluit prezentîndu-i Istoria literaturii române — „colosul de hîrtie". Organiza acasă petreceri intelectuale de Crăciun pentru intimi, compunînd piesete ad-hoc; era conferențiar de mare spectacol „înconjurat de o masă de auditori: un viezure împresurat, căutînd cu privirea o portiță de scăpare...". In fine, antologicul portret al lui Antoine Meillet în sobra atmosferă universitară pariziană, erudit dispensîndu-se de fișe, cu figura esențializată de intelectualitatea ascetică și de paradoxala noblețe posibilă doar la neamuri vechi, ca răzeșii lui Sadoveanu: „...un Neillacus oare ca șerb în documentele medievale din Chateaumeillant, regiunea sa natală...".

MIHAI VORNICU

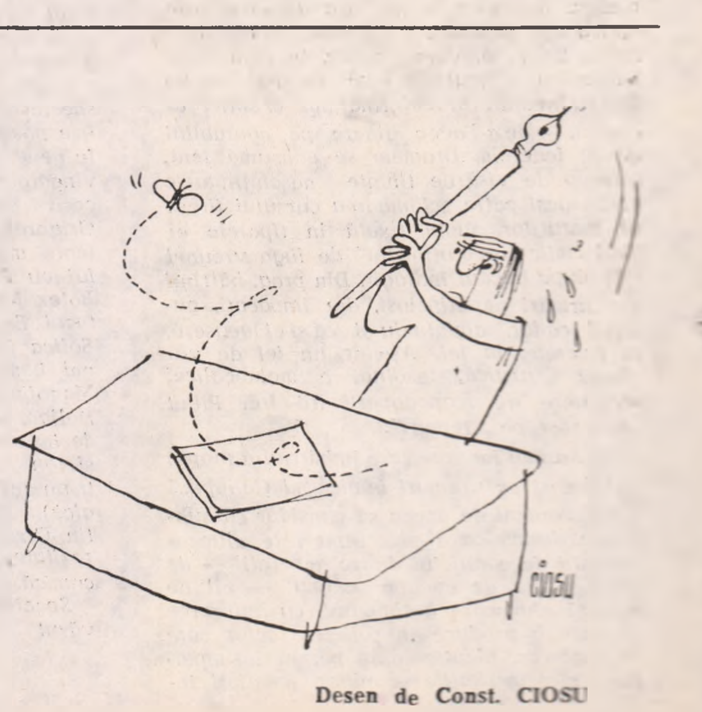

Desen de Const. CIOSU

ȚESĂTORIA DE MĂTASE „VICTORIA" — IAȘI

Țesătoria de mătase „Victoria" este amplasată în zona industrială a Iașului, alături de celelalte două întreprinderi textile „Țesătura" și „Moldova-Tricotaje".

Construcția întreprinderii a început în anul 1967; anul 1968 a constituit o perioadă de activitate complexă, întrucît a pus în fața colectivului întreprinderii probleme de o mare varietate: continuarea lucrărilor de construcții, instalații și montaj, efectuarea probelor mecanice și tehnologice la majoritatea utilajelor prevăzute a fi instalate în etapa I-a, pregătirea cadrelor necesare efectuării probelor tehnologice și intrării în activitatea de producție.

Dotată cu utilaje la nivelul tehnicii mondiale, întreprinderea și-a început în acest an activitatea de producție în cele două secții importante — țesătoria și finisajul — în care se prelucrează firele de mătase artificială și sintetice pentru a fi transformate în țesături destinate pentru căptușeli, rochii uni și imprimate, cămăși, bluze și materiale impermeabile pentru fulgarine.

Materia primă o constituie firele de mătase artificială provenite din import sau fabricate în țară, precum și firele sintetice obținute de la Uzina de fibre sintetice din Săvinești.

Secția țesătorie transformă firele în țesătură crudă, trecîndu-le prin operațiuni specifice, folosind utilaje din care unele reprezintă exemplare unice în țara noastră (de exemplu, mașina de năvădit, automată).

Secția finisaj înnobilează țesăturile crude, dîndu-le aspectul, tușeul și celelalte caracteristici necesare folosirii lor în scopul urmărit. Mașinile utilizate în această secție sînt de mare capacitate și, datorită liniilor tehnologice moderne, asigură cele mai exigente pretenții ale consumatorilor.

Capacitatea finală a întreprinderii va acoperi circa o treime din întreaga producție a țesăturilor de mătase realizate în țară, astfel că sub aspectul mărimii și al volumului producției se poate considera că, în etapa finală, fabrica va fi cea mai mare din răsăritul Europei.

Pentru satisfacerea cerințelor mereu crescînde ale populației, colectivul întreprinderii se străduiește să ofere consumatorilor articole în cantități din ce în ce mai mari și de sortimente variate.

Acest lucru va fi asigurat prin permanenta ridicare a calificării și prin specializarea personalului productiv pe linia deservirii corecte a utilajelor, a aplicării procedeelor și tehnologiilor moderne, prin asigurarea fiecărui loc de muncă cu cadre bine pregătite, astfel ca fiecare secție, atelier și loc de muncă să primească un om bine pregătit profesional, capabil să-și realizeze cu eforturi fizice minime sarcinile ce-i revin.

Alinierea acestui mare obiectiv industrial lîngă celelalte întreprinderi din orașul Iași reprezintă un pas remarcabil pe drumul industrializării, mărind ponderea județului în planul economiei naționale.

Inginer PITIȘ EMIL
SERVICIUL TEHNIC

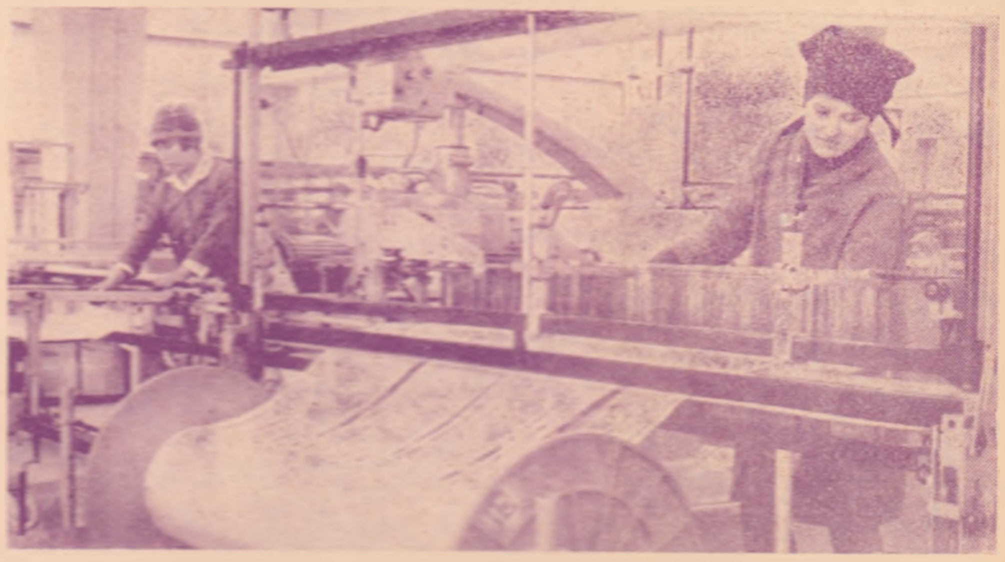

ÎNTREPRINDEREA REGIONALĂ DE ELECTRICITATE IAȘI

execută:

- *proiecte pentru stații electrice*
- *proiecte pentru linii electrice*
- *proiecte pentru posturi de transformare*
- *proiecte pentru electrificări rurale*
- *proiecte pentru reparații capitale.*

Prin Șantierul de Construcții Montaj-Energetic efectuează următoarele lucrări:

- *electrificări rurale*
- *instalații interioare urbane și rurale*
- *linii electrice de medie tensiune*
- *posturi de transformare*

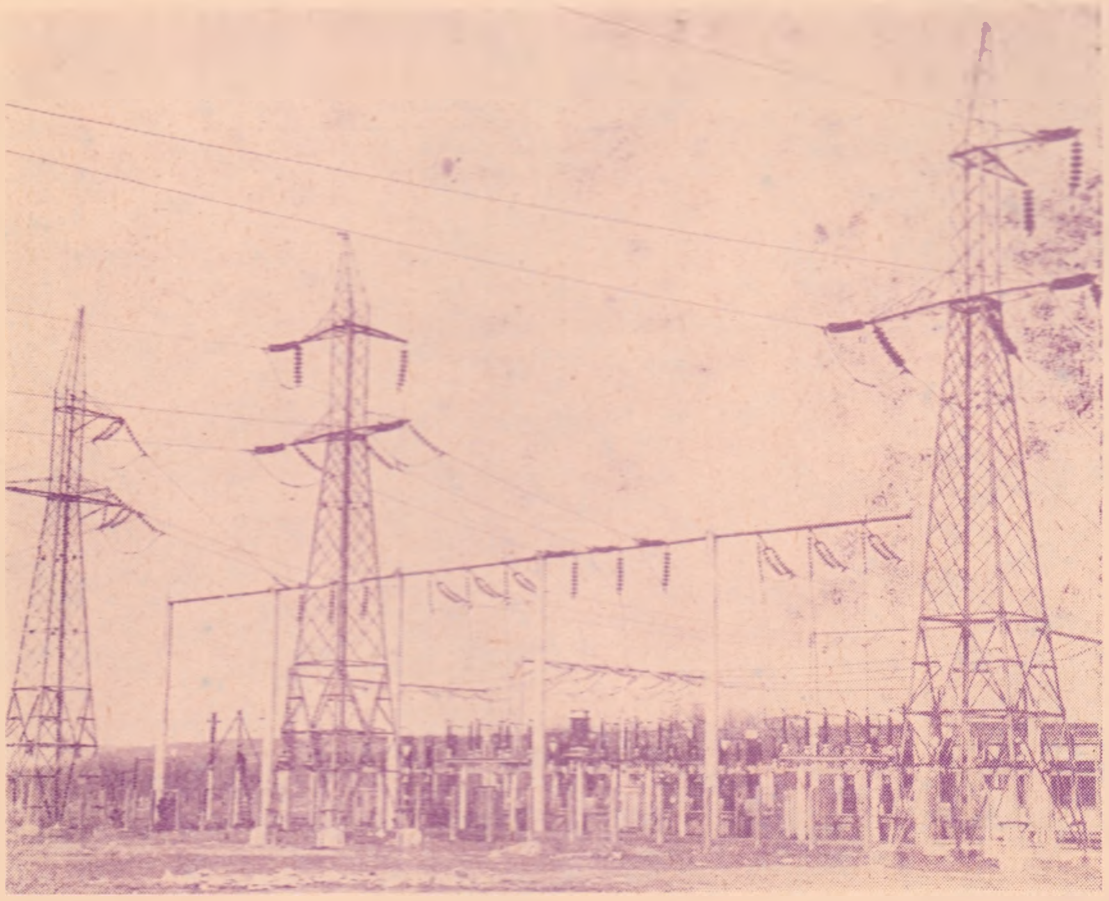

comunică:

Noul „Regulament pentru utilizarea energiei electrice" aprobat prin H.C.M. 2763/22 decembrie 1968 și care a intrat în vigoare cu începere de la 22 martie a.c. prevede: Facturarea consumului de energie electrică pentru iluminat și utilizări casnice se va face la intervale de maximum 90 zile. Dacă din diferite motive nu se poate achita încasatorului — el va lăsa o înștiințare de plată.

Pentru neplata consumului de energie electrică în termen de 5 zile calendaristice de la data înmînării înștiințării de plată, se aplică o penalitate de 1% la valoarea prevăzută în factură, începînd cu ziua a 6-a de la data înștiințării și pînă la achitarea facturii, însă maximum pînă la expirarea a 30 zile calendaristice de penalitate. La expirarea celor 30 zile, I.R.E.I., fără o altă înștiințare, va proceda la încetarea furnizării energiei electrice. În cazul neachitării facturii, plus a penalităților, în 15 zile de la deconectare, furnizorul este în drept să rezilieze contractul de furnizare și să desființeze branșamentul. Abonații din municipiul Iași care au facturi restante la casă sînt rugați a se prezenta la ghișeele biroului de abonați din strada Uzinei nr. 35, zilnic între orele 8—11, iar luni, miercuri, joi și între orele 17—19, pentru achitare, întrucît, conform dispozițiilor legale, urmează a fi deconectați.

CONCEDII PRIN O.N.T.

Agenția județeană O.N.T. Iași pune în vînzare locuri pentru odihnă în stațiunile de pe litoral, astfel: Eforie Nord, Eforie Sud și Mangalia cu cazarea în case particulare și masa la cantină, pentru perioada iulie-august. Prețurile se stabilesc în funcție de confortul camerei. La transportul pe C.F.R. se acordă o reducere de 50 la sută. Informații suplimentare, la agenția O.N.T. Piața Unirii, telefon 15236.

RADIO IAȘI

PE 285 METRI LUNGIME DE UNDĂ

POSTUL DE RADIO IAȘI EMITE LUNI, MARȚI, MIERCURI, JOI, SÎMBĂTĂ, ÎNTRE ORELE: 5,30-7,30; 12-14; 16-19 VINERI: 5,30-7,30; 12-14; 16-23 DUMINICĂ: 6-9; 16-20

28 APRILIE – 4 MAI 1969

PROGRAMUL EMISIUNILOR

LUNI, 28 APRILIE

Ediția de dimineață

5,30 — BULETIN DE ȘTIRI
5,40 — Cîntece populare românești
6,00 — CRONICA AGRARĂ
6,10 — „La horă-n sat" — jocuri populare
6,20 — Uverturi și coruri din opere
6,45 — RĂSFOIM PENTRU DV. PROGRAMUL NOSTRU SĂPTĂMÎNAL
7,00 — In compania muzicii ușoare

Ediția de prînz

12,00 — REVISTA PRESEI
12,10 — Arii din operetele: „Lăsați-mă să cînt" de Gherase Dendrino, „Logodnicul din lună" de Küneke, „Țara surîsului" de Lehar, „Secretul lui Marco Polo" de Lopez, „Anton Pann" de Alfred Mendelsohn, „Neapole sub sărutul focului" de Renato Rascel.

12,30 — PAGINI DE ANTOLOGIE LITERARĂ:

„Poetul de la Mălini — Nicolae Labiș.
Evocare de Gh. Fărtăiș.
Citesc din versurile poetului actorii Adina Popa și Virgil Raiciu, de la Naționalul ieșean.

Natură, al plăcerii altar și-al
suferinții,
Mă-ncînți cînd frumusețea
curată mă înveți
Și mă-ncîntați, țîșnite din
arcurile minții,
Ideilor, în gînduri de săgeți.

E poezie-n dura sforțare
omenească:
Efortul unor brațe crispate
de oțel.
Efortul unui suflet luptînd
să-și stăpînească
O patimă mai mare decît el.
. . . .
Vezi, suflete, cu toate acestea,
îți rămîne
Plăcerea încleștării cu-al
patimilor vînt;
Poți fi chiar trist, ori vesel
tu poți privi spre mine
Intre-nstelări aduse pe
pămînt

Din poezia „Imn".

12,45 — Piese instrumentale
13,00 — BULETIN DE ȘTIRI
13,10 — Melodii populare românești
13,30 — CINCI MINUTE PENTRU PIETONI ȘI AUTOMOBILIȘTI
13,35 — Interpreți de muzică ușoară românească: Cristina Pongratz, Mihai Dumbravă, Ana Lăcătușu și Luigi Ionescu.

Ediția de seară

16,00 — BULETIN DE ȘTIRI
16,10 — Melodii de ieri și de azi — muzică ușoară
16,30 — PE TEME CETĂȚENEȘTI
16,45 — Tineri interpreți în studio: violonista Angela Dumitrașcu, studentă în anul al III-lea la Conservatorul „George Enescu" din Iași.

17,00 — PE TRASEUL ȘTIINȚA-PRODUCȚIE:
Din cuprins:
Mai mult sprijin cercetării uzinale — radioreportaj realizat la Fabrica de mase plastice din Iași.
Tehnica și medicina — interviu cu dr. Corneliu Neamțu, de la Policlinica industrială a municipiului Iași.
O carte pentru specialiști: Dicționarul tehnic poliglot.

Redactor—Const. FROST

17,20 — Muzică populară românească
17,30 — RADIO-ALMANAH (reluare)
18,30 — RADIOJURNAL; BULETIN METEOROLOGIC
18,45 — Melodii îndrăgite de muzică ușoară

MARȚI, 29 APRILIE

Ediția de dimineață

5,30 — BULETIN DE ȘTIRI
5,40 — Muzică populară românească
6,00 — CRONICA AGRARĂ
6,10 — Suita a II-a „Daphnis și Chloe" de Maurice Ravel. Interpretează Orchestra simfonică N.B.C. dirijată de Arturo Toscanini
6,25 — Muzică ușoară
6,50 — PE TEME MEDICALE
7,00 — Muzică din operetele „Intîlnire cu dragostea" de N. Kirculescu și „Vînzătorul de păsări" de Zeller.
7,10 — VĂ INVITĂM SĂ NOTAȚI IN AGENDA DV.

Ediția de prînz

12,00 — REVISTA PRESEI
12,10 — Muzică ușoară instrumentală
12,30 — NOI ȘI ELEVII NOȘTRI
12,45 — Melodii populare de dragoste
13,00 — BULETIN DE ȘTIRI
13,10 — Concert de prînz
13,30 — ACTUALITATEA PLASTICĂ
13,40 — Varietăți pe portativ
13,50 — Anunțuri și muzică

Ediția de seară

16,00 — BULETIN DE ȘTIRI
16,10 — Cîntece patriotice
16,15 — Melodii de estradă
16,30 — PE TEME ECONOMICE
Indeplinirea principalilor indicatori de producție
Un radioreportaj realizat la Fabrica de confecții din Focșani
Noi metode de planificare la I.C.M. Nr. 4 Iași
Reducerea consumului de materii prime — obiectiv central în activitatea metalurgiștilor de la Uzina metalurgică „Nicolina" Iași.

16,45 — TEATRU LA MICROFON:
„Britannicus" de Jean Racine.
Adaptare radiofonică de Aurel Buteanu.
Interpretează un colectiv artistic al Teatrului Național din Iași.

18,15 — Muzică populară
18,30 — RADIOJURNAL; BULETIN METEOROLOGIC
18,45 — Recital de muzică ușoară: Anda Călugăreanu și Tonny Bolton

MARȚI, 29 APRILIE 1969

NOI ȘI ELEVII NOȘTRI (ora 12,30)

— Bacalaureat '69 — comentariu redacțional.
— Școala și opțiunea profesională. La microfon — prof. Tănase Adam, directorul școlii generale din comuna Popești, județul Iași.
— Cultura umanistă în liceu. Convorbire cu profesoara Aurora Cîrlănescu, de la Liceul „P. Rareș" din Piatra Neamț. Redactor: Ion Țăranu.

MIERCURI, 30 APRILIE 1969

FILE DIN ISTORIA ROMÂNIEI (ora 17,00)

— Documente prețioase în arhivele lumii privind proclamarea independenței de stat a României. Colaborează prof. Gh. Ungureanu.
— Mărturii din veac: Trei Ierarhi. Evocare la împlinirea a 330 de ani de la construirea acestui important monument de artă.
— Intîlnire cu arheologia. Dialog cu A. Florescu, de la Muzeul de istorie a Moldovei. Redactor: Nicolae Turtureanu.

ACTUALITATEA ECONOMICĂ (ora 18,00)

— Inovatorii — promotori ai noului. Din activitatea „Cercului inovatorului" de la C.I.L. Suceava.
— Noi capacități de producție la Uzina metalurgică Iași. Convorbire cu I. Nădejde, inginer șef al Uzinei.
— Fișier. Redactor: Teodor Colț.

MIERCURI, 30 APRILIE

Ediția de dimineață

5,30 — BULETIN DE ȘTIRI
5,40 — Cîntă formațiile de muzică ușoară „Sincron" și „The Wentures"

6.00 — CRONICA AGRARĂ
Din cuprins:
Semănatul porumbului trebuie grabnic încheiat — raid-anchetă în județele Bacău, Iași, Suceava.
Sfatul specialistului: Cum pregătim animalele pentru pășunat.

Redactor: Gr. HOARȚĂ

6,15 — Cîntece populare românești
— Piese muzicale executate de fanfară
— Ritm și voie bună — muzică ușoară.
7,10 — VĂ INVITĂM SĂ NOTAȚI ÎN AGENDA DV.

Ediția de prînz

12.00 — REVISTA PRESEI
12,10 — Al IX-lea Concurs republican — aspecte de la faza județeană desfășurată în centrele Dorohoi și Huși.
12,30 — PE TEME ECONOMICE (reluare)
12,45 — Maeștri ai arcușului: violonistul Fritz Kreisler și violoncelistul Gaspar Cassado
13,00 — BULETIN DE ȘTIRI
13,10 — Varietăți orchestrale
13,30 — CARNET CINEMATOGRAFIC
13,40 — Concert de prînz
13,55 — Anunțuri și muzică

Ediția de seară

16,00 — BULETIN DE ȘTIRI
16,10 — Melodii populare
16,30 — SĂPTĂMÎNA MUZICALĂ
17,00 — FILE DIN ISTORIA ROMÂNIEI
17,20 — Cîntece patriotice
17,30 — PE PORTATIVUL UNDELOR... MELODIA PREFERATĂ
18,00 — ACTUALITATEA ECONOMICĂ
18,15 — Program de lieduri
18,30 — RADIOJURNAL; BULETIN METEOROLOGIC
18,45 — Program pentru iubitorii de romanțe

JOI, 1 MAI

16—18 EMISIUNE SPECIALĂ:
Radiomontaj cuprinzînd aspecte de la demonstrația oamenilor muncii din orașele Moldovei.
Realizatori: Șt. Gruia, C. Paiu, I. Voicu, J. Mateiaș, Gh. Fărtăiș, Val. Gafta, G. Puiu, G. Damian.

SÎMBĂTĂ, 3 MAI

Ediția de dimineață

5,30 — BULETIN DE ȘTIRI
5,40 — Cîntece populare românești
6,00 — CRONICA AGRARĂ
Din cuprins:
Lucrări de sezon în plantațiile de vii
Noutăți științifice
Legumicultura — izvor de mari venituri — comentariu redacțional
Redactor: Marin FLOREA
6,10 — Muzică ușoară
6,40 — ITINERAR CULTURAL-ARTISTIC.
7,00 — Melodii executate la acordeon
7,10 — VĂ INVITĂM SĂ NOTAȚI ÎN AGENDA DV.

Ediția de prînz

12.00 — REVISTA PRESEI
12,10 — Soliști de frunte ai muzicii populare românești: Maria Tănase, Ștefan Lăzărescu, Traian Lăscuț-Făgărășanu.
12,30 — PREZENȚE ROMÂNEȘTI PESTE HOTARE
12,40 — Raliul melodiilor
13,00 — BULETIN DE ȘTIRI
13,10 — Varietăți muzicale

13,30 — SCENA:
Emisiune de actualitate teatrală
Invitatul nostru: Sorana Coroamă, realizatoarea spectacolului cu piesa „Nu sînt turnul Eiffel" de Ecaterina Oproiu, pe scena Teatrului din Weimar

13,55 — Anunțuri și muzică

Ediția de seară

16,00 — BULETIN DE ȘTIRI
16,10 — DIALOG CU ASCULTĂTORII
16,30 — MAGAZIN MUZICAL
17,00 — LECTURI DRAMATIZATE: „Salonul Nr. 6" de A. P. Cehov; dramatizare de V. Leahu
17,30 — MELODII-CLUB — revistă radiofonică de muzică ușoară
18,15 — „Amintiri, amintiri" — romanțe
18,30 — RADIOJURNAL; BULETIN METEOROLOGIC
18,45 — Melodii de succes din muzica ușoară românească

DUMINICĂ, 4 MAI

Ediția de dimineață

6,00 — BULETIN DE ȘTIRI
6,10 — Valsuri și polci executate de fanfară
6,30 — UNDE MERGEM ASTĂZI?
6,40 — Duete și momente orchestrale din operete
7,00 — SATUL ROMÂNESC CONTEMPORAN
7,30 — Program muzical pentru ascultătorii de la sate
8,00 — BULETIN DE ȘTIRI
8,10 — Cîntă Anca Agemolu, Vitto Benvenuti, Denise Constantinescu și Adriano Celentano
8,30 — CUTEZĂTORII — emisiune pentru pionieri și școlari

Ediția de seară

16,00 — BULETIN DE ȘTIRI
16,10 — Arii de popularitate din operele „Aida" de Verdi", „Madamme Butterfley" de Puccini, „Boris Godunov" de Musorgski și „Manon" de Massenet.
16,30 — CÎNTECUL CARE MI-E DRAG — muzică populară la cerere
17,00 — RADIO-ALMANAH
18,00 — PE PORTATIVUL UNDELOR... MELODIA PREFERATĂ

18,30 — TOT MAI CITESC MĂIASTRA-ȚI CARTE
Emisiune-ciclu Eminescu, „Scrisoarea a IV-a"
Prezintă prof. univ. Constantin Ciopraga.
Lectura aparține actorului Sorin Lepa, de la Teatrul Național „V. Alecsandri" din Iași.
Redactor: Natalia DĂNILĂ

18,45 — Muzică corală preclasică
19,00 — RADIOJURNAL și SPORT
19,15 — MELODII-CLUB — revistă radiofonică de muzică ușoară
Redactori: DUMITRU MOROȘANU și OCTAVIAN IORDĂCHESCU

Pagină realizată de Dumitru POPA

Steliana Delia-Beiu

CÎNTEC PENTRU TRECERE

Cum palma stingă-nseamnă minunea ce-o să vie
Și viața ce-o să fie, născută astăzi chiar,
Tot astfel brazda frunzei dintotdeauna știe
Cum calea sevei sale e rîu fără hotar
Și tot ca palma stingă cu-nsemne ancestrale
Sub pulberea de zodii ca un totem solar,
Ridică osanale minunii minerale
Precum că drumul sevei e rîu fără hotar.

Și-n trupurile noastre, ca-n trupurile-acele
Cu glia contopite în marele potir
Aleargă caii sevei cu pulberi în copite
Lăsindu-ne în sînge acel fior de mir
Al contopirii caste-minune omenească –
Cu-acel însemn de treceri pe drumurile noastre
Și arbor lîngă arbor cîntau din mii de frunze
Purtind însemnul soartei ca un totem solar
„Aici sîntem cu toții, cu sfinții și părinții
Aici e vatra noastră cu arderile-albastre
Și drumul sevei noastre e rîu fără hotar"

George Chirilă

DRUMUL ALB

Drumul alb și casa mea, fîntîna
cu paseri-lăutari în legănări culese
și-un vin de viță nobilă în săptămîna
cînd toate fetele se mută în mirese –
spun rîurile-n rădăcini de crîng
baladele cu moșii mei călări
și clipele-n pupile îmi răsfrîng
culori din vechi icoane ale acestei țări ;

o vorbă bună-mi dă mereu credința
în drumul care trece coloană în azur
și-aud recoltele înaripînd sămînța
cînd cerbii duc în ramuri un simțămînt mai pur

eu am de aprins aici cu greierii, lăstunii
puterea de-a rămîne cu viața lîng-ai mei
purtînd la cingătoare cîmpiile natale
cum în copilărie purtam razele lunii
împletindu-le-n două și-n trei...

Octavian Voicu

ÎNTRE NOI

* * *

Intre noi și lege spiritul mijlocește.
Trecerea noastră în cuprinsul ei
este începutul creșterii.
C-un fir de iarbă se poate-nveșmînta
credința-n puterea numărului,
a șirului.
Legea mai în afundul tuturor
lucrurilor lucrează.

MARGINALII LA PROZA LUI M. SADOVEANU

Critica și istoria literară nu s-au abătut în ceea ce-l privește pe M. Sadoveanu de la tîlcul propriei mărturisiri a povestitorului care, în discursul de recepție la Academie, își găsea singur familia spirituală ocrotitoare în tainele artei. Ea se compunea mai întîi din Neculce și Creangă. În același timp însă vasta operă a lui M. Sadoveanu, la o cercetare mai atentă, ne dezvăluie procedee tehnice frecvente în proza modernă, unde se renunță la simetria narațiunii obiective, gradată logic, în favoarea ritmului dictat de fluctuația stărilor interioare. In afara unor romane istorice, mare parte din creația prozatorului este un nesfîrșit monolog interior, povestirile sadoveniene nefiind în fond decît corul vocilor ce se aud din toate unghiurile ființei sale. Și această afirmație n-o facem pentru că este moda să se vorbească mereu de avantajele sondării subteranelor conștiinței, deoarece în privința lui Sadoveanu am exagera lucrurile mult în afara granițelor îngăduite. Tehnica monologului interior, dominantă la prozatorul român, are totodată o puternică notă distinctivă față de cea intelectualizată, ca în cazul lui Proust. La Sadoveanu spontaneitatea monologării vine din natura sa spirituală, diferită de a altor scriitori culți, moștenită însă de la generațiile străvechi de cîntăreți anonimi. Așa cum aceștia din urmă puteau să improvizeze spontan, în fața colectivului, variante de basme, povestiri, balade, cîntece, după capriciile și fantezia lor nestrunită, și M. Sadoveanu, cum însuși a recunoscut-o, putea să plăsmuiască nenumărate scene și întîmplări cu aceiași eroi din literatura orală.

Natura și istoria constituie o carte uriașă unde autorul găsește sensuri tăinuite, așa cum magii din vechime citeau în stele destinele oamenilor. „Și iar vine o șoaptă plină de mîhnire, de departe, pe cununile frunzișurilor și bătrînul codru oftează. Bunicul povestește, nălucile de odinioară se desfac din întunericul lor și se deșteaptă. Le văd și le urmăresc" (Cîntecul de dragoste). *Sau: „Iar într-o seară, cum stam pe prispă, trecutul se întoarse în mine cu o putere neobișnuită și începui să mă gîndesc fără întrerupere la aceea care nu mai avea mormînt".* (Printre gene). *Scriitorul recuperează din memorie nu numai fragmente din propria-i existență, dar și avatariile altor generații care străbat prin „pîcla legendelor". Vreo întîmplare străveche, de dincolo de „frunzele miilor de toamne" îi invadează cu culori proaspete ecranul rememorării, autorul însuși fiind investit cu semne simbolice, de singur supraviețuitor al acelor vremuri.* (Vînători de lupi în veacuri străvechi). *Trăind faptele nu ca artist, ci ca erou, Sadoveanu dă impresia că se deplasează în orice moment din timp, tovarăș cu propriile sale personaje. Fie că este vorba de vreo scenă de vînătoare din vremea lui Alexandru cel Bun ori Ștefan, sau de Nada Florilor, sau de viața orașului Pașcani, sub armura unui hatman, sub sumanul unui uncheș, în imaginea unui băiețel, ucenic cu undița, îl ghicim pe autorul însuși. Niciodată cititorului nu i se oferă numai un ochi de geam prin care să privească desfășurarea întîmplării. Hotarele pe care proza lui Stendhal, de pildă, le așeza între autori, cititori și eroii cărților sînt înlăturate. Această „eliberare", adusă de proza modernă, se face simțită la Sadoveanu unde scena este larg deschisă, iar cititorul îl zărește mereu pe autor printre eroii săi.*

Artistul a fost îndemnat astfel să abordeze monologul interior ca fiind mai potrivit pentru destăinuirea unor întîmplări la care a luat parte real ori cu închipuirea. De aici și impresia de strictă autencititate, de istorie „adevărată", de aici și forța trăirii pasionate a lumii sale. Ipostazierea autorului în erou al propriilor povestiri sau cufundarea creatorului în lumea personajelor sale, ca urmare a „eliberării" îi nuanțează liric povestirile. Cum proza modernă are largi interferențe lirice, înseamnă că M. Sadoveanu intră pe această cale într-o anume familie de creatori, opera lui fiind „sincronică" astfel cu proza unui Paul Claudel ori Marcel Proust. Autorul Povestirilor de seară *cultiva deja cu măiestrie procedeele amintite. Și dacă tehnica monologului, a confesiunilor, vine din oralitatea folclorică, și lirismul prozei lui Sadoveanu are aceleași izvoare. Căci cîntăreții populari obișnuiau adesea să întrerupă acțiunea epică pentru a introduce spații lirice (cîntece ori doine întregi), desființînd sau atenuînd granițele dintre genuri, dintre trecut și prezent, dintre eroi și artiști, realizînd impresia de mișcare pe o scenă fără hotare trasate cu strictețe. Dar monologul interior are la M. Sadoveanu și alte rădăcini, asemănîndu-se cu proza străină din ultimile trei decenii. Intîlnim în povestirile sale personaje înstrăinate, singuratice, pribege, ființe apăsate de griji și necazuri fără leac, care, neavînd cui se destăinui, stau de vorbă cu ele însele ori găsesc înțelegere printre necuvîntătoare. Neculai* (din Neculai și prietinul său) *se împrietenește cu gînsacul Cățelu, Niță Lepădatu* (Bordeienii) *vorbește cu cîinele Sărmanul, un călător necunoscut* (Intr-un sat, odată) *se sfătuiește cu calul ; Neculăieș* (Un om necăjit) *vorbește cu oile și cu cocostîrcii ; Duduia Lizuca l-a găsit tovarăș pe Patrocle, Puiu l-a întîlnit pe Bijucă. Este un pretext pentru monologare, personajele avînd prilejul să rememoreze diferite întîmplări, singurătatea ascuțindu-le fantezia, împingîndu-i spre complexe de inferioritate sau spre revolte naive și absurde. Sînt biografii de oameni sărmani, puțin triste, puțin cîntate, venite ca o alinare din partea autorului pentru chinurile lor nesfîrșite. Monologul rostit în astfel de împrejurări este cunoscut ca procedeu și în basmele noastre, dar va fi utilizat mai tîrziu și de Ernst Hemingway de pildă, în Bătrînul și Marea, unde aceeași dramă tăinuită se consumă în mari [illegible].*

Există apoi în opera lui Sadoveanu, ca și la prozatorul american, oameni cu destine ciudate, aureolați de o emblemă tragică. Aventurieri care își joacă viața pe o singură carte ; visători și copii pînă la bătrînețe, gata să creadă cele mai absurde întîmplări. Dar întîlnim și oameni-enigmă tăinuind cu strășnicie „dureri înăbușite" ca în teatrul lui Tenessee, unde viața modernă a plămădit caractere de fier, aplecate asupra unor drame recente care consumă liniștea eroilor. La Sadoveanu oamenii închiși în singurătate se izolează nu egoist ori bolnăvicios, ci din credința că necazurile nu trebuie date la iveală pînă la vremea răfuielii. Există și momente cînd se dezvăluie singuri, dar acelea sînt rare și ritualice cînd eroii trec din nou prin anume locuri, cînd li se arată anumite semne în natură, o anume culoare a asfințitului, o pîclă așezată peste vîrfurile brazilor, cînd aud vreun vaer de pasăre ori un plînset de bucium. Se întrezărește și o reminiscență din poezia populară, căci și acolo codrul, cîmpia, muntele, învie în fantezia păstorilor, haiducilor, îndrăgostiților, imagini de altă dată. Numai că în paginile prozatorului prezența unor elemente de natură accentuează nota de mister în care se învăluie personajele, ori, dimpotrivă, continuă destăinuirea începută de erou prin unduirile și culorile lor. Este o artă a relatării indirecte de o mare discreție, pe care o cultiva uneori și O. Henry.

Integrarea în mediul folcloric românesc l-a călăuzit totodată pe M. Sadoveanu spre tehnica întretăierii planurilor real-fantastic, trecut-prezent. G. Ibrăileanu, analizînd povestirile Balaurul, Fîntîna dintre plopi, *și* Dumbrava minunată, *a observat că autorul convertește mereu fantasticul aducîndu-l la nivelul lucrurilor obișnuite și deschizînd astfel infinite spații poetice. Duduia Lizuca se poartă pe cele mai înaripate meleaguri fără să bănuiască o clipă plutirea peste lucrurile lumii concrete ; moș Leonte Zodierul are toată convingerea că balaurul a existat în realitate și că l-a văzut limpede. Alteori însăși realitatea ia chipuri fantastice : trenul din Strada Lăpușneanu părea „o fantasmagorie de vis" ; Cozma Răcoare intră „în grajduri, spintecă iapa și fură mînzul". Se pare că eroii prozatorului, fie tineri, fie vîrstnici, se întîlnesc laolaltă prin aceeași înseninare a minții cînd se întorc spre timpurile legendare.*

Prin urmare tehnica întretăierii planurilor, des cultivată în literatura modernă universală, este caracteristică și lui Sadoveanu. In povestirea Mormîntul unui copil, *eroul, de numai cîțiva ani, obișnuiește să-și diversifice atenția simultan, pe mai multe planuri. De aici prozatorul ajunge la un procedeu surprinzător la un scriitor „din familia Neculce-Creangă". Este vorba despre dedublarea vieții aceluiași personaj. Atanasie Rițu din schița* O întîmplare ciudată, *funcționar cu viață ordonată, se smulge un moment din cadența preocupărilor sale cunoscute pentru a juca rolul de spărgător de case. „Omul foarte de treabă" dă o lovitură în propria-i locuință, împărțind frățește banii cu tovarășul din seara aceea, ca a doua zi Atanasie Rițu, cel de totdeauna, să se plîngă prietenilor că a fost jefuit de hoți. Descoperim apoi la Mihail Sadoveanu schițe unde personajele sînt atît de ciudate, încît ajung să despartă cu totul gîndurile de faptele proprii, ca și cum ar trece prin adevărate halucinații. De aceea marea creație a lui M. Sadoveanu ne apare într-o nouă lumină. Cultivarea monologului interior ca tehnică preferată într-o vreme cînd nici Marcel Proust, nici Joyce, nici Kafka nu-i puteau sta la îndemînă, eliberarea scenei și a frazei, împletirea biografiei eroilor cu a autorului, de unde și lirismul pregnant, întretăierea planurilor real-fantastic, trecut-prezent, dedublarea personajelor, situații absurde, schițe fără subiecte — toate acestea ne îndeamnă să-l privim pe autor și în altă perspectivă, orientîndu-l nu numai spre trecut, ci, mai ales, spre literatura modernă.*

Personalitatea lui M. Sadoveanu ni se pare cu atît mai interesantă, cu cît ținem seama că arta folclorică românească l-a menținut în albiile unei originalități depline. Și faptul nu este singular în literatura română. In Zăcăminte folclorice în poezia noastră contemporană *Al. Dima demonstra că poezia română modernă reprezentată prin Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, Ion Pillat se întemeiază pe străvechi motive populare. Observația aceasta poate să-l cuprindă și pe M. Sadoveanu. Căci dacă Pablo Picasso ori Henry Moore au transfigurat, în spiritul epocii contemporane, arta popoarelor Americii Latine, Brâncuși sau Țuculescu, Sadoveanu ori Blaga, au găsit în arta autohtonă elemente de compoziție capabile să le asigure integrarea în cadența artei moderne.*

Magda Ursache

CURIER

interviu cu MIRCEA CIOBANU

— Nu știm exact dacă vă plac interviurile și mai ales dacă obișnuiți să faceți confesiuni, să vorbiți despre dv. ?

— Mi-a fost peste mînă, ori de cîte ori mi s-a cerut un interviu, să vorbesc despre mine. Aș fi, sigur, tentat, ca oricare pus într-o asemenea situație, să comunic cîte ceva din lucrurile păstrate pentru auzul prietenilor. Mai simplu e să-l laud pe Celălalt. E mai drept și mai aproape de firea mea care se bucură de nașteri.

Voi da, deci, un interviu despre VASILE VLAD, poet născut și făcut în taină de lumea pe care a îndrăznit s-o tulbure ; și, temător de conturele ei noi, să i le reașeze într-o altă ordine, necunoscută pînă la el.

Vasile Vlad e hegemonul unui univers acum și pururi rob lui ; căci, avînd știință de nevoia sancțiunii, el nu-și apropie lucrurile decît în măsura în care li se poate aplica semnul intransigenței și al unei etici bărbate. El și-a numit cartea: „Pedepsele", așa cum puțini ar îndrăzni s-o facă, așa cum puțini simt nevoia compensației, sentimentul sacru fiind o componentă atît de rară și atît de greu de prețuit.

Gestul e sancționat. Respirația e la fel sancționată. Nevoile imediate sînt așezate sub aceeași mînă cu degetul arătător indicînd eroarea, pata, negura, spurcăciunea. Ori, toate acestea sînt săvîrșite într-o limpede [illegible], cum ar fi numai în regn, integrat, numărat, e o stare a vinovăției. A fi unic în ordinea medie e fără ridicol. A tinde spre acest fel unic [illegible], dar nu singularitatea și ieșirea de sub tragica zodie a numitorului comun pun pe fața omului trăsătura distinctă a anahoretului de sine cunoscător și numai prin aceasta întreg ?

A fi lumina lumii. Dar a fi cu tăișul îndreptat. Vasile Vlad pedepsește. Numește vini acolo unde ochiul nimănui nu vede vina ; pune un pas și se întreabă despre necesitatea lui în virtutea unei etici necunoscute : pasul dintîi „arde și fumegă", celălalt, care e în față, „își amintește".

Neștiut decît la 27 de ani și acum de numai un grup restrîns de iubitori de poetică dreaptă, Vasile Vlad nu a publicat pînă la „Pedepsele" nici un șir. Aceasta înseamnă curaj. Insul știa că ieșirea în lume e un eveniment grav, ca și acela petrecut cu destinul unei limbi libere, nescrise, cînd condeiele și sulurile încep să o prindă în chingi și să-i legifereze evoluția. A publicat la acești ani cea dintîi carte ; cum am spus, nu e dator nimănui. Nimeni nu a vegheat asupra mîinii lui. Nimeni, nu i-a condus-o, singur sieși aducător de prinos. Noi, care îl iubim, ne simțim vinovați că nu l-am cunoscut pe cînd își aplica de unul singur rigorile unei arte care, chemîndu-se a „discursului pur" ne va ține sub sintagmele ei, e adevărat, uneori negre, care înhibă prin adevăr, dar cît de înalt aducătoare de pace !

Sînt convins : critica nu iartă pe cei ce nu s-au lăsat dădăciți de ea. Cine e Vasile Vlad ? se va spune. Și va fi confundat. Poetului nu-i rămîne decît să se bucure. Pentru că a ieșit din singurătatea lui cu umbrele muncii sub ochi.

REP.

CORESPONDENȚA LITERARĂ

Dinu I. Eleodor—Breaza: Este insesizabil, în bucățile trimise, vreun sunet original. Cîteva versuri promițătoare nu anulează exprimările comune ce sună ridicol în poezie: „Cît de binevenite/sînt popasurile mai lungi,/sau mai scurte,/după ce alergi încontinuu".

*

Elena Ciudin — Iași : Vă mulțumim pentru frumoasele cuvinte din scrisoare însă versurile dv. firave rămîn simple amintiri de album personal, ca acestea „Ce minunați sînt teii înfloriți/Și trec perechi, o fericiți,/De tine mă desparte munți și văi"/. Atenție la acordurile gramaticale.

*

Ioana Morin — Iași : In poezie se simte un pesimism contrafăcut, exprimat în versuri modeste, care șchioapătă adesea, sfîrșind cu rime uzate : *uitării — chemării, amare — neclare, virgin — senin.* Din proză însă este demn de reținut efectul notabil pe care îl dă transcrierea cu sinceritate a stărilor interioare. Relatarea destul de liniară este înaripată de o undă inspirată de sensibilitate. Mai reveniți.

*

Ion Codreanu — Com. Apa: Pe un fond descurajant de simplu încercați asocieri stridente de cuvinte menite să epateze : *ochi înmănușați, iarbă de crengi înflorite* etc. Sărutarea e definită ca „celestă îmbibare a luturilor colburi/Spălate în pîrîuri de abecedare/Arcuite-ntre sprîncene". O invitație la lectură v-ar fi de folos.

*

Brîndușoiu C-tin. — Reșița: Slabele urme de talent nu ne permit să ne pronunțăm hotărît asupra bucăților trimise. Mai realizată e *Vocea muntelui,* deși nu depășește nivelul versificatorilor comuni. Dialogul Decebal—Traian, în ciuda cîtorva pasaje promițătoare, rămîne arid, iar procedeele artistice utilizate nu justifică anacronismele (Decebal vorbește de „lupta moleculară de om pe om", ba, mai mult, e convins că pămîntul se mișcă în jurul propriului său ax).

IOANA COSMIN

SCRISOARE

In studiile despre viața lui Liviu Rebreanu și-au făcut loc afirmații care nu corespund întru totul realității. Istoricul literar Al. Piru susține astfel în prefața la *Liviu Rebreanu, Opere alese,* EPL, 1962 că prozatorul, după terminarea claselor elementare la școala din Maieru, între 1891—1895, a trecut la Liceul unguresc din Năsăud. Acolo însă n-a existat niciodată vreun liceu unguresc, ci numai românesc, deschis la 4 octombrie 1863, cum demonstrează pe drept cuvînt Valentin Raus în *Tribuna* din 26 august 1965.

In micromonografia sa despre Liviu Rebreanu (Ed. tineretului, 1965) Al. Piru, ca și Ovid Crohmălniceanu în studiul apărut la EPL, 1965, afirmă că scriitorul a urmat clasele trei-cinci la liceul german din Bistrița, pînă în 1900. Tot aici la Bistrița, cum spune Fanny Rebreanu în cartea sa *Cu soțul meu (1963),* Liviu Rebreanu, îndrăgostit de teatru, evada adesea din internat pentru a se furișa fără bilet în sala de spectacol. Povestirea cuprinde mai multă fantezie decît adevăr, deoarece nici unul din liceele din Bistrița n-avea internat. De fapt, L. Rebreanu a studiat nu la liceul german, ci la cel maghiar din Bistrița și faptul se explică ușor. Tatăl scriitorului l-a înscris aici din motive de ordin material (taxele erau mai mici, iar băiatul putea intra imediat după absolvire într-o slujbă de stat) și de ordin politic.

Nu s-au păstrat matricole de la fosta școală Polgari fiu — Iskola, deoarece arhiva a fost distrusă de un bombardament în 1944. Se găsesc însă în viață doi dintre foștii colegi de clasă ai prozatorului, care i-au fost și prieteni.

Perpetuarea acestor afirmații eronate în manualele de literatură română, a căror menire e cunoașterea temeinică a vieții și operelor marilor noștri scriitori, nu mai poate fi admisă.

Prof. ȘTEFAN LUPU

creion

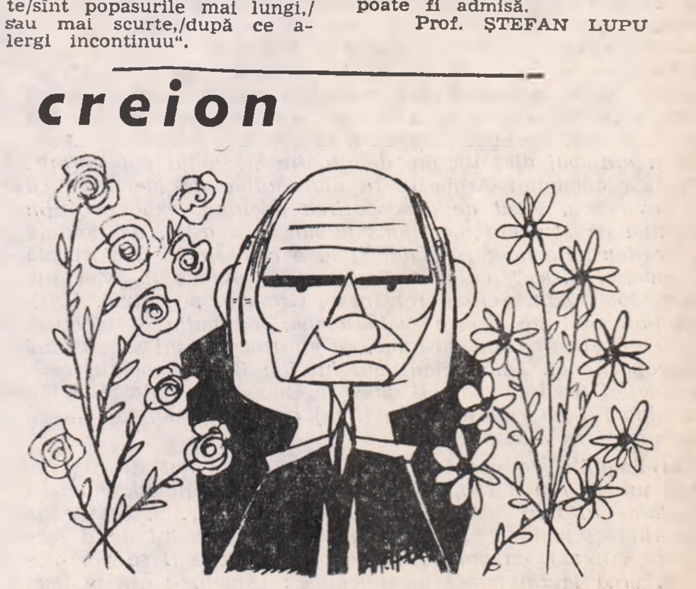

Geo Bogza văzut de NEAGU RĂDULESCU

DOCUMENTE INEDITE

UN ACT CE POARTĂ SEMNĂTURA LUI
MIHAI EMINESCU

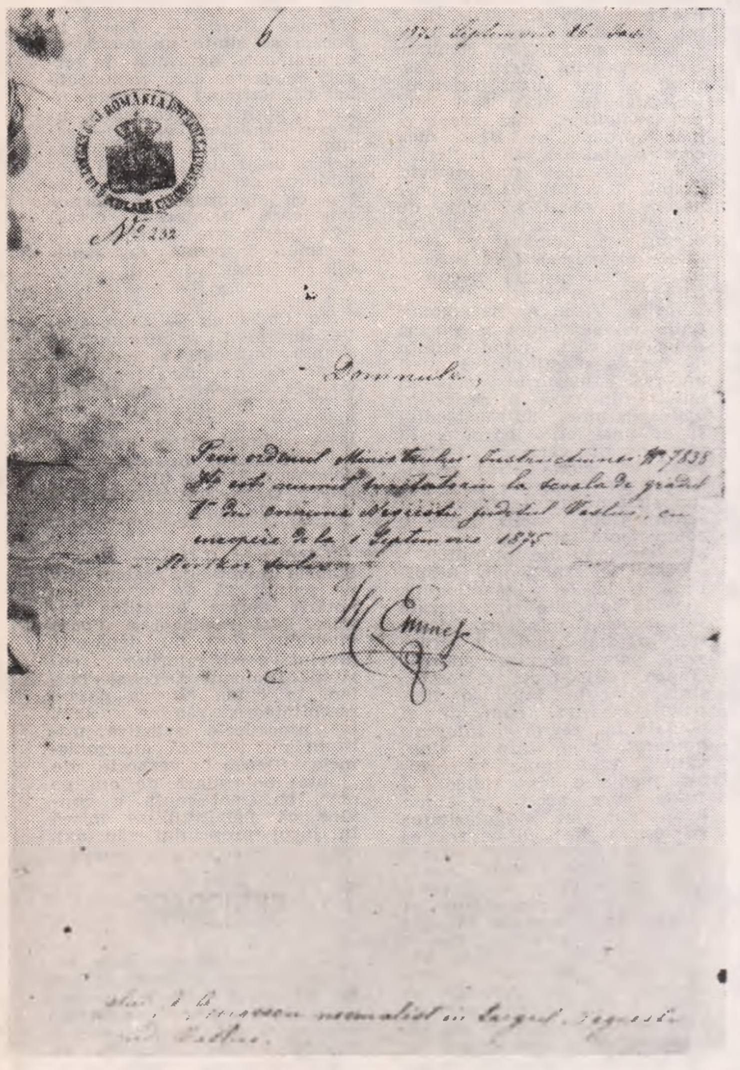
Domnule,

La 1 Iulie 1875, Eminescu a fost numit revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui și din primele zile, „ca un adevărat Pestalozzi rătăcitor [1]" marele poet a început să străbată drumurile de țară, să ia contact cu învățătorii de la sate. Acolo unde constata că slujitorii școlii nu-și fac datoria, revizorul școlar intervenea cu hotărîre, respingea numiri și incadra oameni capabili, cărora le recomanda cu căldură cărțile de lectură ale lui Creangă.

Printre învățătorii tineri prețuiți de marele poet s-a aflat și G. Georgescu. Acesta, după absolvirea Școlii pedagogice normale din București, s-a prezentat la revizorul școlar cu diploma care îi dădea dreptul să funcționeze ca învățător în comunele rurale. Luînd cunoștință de notele ce le obținuse tînărul absolvent [2] (istoria națională și etnografia generală — 9; științe igienice și veterinare — 10; științe fizice și naturale — 10 etc.), Eminescu s-a bucurat mult și l-a trimis imediat la școala de gradul I din Comuna Negrești — județul Vaslui [3], urmînd să obțină ordinul de încadrare de la Ministerul instrucțiunei. Faptul că tînărul absolvent G. Georgescu a fost numit ca învățător titular cu data de 1 septembrie 1875, deci din prima zi a anului școlar, e un argument în plus ce scoate pregnant în evidență grija ce o manifesta Mihai Eminescu pentru promovarea în posturi a unor elemente capabile, cu dragoste față de școală și săteni. Acest lucru a stîrnit ura conducătorilor vremii și la 1 iunie 1876 noul ministru de instrucție, G. Chițu, l-a destituit pe Eminescu. Perioada cît marele poet a funcționat ca revizor școlar, rămîne o pagină de glorie în istoria învățămîntului românesc, oamenii școlii păstrînd mereu vie imaginea acelula care s-a dăruit cu pasiune pentru luminarea neamului.

I. Arhip

1) G. Călinescu, **Viața lui Mihai Eminescu**, 1964, E.P.L. p. 209

2) Documentul se află în colecțiile Muzeului de istorie a literaturii din Iași..

3) Informațiile ne-au fost date de învățătorul pensionar M. Condrea, în vîrstă de 86 de ani, ginerele învățătorului G. Georgescu, care a păstrat acest document.

DIN CORESPONDENȚA LUI
G. CĂLINESCU
CU MIHAI NEGRUZZI

In colecțiile Muzeului de istoria literaturii din Iași, printre documentele prețioase achiziționate în ultimul timp se află și cîteva trimise de G. Călinescu unor personalități literare din Iași. Cele două scrisori adresate generalului Mihai Negruzzi [1], fiul junimistului Leon Negruzzi, scot pregnant în evidență atenția deosebită, minuțiozitatea, munca enormă depusă de marele nostru critic în redactarea lucrării „Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent".

Cu toate că lucrarea se afla în „spalt", așa cum reiese din prima scrisoare, G. Călinescu se informa continuu, efectuînd în pagini multe corecturi, adăugind date noi cu privire la viața și opera unor scriitori.

Sub acest raport, e concludent faptul că, după primirea unor documente, criticul a efectuat cu promptitudine unele schimbări în pagini, reproducînd o serie de lucrări inedite ce i-au fost comunicate de Mihai Negruzzi [2].

Stilul, metodele de muncă ale criticului sînt fragmentar surprinse și în aceste două scrisori.

1) Mihai Negruzzi a scris și el proză: **Moș Jac**, In Conv. lit. LIX, 1927, p. 165—169 și în nr. LXV, 1932; **Ruhla Vădana**, în Conv. lit., XLIX, 1915; **Liliana Hatmanului Gavriil** în Conv.. lit., I,1916; **Povestea Anei** în Conv. lit., L,1916.

2) Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent, pag. 203, 249, 376.

Sîmbătă 16.XI.1940

Stimate domnule General,

Abia acum, după atîtea munci și corecturi, pot să fac un apel călduros la sprijinul d-tale informativ. Ar trebui să-l fac direct, dar vei fi bun să pui această incivilitate în seama unui caz de maximă forță majoră. D. G. Ivașcu e un tînăr care merită toată increderea.

Am citit **Moș Jac** (1927, 1932) precum și frumoasele **Ruhla Vădana, Liliana Hatmanului Gavriil, Povestea Anei.** Abstrăgindu-ne de la valoarea literară, documentar vorbind, mai am nevoie de știri.

E de neiertat ca lui Alecsandri să-i pun atîtea clișee și lui Negruzzi atît de puține.

Și în privința nașterii lui C. Negruzzi nu sînt bine dumirit. Dă-mi te rog orice document privitor la Costachi, Iacob, Leon și chiar Gheorghe Negruzzi. Ele vor fi înapoiate numaidecît a doua zi.

De asemeni fotografii cît de numeroase privind pe toți aceștia precum și moșia Trifești, casele vechi din Iași, dacă sunt. Oare picturi de strămoși nu sunt? Cum vom executa clișeele după imaginile alese (dacă direct sau prin copii) vei decide d-ta.

Răspund la o observare făcută în tren, anume că nu s-ar vedea cum s-ar introduce noua documentație într-un capitol făcut. Acesta este meșteșugul meu și dealtfel știrile pe care le-aș mai căpăta nu pot să strice impresiile literare asupra operei și nici biografia în linii generale. Ultima rugăminte este **urgent.** Corecturile stau pe masă..

Incredințat că nimeni mai mult decît d-ta, scriitor însuți, aparținînd unei ilustre familii de scriitori nu-și dă seama de necesitatea patriotică de a produce toate știrile într-o istorie a literaturii, vă trimit mulțumirile și deferența mea însoțite de omagii respectuoase pentru doamnele pe care am avut onoarea să le cunosc în tren.

G. Călinescu

Duminică 29.XII.1940

Stimate domnule General,

Iartă-mă, te rog, de înapoierea tardivă a lucrurilor atît de cordial oferite. Imposibilitatea de a ieși din casă, așteptarea unora de la Fabrica de timbre, etc.!

Inapoiez: 1) Donici 2) C. Negruzzi pe fotoliu, tînăr 3) C. Negruzzi cu șubă 4) Iacob Negruzzi 5) Gazeta Teatrului Național pe 1836.

Celelalte au fost înmînate de mult d-lui G. Ivașcu. Pe dată ce voi sfîrși corecturile am să-mi iau libertatea să solicit vizionarea la domniata acasă a celorlalte documente.

Pînă atunci o urare din inimă ca anul 1941 să aducă zile mai bune pentru domniata și pentru noi toți.

Devotat
G. Călinescu

P.S. Mi s-a spus că la Arhive s-ar fi găsit o nouă fotografie C. Negruzzi. Nașterea lui C. Negruzzi la 1800 (după „mărturie") întîmpină dificultatea esențială că Dinu Negruț s-a însurat cu Sofia Hermeziu la 1807..

NOUTĂȚI ÎN LIBRĂRII

Corneliu Sturzu: **„Restituirea jocului". Editura pentru literatură. 101, p. 5 lei.**

Ion Drăgănoiu: **Aproape sonete. Editura pentru literatură, colecția „Luceafărul". 119, p, 3 lei.**

Ion Rahoveanu: **„Lacrimi pe spadă". Editura tineretului. 105 p., 6 lei.**

Ion Petrache: **„Ciob de univers". Editura tineretului. 194 p., 10,50 lei.**

Mihail Cosma: **„Inefabila Arcadia" (Poeme). Editura pentru literatură. 80 p. 5,25 lei.**

Ion Lupu: **„Petrecere cu măști". Editura pentru literatură. 125 p., 6,50 lei.**

Valentin Timofte: **„Casa cu orgă". Editura pentru literatură, colecția „Luceafărul". 91 p., 3 lei.**

James Joyce: **„Portret artistului din tinerețe" Traducere și prefață de Frida Papadache. Editura pentru literatură universală, colecția „Meridiane", 384 p. 6,25 lei.**

Novalis: **„Poezii". Traducere și cuvînt înainte de Petru Sfetca. Editura tineretului — colecția „Cele mai frumoase poezii". 123 p., 3 lei.**

Jules de la Madelêne: **„Marchizul de Safras". Prefață de Louis Aragon. Traducere de Rodica Sfințescu. Editura pentru literatură universală, 320 p., 8,25 lei.**

Hegel: **„Prelegeri de filozofie a religiei". Traducere de D. D. Roșca. Editura Academiei, 535 p., 23 lei.**

Hegel: **„Principiile filozofiei dreptului sau Elemente de drept natural și de știință a statului. Traducere de V. Bogdan și C. Floru. Editura Academiei, 393 p., 18,50 lei.**

„Documenta Romaniae historica". Țara Românească, vol. XXII, 1628—1629. Editura Academiei, 964 p., 41 lei.

ION BARBU: PAGINI DE PROZA

cronica literară

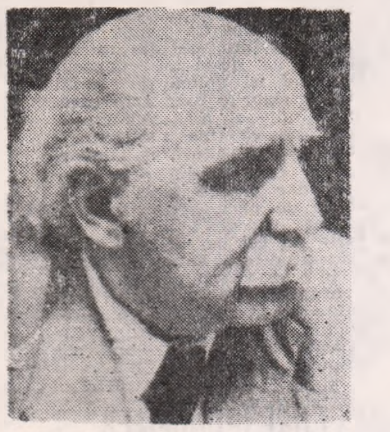

Nu știu să fi spus cineva că Ion Barbu e cel mai eminescian poet înaintea lui Tudor Arghezi și Al. Philippide. Al. Vlahuță nu e un eminescian prin structură, viziune, fond și tip de sensibilitate, ci și prin ingenioasa pricepere de a găsi o „formă", uneori destul de demodată, pentru un conținut în parte mimat. G. Coșbuc nu s-a apropiat de eminescianism; dacă are totuși afinități, dacă se pot totuși face unele apropieri, ele sînt de natură culturală (literatura orientului antic) și folclorică și nicidecum structurală și temperamentală, Ion Barbu îl continuă pe Eminescu aproape în totalitate: printr-un limbaj cu sonuri pure, printr-un mod de a gîndi abstract ridicînd poezia la starea ei absolută, printr-o conștiință estetică superioară. Plînsul, eternul plîns eminescian devine la Ion Barbu emoție abstractă („Și turme întregi de gînduri... // Aud cum se destramă un suflet undeva, / Departe, în a ploii acidă melopee..." — Arca), *un ritual al geometriei care însumează liniile la infinit și răsfrîng în spațiul dintre ele curcubee și azururi printr-un „joc secund", de oglinzi. Nu e locul aici să duc analiza mai departe și nici să citez alte texte pentru a dovedi eminescianismul lui Ion Barbu. Cultul poetului pentru M. Eminescu e cunoscut: „Eminescu era mai ales un om de gîndire și studiu concentral".* (Poetica domnului Arghezi). *In altă ordine de idei cred că E. Lovinescu, șocat de descoperirea poetului, exagera puțin spunînd că „Nimeni n-a ajuns la noi la o astfel de noutate și de densitate de formă, dar și la o comprimare mai strictă a emoției lirice" ca Ion Barbu. (E. Lovinescu:* Memorii, *1916—1930. Edit. Scrisul românesc, Craiova, pag. 125). Criticul pare să uite poezia eminesciană, fascinația ei ideatică, chiar ermetizarea din postume, ca entuziasmul lui să nu pară disproporționat. Eminescianismul lui Ion Barbu, poet al contemplației tragice, poate fi găsit în* Umanizare *(„Castelul tău de ghiață l-am cunoscut, Gîndire ;) care e un fel de Glossă precum și în alte poeme.*

In Paginile de proză *adunate de Dinu Pillat descoperim însă un alt Ion Barbu, critic de poezie excepțional, polemist de talia lui Titu Maiorescu, portretist ca și... E. Lovinescu. Recitite, și mai ales făcînd comparații cu modul de a face critică curentă, cu polemicile de azi, lucrurile ți se par ciudate, pînă la un punct inexplicabile: conștiința critică, mai ales cea a unor critici tineri, e împînzită de prejudecăți. Ion Barbu a avut curajul estetic de a* analiza *poezia lui Tudor Arghezi cu un ochi netemător, cu un simț neobișnuit al valorii. Acest tratament, în parte adevărat, n-a fost făcut decît dintr-o* înțelegere adîncă a poeziei. *Ar rezista tinerii poeți de azi la un regim analitic identic (bineînțeles, păstrînd proporțiile)? E necesară o asemenea operație de clarificare, de ierarhizare a valorilor cu tot riscul de a provoca vociferări și chiar furtuni. E bine să reamintim din* confesiunile *lui Ion Barbu unele idei cu privire la poezie. Ion Barbu are o concepție estetică superioară, și, fenomen esențial, ea prelungește creația sa poetică, existentă deja în propriile versuri căci teoreticianul n-a trădat pe poet. Ion Barbu înțelege prin „poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existență", ea e o „prelungire a geometriei..."* Poezia leneșe *e un text pentru versificatorii de duzină, un mic tratat de morală poetică. Intelegînd prin poezie* absolutul, *Ion Barbu contestă o anumită lirică și, dacă ne gîndim și la preferințe (Edgar Poe, Mallarmé, Rilke, Rimbaud), ideea poate fi acceptată; ne rămîne doar să gîndim ce înseamnă efectiv* un Poet. *Polemica cu Arghezi, brutalitatea cu care analizează* Evoluția poeziei lirice *de E. Lovinescu au sens exact: consolidarea unei concepții, promovarea unei poezii substanțiale, valoroase și mai cu seamă deschiderea unui spațiu de sensibilitate modern pentru înțelegerea ei. Nu se pot neglija analizele din Mateiu Caragiale, Lucian Blaga, Al. Philippide, Rimbaud, Jean Moréas. Sensul tulburător al acestor analize verifică un adevăr: critica poeților excelează dacă afinitățile există. Percepția estetică a lui Ion Barbu funcționează dintr-o necesitate de a se regăsi într-o operă pe care ar fi putut-o scrie: „...* Craii de Curtea-Veche *părăsește rafturile cărților pieritoare pentru a se așeza între Scripturi. Nu cunosc meditație mai gravă asupra ticluirii și aventurii Ființei ca această carte de înțelepciune, pe care un act de discreție și gust o disimulează sub grele catifele de pitoresc oriental". Lucian Blaga „ne-a dăruit o poezie mîndră și rară". iar „Philippide înseamnă dezvoltarea unui sistem nou de axiome în posibilitățile liricii noastre". Opera lui Rimbaud e „o introducere la cunoașterea extatică a lumii sensibile, un fel de trecere la limita investigării exacte". Spiritul scientist al lui Ion Barbu se complace în frecventarea unor spiritualități alese, pe măsura propriei sale concepții despre literatură. Poetul nu e de imaginat decît sub cerul geometriei și al poeziei. Concentrarea și formulările sale exacte, uneori derutante, ne conving de modul său de a gîndi sintetic, de a pătrunde esențele și a ni le restitui. Nu vrem să distrugem mecanismul aparatului critic ca să vedem compoziția lui, rotile care îl pun în mișcare, Ion Barbu explică și se explică cu conștiința că adevărul spus este indubitabil. Judecățile proprii, incursiunile în poezia modernă sînt momente potrivite de a-și expune în mod riguros principiile. De fapt, Ion Barbu desfășoară un dialog platonician, extins la idei, poezie, geometrie. Rigoarea, tăietura frazelor e a unui clasic. In esență, opera sa este clasică și orice încadrare în modernism e neavenită: „Toate preferințele mele merg către formularea clară și melodioasă, către construcția solidă a clasicilor". Nu e de mirare că Grecia antică este idealul lui Ion Barbu: „Eminența unei culturi umaniste se măsoară după aptitudinea pe care o are în a-și făuri o imagine pregnantă a Greciei antice. Franța Pleiadei, cea a secolului al XVII-lea și-a avut fiecare viziunea ei: drăgălașă, afectată sau eroică. Dar cu Moréas, chiar sufletul acestui farmec și al acestui mister, insesizabil ca o rază de soare, tot ceea ce a fost antica Eladă, vine să viziteze plaiurile Franței, poate pentru ca să rămîie".*

Trebuie neapărat să amintesc despre micromonografia lui Dinu Pillat care ține loc de prefață (Viața și ideația lui Ion Barbu), *despre notele sale critice. Dinu Pillat ne-a oferit cea mai completă biografie de pînă acum a poetului, documentată și elaborată într-un stil elegant. Informațiile documentare, unele inedite sau mai puțin cunoscute pe care se ridică biografia lui Ion Barbu, nu stînjenesc cu nimic textul analitic. Criticul și istoricul literar Dinu Pillat are în aceeași măsură talent de biograf, de portretist, ca și de exeget avizat. El trece cu ușurință de la biografie la operă: „In răstimpul șederii sale în Germania, Ion Barbu are să ducă o viață de boemă la extrem, cu aventuri erotice în serie. Din scrisorile către Tudor Vianu și Simion Brayer, transpare din plin exaltarea sa senzuală, optarea pentru o trăire la modul dionisiac; „La el, aventura pură a raționamentului matematic lua adesea, ca la nimeni altul, forma inedită a unui act de creație spontană, oferind un spectacol unic în felul său"; „Avem a face cu o proză abstractă, în limbaj ermetic, de o eufonie savant insolită" etc.*

Zaharia Sîngeorzan

cronica ideilor literare

AMBIGUITATEA POEZIEI

Cum acest spațiu nu este destinat „criticii literare", ci criticii ideilor literare, a reprezentărilor despre literatură (mulți dintre moderni nici nu cred că ar fi posibilă o altfel de critică), profit de apariția volumului de poezii *Semn* de Matei Călinescu (Buc., E. p.l., 1968), pentru a-mi pune încă odată întrebarea: ce este poezia? Sau, poate și mai bine: care este condiția ei, în ce mod poezia poate fi posibilă? *Semn*-ul lui Matei Călinescu oferă tocmai acest avantaj: de a semnifica imediat, de a dezvălui în transparența sa un „sistem" poetic. De unde o îndoită satisfacție: a lecturii literare propriu-zise și a „demontării" unui anume mecanism poetic, mă grăbesc să adaug, dintre cele mai complexe. Matei Călinescu practică în penumbră și în același timp pune în lumină o întreagă tehnică a ambiguității poetice. Procedeele sale sînt în egală măsură ascunse și revelate, latente și lucide. Pentru cititorul „tehnic", vreau să spun din interiorul poeziei, plăcerea va fi deci dublă. De altfel, nici nu există emoție poetică naivă. Ea nu poate fi decît analitică, intelectualizată. La Matei Călinescu percepția universului este în același timp concretă și iluzorie, reală și imaginară. Surprinde numaidecît ecranul imaterial al viziunii sale, cu evidentă predilecție pentru impalpabil și ireal: aer, aburi, ceață, fum, umbră, amintire, închipuire, vis, noapte. Dar toate acestea n-au o existență de sine stătătoare. Ar fi prea simplu, prea convențional! Poetul le preface în obiect de contemplație. Gestul său este de a le evoca și, în același timp, de a le anihila, sugerind sau declarînd în permanență că la mijloc nu este vorba decît de o posibilitate: între a fi și a nu fi. De unde o serie întreagă de acțiuni reale, schițate într-un plan ireal, dansul de pildă, cu frumoase efecte poetice, în *Gavotă* și mai ales, cu o desăvîrșită mimare imaginară a situației mișcării:

„Dansez cu tine o gavotă, / sînt cavalerul tău de aer, / sînt cavalerul tău de umbră". / / „Tu poate nici nu știi cu cine / dansezi gnavota. Cerc de seară, / mă-nchid în jurul tău ca somnul".

Dansul (și ideea revine) rămîne o eventualitate sugerată și totodată respinsă, o idee gîndită simultan pe două planuri. Privind mai de aproape (îmi satisfac curiozitatea intelectuală demontînd încă un resort al poeziei lui Matei Călinescu), observ că procedeul are o întinsă aplicare. El apare în cele mai neașteptate direcții, printr-o gamă întreagă de confuzii și alternative egale. Totul trăiește și în același timp moare, se împietrește, iubirea între altele, ca în *Joc de primăvară*. O ipostază trece, subit, în alta, precum în *Ecluze*: ideile se transformă în păsări, culorile în melancolie. Orice poate deveni orice: o spînzurătoare pentru puritate, una pentru nostalgia raiului, pentru poeții coșmarului, pentru iubitele ideale etc. Prietenul nu are nici o identitate, fiindcă el are de fapt toate identitățile posibile. Cine este el în realitate nu știe nici eroul, nici poetul. Este el, dar poate fi și altul? Chipul său de ceață este efemer, evanescent, proteic. Jocul acesta deschide perspective infinite și lasă pe cititor într-o stare de calculată perplexitate.

Numai că mecanismul ambiguității intervine și de data aceasta, cu efecte literare originale. Multe fragmente din volum sînt exerciții simultane de poezie și luciditate, de utopie și blazare, de elan imaginativ, frînt cu o savantă brutalitate. Poate că în acest punct apare, mai ales, adevăratul Matei Călinescu, întreg, cu tot ce este el: eseist, critic, poet și om practic, de succes social. Ne-a atras deci în special ciclul *l'Eternel Retour*, poemul exaltării și dezabuzării poetice, propus în serie infinită, cu remarcabile momente de ceremonial poetic (bine scandate, ca impresia solemnă să se consolideze), anulate printr-un gest neașteptat de autodenunțare și parodiere. Tehnica aceasta alternativă, de mari viziuni, pe loc strangulate („nu mai cred în frumoasele fantome...", „iubeam o femee-acrobat și purtam haine de clovn etc."), are dintre toate tonalitatea cea mai modernă și totodată cea mai personală. Punct în care Matei Călinescu se apropie și de o anume poezie românească, lucidă și blazată, de „umorul liric" despre care a și scris, în legătură cu Ion Minulescu.

Estet modern al poeziei, nici nu se putea ca Matei Călinescu să nu descopere în interiorul cuvîntului poetic însuși mediul specific de refracție al ambiguității sale. Și, într-adevăr, alături de Nichita Stănescu, Matei Călinescu scrie cîteva din poeziile cele mai caracteristice pentru meditația actuală asupra limbajului poetic. Cuvintele sînt în același timp pline și goale. Mai ales „trecerea prin golul dintre cuvinte" definește întreg regimul poeziei. Cuvintele spun totul și ucid totul. Au toate semnificațiile posibile și nici una. Nu este numai un *Simplu joc de cuvinte*, ci o situație poetică esențială, care închide însăși viața și moartea spunerii, a comunicării, situație rezervată îndeosebi stării de vis, cînd „cuvintele capătă viață / și înseamnă ceva / numai în somn". Ce anume, nu se știe: Nu pot spune nici eu, nici tu, nici altcineva".

Înțelesul acestei mărturisiri ar fi acesta: cuvîntul este atît de încărcat de sensuri, semnul său are o valoare atît de mare, încît s-a prefăcut în enigmă. Prin cuvinte, poezia devine o infinită vestire. Spunerea nu mai dezvăluie nimic, fiindcă ea însăși nu este decît o dezvăluire totală. Arta poetică din *Semn*, care închide volumul, adevărat manifest al polisemiei verbului, constituie o foarte concentrată și programatică meditație tocmai pe această temă esențială.

Adrian Marino

LITERATURĂ AFRICANĂ DE EXPRESIE FRANCEZĂ (I)

ELANUL sau Léon Damas

„Poate că prin legăturile cu Statele Unite își va exprima Africa cel mai puternic, prin muzică, emoțiile și suferințele; dar cu siguranță că prin cultura franceză ea își exprimă cel mai puternic libertatea". Intr-un recent discurs, André Malraux punea astfel în evidență spiritul comun ce animă pe toți scriitorii negri de limbă franceză, de la Léon Laleau pînă la Yambo Ouologuem, de la Aimé Césaire și Birago Diop pînă la Léopold Senghor și Cheick Hamidou Kane.

In fapt, în sufletul scriitorilor negri, cicatricele lăsate de amintirea negutătorilor de sclavi sînt încă departe de a se fi închis.

Philis Weatley, prima poetesă de culoare de limbă engleză, fiica unui sclav ce lucra pentru un plantator american, își striga încă în 1773, în ale sale **Poems on varions subjects, religion and moral**, suferința: „Putea-vei tu, Doamne, ascultîndu-mi cîntecul / Să te miri de unde țîșnește dragostea mea pentru libertate?".

Și totuși, poeții negri, odată avînd acces la patrimoniul cultural european, s-au străduit multă vreme să facă uitată originea lor etnică. Léon Laleau însuși consacră Veneției și Pieții San-Marco versuri perfect cizelate pe care nu le-ar fi renegat nici Leconte de Lisle și nici José-Maria de Heredia. Cu toate acestea Laleau este acela care își va croi cu barda, prin hățișurile poeziei franceze, un drum original, pe care îl vor urma toți scriitorii negri. Chiar dacă nu reușește întotdeauna să îngemăneze perfect cele două culturi, el vrea să fie măcar la fel de sensibil față de acel „lambri" — chemarea ce aduna pe sclavii negri în munții insulelor Antile — și față de „ariile lente ale lui Rameau". Iar fiecare scriitor negru, după el, va trebui, pentru a deveni cu adevărat mare, să se adape la izvoarele culturilor africană și franceză, încercînd „să îmblînzească cu vorbe din Franța, / Acest suflet ce mi-a venit din Senegal". Opera urmează să țîșnească de acum înainte, luminoasă, din atingerea repetată a celor două culturi.

Paradoxal, în Haiti se va desface baobabul africanismului, imediat după al doilea război mondial, paralel cu mișcarea „Renașterea neagră", inițiată în Statele Unite de W. E. B. Du Bois și Marcus Garvey. Jean Price-Mars, medic, etnolog și diplomat va rămîne marele promotor al acestui curent: „Vom avea șanse de a rămîne noi înșine, declara el, numai dacă nu vom repudia nimic din moștenirea ancestrală. Ei bine! această moștenire e optzeci la sută un dar al Africii...".

In ritmul tam-tam-ului și al balafongului, poetul — oferind în cupele versurilor sale roadele parfumate ale manghierului și ananasului — va revela unei Europe vrăjite pămîntul înroșit al legendelor africane. Considerînd că „în fața mecanizării accelerate" a planetei, cultura haitiană trebuie să propună lumii „rezerve prețioase de poezie, bucurie și dragoste", Jean Price-Mars lansa ideea „condiției rasei negre".

Rotindu-se în același sens ca vînturile alizee, mișcarea de reîntoarcere la izvoarele africane atinse Antilele. Două mici bombe vor face curînd explozie. Mai întîi, în iunie 1932, apariția la Paris a manifestului „Legitimă apărare", publicat de cîțiva studenți antilezi. Afișîndu-și ostentativ condiția de om de culoare, Etienne Léro, redactorul principal, exaltînd funcția revoluționară a poeziei, cheamă proletariatul negru din Antile să înlăture jugul social și intelectual nu numai al „albilor degenerați" dar și al „adunăturii de mulatri paraziți".

In 1934—35, un alt grup de studenți, unii antilezi ca Léon Damas și Aimé Césaire, alții africani ca Léopold Sédar Senghor, Birago Diop, Ousmane Socé Diop, întemeiau ziarul „Studentul negru". Afirmînd unitatea rasei negre în diversitatea ei geografică, ei creară cuvîntul „négritude", desemnînd — după spusele lui Sartre — „l'etre dans — le — monde — du — nègre". Léon Damas, cel dintîi, se va face — în poemele, povestirile și eseurile sale — cîntărețul incisiv al acestei „négritude", al lui „Black Label", care separă și respinge rasa sa și pe el însuși.

Robert Desnos aclama, după apariția volumului **Pigments**, poezia nervoasă și percutantă a acestui „frate strălucit al marelui Louis Armstrong". „Présence africaine" tipărea în 1962 ediția definitivă a volumului (apărut prima oară în 1937 cu o prefață a lui Desnos și cu un desen de Frans Masereel). Diamante întunecate și sîngerînde, aceste poeme sînt poate cele mai marcante ale întregii sale opere.

Viermele umilinței e în inima fructului poetic, iar în adîncurile oceanului amintirilor tînărului guyanez — „un bateau foule l'écume / et va / va son destin de roulure". Sufletul e rănit și de „coups de corde noueux / de corps calcinés / de l'orteil au dos calcinés / de chair morte / de tisons / de fer rouge / de bras brisés / sous le fouet qui fait marcher la plantation"; imaginile izbucnesc, puternice ca niște pumni încleștați cu furie: „des cargaisons fétides de l'esclavage cruel".

In cala memoriei stăruie un miros dezgustător, acru și năclăit, care „s'ancre en moi comme un beau poignard malais". Remușcările de a fi preferat cîntecelor Africii muzica Europei sînt exprimate pe o gamă dureroasă și fantezistă: „Mes amis j'ai valsé / valsé toute mon enfance / vagabondant sur / quelque Danube bleu / Danube blanc / Danube rouge / Danube vert / Danube rose / Danube blanc / rouge / vert / rose / au choix".

Dar Léon Damas preferă lamentărilor violența obstinată și ritmată. El contestă educația europeană, conformistă și meschină, pe care a primit-o:

„voulant d'un fils très bonnes manières à table /
voulant d'un fils très do /
très ré / très sol / très do /
très mi / très la / ré-mi-fa /
très fa / très si / sol-la-si / do".

Poetul vrea să se elibereze de lanțurile sufocante ale strofelor, manierelor și teoriilor: „J'ai l'impression d'être ridicule / dans leurs souliers / dans leur smoking / dans leur plastron / dans leur faux—col / dans leur monocle/ dans leur melon / (...). Je veux bâiller sans tralalas".

Nemaivoind să fie „negrul cel bun" el proclamă „la trêve d'une attitude d'hyperassimilés", reîntoarcerea la pămîntul și la femeia Africii, la acele „poupées noires, qu' elles dissipent, l'image des catins blêmes", își afirmă fără încetare dorința de a împiedica rotirea în loc a lucrurilor. Tuturor acestor albi („aux orteils en forme de sucre d'orge") ce se desfată văzînd „un nègre, les yeux ventre creux", Léon Damas le adresează un avertisment și le declară răspicat: „Tout en moi aspire à n'être que nègre, autant que mon Afrique qu' ils ont cambriolée / J'ai au toit de ma case, jusqu' ici gardé, l'ancestrale foi conique".

Cuvintele sclipesc într-o cascadă pestriță și amuzantă iar dacă, uneori, versul are o suplețe aproape clasică: „des trays matineux / repus / qui rythment aux Antilles / les hanches des porteuses / en file indienne", el este cel mai adesea ciopîrțit cu furie de toporul și de tam-tam-ul revoltei și al sfidării:

„Bientôt / Je n'aurai pas que dansé / chanté / frotté / trempé / frotté / chanté / dansé / Bientôt".

Michel Louyot
Traducere de AL. C.

CURIER

GOYTISOLO DESPRE LITERATURĂ

Unul dintre cei mai reprezentativi scriitori ai „noului val („la nueva ola" sau „la nueva oleada"), cum e supranumită generația de după 1920, spaniolul Juan Goytisolo, aflat în exil la Paris, rămîne și astăzi unul din etaloanele literaturii iberice contemporane, ale cărei rezonanțe trec foarte adesea granițele unei țări.

Recent, apariția romanului „Señas de identidad" (Semne de identitate) ne-a prilejuit un scurt interviu cu autorul.

— Vă rugăm să ne spuneți dacă, după părerea dv., poate fi stabilită o deosebire între ceea ce ați scris pînă la apariția romanului „Señas de identidad" și experiența ocazionată de elaborarea prezentei creații.

— Da. După primele mele romane, pe care le-am scris la 20—22 de ani, am cultivat timp de zece ani o literatură „de mărturie". In țările în care nu există libertatea presei, literatura ocupă în mod normal locul acesteia, iar publicul cititor caută în romane, în teatru, în film etc. realitatea pe care ziarele o ascund. Dacă cea mai importantă calitate a literaturii este capacitatea ei de „a provoca", de a influența, atunci realismul este cea mai mare provocare posibilă într-un sistem social care ascunde realitățile considerate „dezagreabile". Dar o atare anomalie nu poate dura mult timp, mai ales cînd este vorba de o dictatură ca aceea din Spania. „Señas de identidad" marchează trecerea necesară de la literatura „de mărturie" la literatura „problematică", cea care mă interesează în prezent; o literatură care, în loc să accepte limbajul ca un dat, se apropie de el cu grijă și îl privește cu neîncredere, nu ca o reflectare transparentă a realității, ci ca o entitate autonomă, condusă de propriile sale legi. In timp ce scriam „Señas de identidad", am ajuns la următoarea concluzie: pentru a combate un regim social oprimator, trebuie să începi prin a-i critica limbajul. Altfel, tot ceea ce scrii rămîne o „semi-provocare". Dezagregarea limbajului pe care l-am folosit în ultimul capitol al romanului este tocmai rezultatul logic al acestei experiențe.

— Se știe că, în orice roman cu caracter ne-autobiografic, scriitorul apare întotdeauna „printre rînduri". Acest lucru nu-l putem spune cînd vorbim de „Señas de identidad".

— Eroul principal al romanului își caută semnele identității sale de-a lungul întregii acțiuni, dar de fiecare dată le pierde. Romanul nu este altceva decît aceasta: o realitate care-ți scapă printre degete. „Señas de identidad" reprezintă experiența unei lungi și dureroase dezrădăcinări.

— Ce părere aveți despre literatura europeană actuală și, în special, cea spaniolă, al cărui reprezentant de prim rang sînteți — după cum afirmă numeroși critici?

—„Reprezentant de prim rang"? Pentru majoritatea criticilor spanioli eu nu exist. Criticii elogiază opere care sînt „inexportabile". Și ei știu de ce!

Văzută dinafară, cum o văd eu, panorama literară a țării este dezolantă. Literatura oficială sau paraoficială trăiește ancorată în cultul aproape superstițios al generației de la 1898 și această situație, după mine, este anacronică, nenaturală. Este ca și cum viața intelectuală franceză ar zbura numai în jurul lui Gide, Proust, Valéry și Bergson. Lumea în care trăim nu are nimic cu cea pe care au cunoscut-o scriitorii de la '98; aceasta a suferit o serie de transformări pe care nu le-au cunoscut Unamuno, Ortega y Gasset și ceilalți; marxismul, psihanaliza, structuralismul etc. Se spune că cei de la '98 au descoperit decadența Spaniei și au reacționat împotriva ei. Ei bine, mie nu mi se pare. Generația de la '98 a prins ruinarea țării, dar s-a acomodat foarte repede cu „murdăriile" ei și a cîntat deasupra lor. Ceea ce gîndeau și ceea ce erau în realitate s-a văzut clar în 1936. Dacă facem excepție de Valle Inclan și de Machado, cum am putea să-i luăm ca exemplu? Exemplele trebuie luate de la spaniolii demistificați, cum sînt Americo Castro, Luis Cernuda sau Luis Martin Santos.

— Dv. ați semnalat cîndva că traducerile din scriitorii spanioli nu redau adevărata bogăție a literaturii spaniole. Ce aveți de spus în legătură cu aceasta?

— Mă refeream în special la traducerile în franceză. Hispaniștii francezi au definit întotdeauna valorile noastre populare, pitorești și realiste ca și cînd universalitatea ar fi un privilegiu exclusiv al literaturii franceze. Celelalte literaturi trebuie să se mulțumească, așa, ca rudele sărace, cu „coloritul local". De aceea, Cernuda și Valle Inclan sînt incomparabil mai puțin traduși decît Lorca.

— Ce atitudine credeți că trebuie să aibă scriitorul de azi ținînd cont de evenimentele actuale internaționale?

— Rolul scriitorului în societate este acela de a provoca. După cum am mai spus, în societățile oprimate, realismul „de mărturie" constituie provocarea maximă. El trebuie să fie acompaniat de un limbaj adecvat.

DAN BULGĂR

✦

„De cîteva decenii *trăiesc pe credit*, fără a produce nimic personal, caracteristic mie" — i se destăinuia Boris Pasternak, în 1942, unui prieten X... Respectîndu-și cu constanță crezul literar, Pasternak face interesanta mărturisire: „Pentru un artist, a pierde este mai important decît a găsi", așadar a-ți „trăda" operele vechi înseamnă a rămîne mereu tu însuți, împotriva gustului cititorului, totdeauna mai conservator decît acela al artistului însuși.

In același an, 1942, scriitorul se simte atras de un stil „invizibil, simplu ca murmurul unui cîntec de leagăn". Il preocupă, acum, și problema cunoașterii de sine:

„Pentru a se cunoaște pe sine, poetul trebuie să se expună unui risc spiritual".

„Trebuie să-ți distribui sarcini mai prejos de forțele tale; acestea din urmă vor sfîrși prin a spori".

„Ii este dat poetului să inventeze realități care nu fac parte din experiența proprie".

„Haosul este cel mai complex lucru din lume. Arta — modalitatea de a-l sugruma" (Figaro littéraire, nr. 1195).

D. F.

matematica—știință exactă?

— Incontestabil, științele matematice au suferit, în ultima jumătate de secol, o schimbare fundamentală. In timp ce, înainte vreme, matematica era prin excelență știința cantității, așa zisa „matematică modernă", adică algebra abstractă, topologia generală și algebrică, analiza funcțională etc. nu se mai ocupă de cantitate, ci de anume structuri. Pentru mine, această observație e, de altfel, legată de orașul Iași unde, începînd cu 1932, am ținut cursurile de algebră abstractă, iar începînd cu 1936 — pe cele de analiză generală.

Fundamentul acestei matematici moderne, care are un caracter, într-un anume fel, „neintuitiv" nu putea fi intuiția, ci logica. Și cursurile de logică matematică, prima oară, le-am ținut tot la Iași, în 1933. După cîte înțeleg, întrebarea dumitale este: matematica, nefiind cantitativă, rămîne totuși o știință exactă?

Intr-adevăr, aceasta era întrebarea pe care o adresasem acad. Grigore Moisil, răspunsul implicînd, ulterior, referiri la diverse aplicații ale matematicilor contemporane, lărgind oarecum tema interviului. Il publicăm integral, convinși de interesul pe care acesta, ca de altfel orice intervenție a acad. Grigore Moisil în presă, îl trezește în rîndul cititorilor:

— Ideea de știință exactă poate fi concepută în două moduri. Pe de o parte, enunțurile unei științe exacte sînt certe. Nu riscă să fie întîmplătoare sau aproximative. Pe de altă parte, o știință exactă se aplică exact realității. Certitudinea dată de matematică este asigurată de corectitudinea aplicării legilor logicii. Astăzi, prin ideea de mecanizare a demonstrației și chiar de demonstrație automată, adică făcută cu mașina, această cerință de corectitudine a demonstrației este satisfăcută în cel mai înalt grad.

Matematica își justifică însă valoarea și prin aplicațiile ei la studiul diverselor fenomene. Aceste fenomene pot să nu fie cantitative, totuși să permită controlul teoriei matematice care le înglobează. Voi da următorul exemplu. Lingvistica matematică este un capitol al teoriei semigrupurilor, genetica matematică este și ea un alt capitol al aceleiași teorii a semigrupurilor. Teoria semigrupurilor nu este o teorie cantitativă, nici lingvistica matematică nu este o teorie cantitativă și nici genetica matematică. Totuși, atunci cînd aplicăm lingvistica matematică, de exemplu pentru a executa o traducere, hotărît avem, după cum se bagă ușor de seamă, un criteriu de a confrunta teoria (care este teoria semigrupurilor) cu realitatea (care este realitatea limbajelor naturale). In acest mod avem o confruntare a teoriei cu practica, fiindcă este incontestabil că putem afirma că o traducere este corectă sau nu.

N-aș vrea să fiu greșit înțeles. Experiența nu justifică teoremele. Teoremele sînt adevărate pentru că sînt demonstrate. Aceasta nu înseamnă însă că, atunci cînd un pod ține cînd trece peste el un tren sau cînd o traducere făcută cu calculatorul este corectă avem o verificare a științelor matematice, ci una a aplicațiilor lor. Exemplul pe care l-am dat mai sus arată tocmai că această verificare globală nu depinde de caracterul cantitativ (grinda podului poate fi mai groasă sau mai subțire) sau de cel structural (o regulă gramaticală apare sau nu apare în traducerea unui text).

De altfel, recent am observat lucrul următor: se poate crea o teorie matematică privind exprimările neprecise într-un sens diferit de cele aleatorii. Și anume, faptul că o propoziție poate fi numai adevărată sau falsă ne dă o anume logică pe care o numim bivalentă. Dacă băgăm de seamă că unele propoziții pot să nu fie nici adevărate, nici false, ci îndoielnice, aceasta înseamnă că utilizăm o altă logică, așa zisa logică trivalentă.

Tot la Iași, acum mai bine de treizeci de ani, am început studiul logicilor cu mai multe valori. Abia de curînd am găsit în teoria automatelor propoziții care pot fi considerate ca avînd trei sau mai multe valori. Aceasta înseamnă că unele idei care păreau acum vreo treizeci de ani jocuri pure ale unei inteligențe dezinteresate, astăzi trebuie să fie considerate ca instrumente de lucru ale tehnicii. Observația de mai sus trebuie să nu fie uitată ori de cîte ori se discută despre „eficiența" unei cercetări științifice. Eu n-aș fi crezut acum treizeci și mai bine de ani că logicile cu mai multe valori au vreo „eficiență". Astăzi nimeni nu mai are dreptul să se îndoiască de această eficiență. Are libertatea să nu creadă, dar nu dreptul.

— Totuși, dacă ne referim la mașinile electronice de calcul — sisteme complexe de logică matematică — vom constata și abuzuri de natura unei chiromanții moderne. Se oferă, cu ajutorul acestora, adevărate horoscoape. Ceea ce ține de-acum de domeniul excrocheriei.

— Am de gînd să scriu o carte despre rolul excrocilor în știință. Părerea mea este că, în știință, un anumit gen de „excroci" au rolul de a împinge istoria înainte, iar... împiții — de a o trage înapoi.

Există, de altfel, futurologia, o știință care, sub un titlu barbar, se prezintă ca o știință foarte respectabilă. De curînd mi s-a solicitat un articol despre prognoză. Am spus: de la cine să plec? Poincarè era împotriva logisticei, Auguste Compte făcea o adevărată poliție împotriva descoperirilor, Hermite era împotriva funcțiilor fără derivată...

— Mă refeream la prognozele unor institute specializate în a stabili ce actor va lua premiul Oscar în acest an, sau premiul Nobel.

— Intr-adevăr, unele răspunsuri pot fi absurde. Nu mai absurde decît ale papagalului specializat în „planete". Dar dacă răspunsul e absurd, nu-i de vină papagalul. Așadar, nu omorîți papagalul și nu dați vina pe calculatoare pentru răspunsurile lor. Mai ales că perspectivele pe care le oferă acestea nu sînt încă nici pe departe pe deplin utilizate. E drept, la noi poate să pară o absurditate, dar există pentru unele calculatoare programe pentru a-ți găsi perechea cu mașina

de vorbă cu acad. GR. MOISIL

electronică. De pildă: doresc să găsesc o fată care să fie, știu și eu, tristă, melancolică, cuminte, iar eu sînt înalt, voinic, volubil etc. Mașina caută pentru fiecare bărbat femeia care să satisfacă solicitările acestuia — și invers.

— Dar dragostea?

— Poate că vine după aceea. Mașina te ajută să cunoști o femeie. Nu se amestecă dacă te îndrăgostești sau nu de ea.

— Dar poate să rezulte un infern!

— Bineînțeles. Chiar și fără calculator.

— Deci, considerați utile asemenea prognoze?

— De ce nu?

— Și totuși căsătoria nu este o știință, ci o artă. Iar în domeniul artei...

— ...Și aici matematica își dovedește tot mai mult utilitatea. O studentă de la Institutul nostru a analizat, cu mijloacele matematicii, variantele poeziei „Mai am un singur dor", stabilind ordinea lor... Cu fabricarea poeziilor nu sînt de acord. Altceva-i însă utilizarea calculatoarelor pentru artă. De exemplu, Aurel Stoica a compus cu ajutorul calculatoarelor.

— De ce n-ar fi deci posibil acest lucru în literatură?

— Ba este posibil. Poți să scrii o poezie și cu stiloul, și cu pixul, și cu... mașina electronică de calcul.

— E vorba, așadar, exlusiv de o contribuție de ordin tehnic.

— Categoric. Programarea o face omul. Mașina lucrează după un program dinainte stabilit.

— Iar, dacă e vorba de matematică, de o contribuție științifică a acesteia, atunci cînd vorbim, de pildă, de critica structuralistă. Ce părere aveți despre ea?

— E o etapă prematematică, preștiințifică în critica și istoria literară. Deocamdată.

— Perspectivele sînt totuși încurajatoare?

— Firește. Acum cîteva sute de ani, astrologia permitea prezicerea viitorului, domnitorii erau înștiințați cînd să înceapă bătălia, ce șanse de victorie au, și altele asemănătoare. După aceea a venit astronomia. Ea tot la aștri se uită, dar nu mai poți trage nici un profit. E complet inutilă pentru că nu rezolvă problemele pe care le rezolva astrologia. Omenirea nu rezolvă problemele pe care și le pune, ci cu totul altele.

Cercetarea structuralistă conturează anume probleme, care astfel încep să capete o formă matematică.

— Aceasta referitor la critică. Dar literatura, în ansamblul ei? Creația propriu-zisă?

— In ce privește creația, mă opun. Creația mașinilor electronice de calcul nu este de fapt decît acel șir aleatoriu, acel zgomot de fond...

— Chiar dacă este vorba de creația de notorietate mondială a mașinii „Caliopi"?

— Mirarea mea este nu că mașina a putut face o poezie care să semene cu a lui Eluard, ci că Eluard a putut să facă o poezie care să semene cu una făcută de o mașină! De ce literatura se simplifică atît de mult încît poate fi făcută cu mașina? Sau cu datul cu banul! Pentru că stochastica asta înseamnă! Dicteul suprarealist este o investigație psihologică asupra inconștientului celui ce dictează.

Deosebirea dintre știință și poezie este că știința este prin esență traductibilă, iar poezia este intraductibilă. Este, de altfel, un criteriu de atestare a oricărei științe. De pildă, filozofia lui Blaga este intraductibilă. Deci nu este știință, nu este filozofie, ci poezie!

— Dar matematica?

— Ea este cel mai ușor traductibilă. Pentru că este partea exactă a gîndirii umane.

— Singura?

— Probabil.

— Dar celelalte științe exacte?

— Ele se bazează pe experiență. Experiența este constituită dintr-o serie de aproximații succesive. Matematica este exactă.

— Evoluția științei presupune specialiști pentru toate direcțiile de afirmare a matematicii. In învățămîntul nostru, programa analitică favorizează crearea acestor specialiști?

— Programa nu te împiedică să-i formezi. E drept, sînt mai multe treburi de făcut în acest domeniu foarte important al mașinilor electronice de calcul.

— De realizarea acestor cadre cine se ocupă?

— De programatori — Facultatea de matematică, de analiști — A.S.E. și C.E.P.E.C.A. Facultatea de matematică face matematicieni. Ar trebui să existe și analiști pentru probleme de tehnologie. După părerea mea, însă, politehnicile noastre n-au prins încă ritmul în care se dezvoltă calculatoarele.

E vorba, așadar, în materie de calculatoare, nu numai de oameni care să execute, ci și de oameni care să gîndească. Pentru asta trebuie să fie stăpîni pe cele mai moderne tipuri de calculatoare. O specializare la centrele din străinătate este absolut necesară, pentru a avea acei profesori care să formeze restul de cadre. Altfel, riști ca un cadru care acum predă excelent cursul în cauză, peste șapte luni să descopere că a rămas în urmă, că e pur și simplu depășit. Să nu mai vorbim de faptul că studenții pe care-i pregătim în aceste specialități vor trebui să răspundă nu nivelului și exigențelor actuale, ci celor de peste patru—cinci ani, și celor de peste 20 de ani.

— Și între timp?

— Cursuri de diferite forme. Anul trecut, la centrul de calcul al Universității organizasem un curs post-universitar. Au venit 500 oameni. E vorba de cadre din producție care să se familiarizeze cu problemele, să se specializeze.

— Rezultatele?

— Bune. Dar întîmpinăm destule dificultăți. In primul rînd, greutatea este să vină să învețe. Ori n-au timp, ori dacă soliciți, de pildă, cutare unitate, să-ți trimită cinci ingineri să învețe, îți trimite pe cei mai slabi, pentru că de ceilalți are nevoie ea. Apoi, odată veniți, e iar greu, pentru că dacă nu știu, e greu să-i faci să învețe. Iar dacă știu, e greu să-i convingi că nu știu destul.

— Totuși selecția ar trebui făcută în baza unor criterii mai complexe. E vorba de specialiști care să prospecteze posibilitățile viitoare ale ramurii economice, unității, nu pentru a da prognoze, ci pentru a prefigura căi fecunde de urmat. Pentru aceasta trebuie și fantezie...

— Fantezie au. Știință nu au!

Societatea modernă are nevoie de cunoștințe exacte, de informații exacte. Iată de ce ea nu le poate formula decît în limbajul matematicii. Iată de ce are nevoie de atîția matematicieni: ca să poată gîndi exact.

I. Friduș

CRONICA • PUBLICITATE

FABRICA DE TRICOTAJE MOLDOVA — IAȘI

produce:

Lenjerie tricotată din bumbac.

— tricouri

— flanele, pantaloni de corp

— lenjerie de corp pentru sugari

— lenjerie de corp pentru copii

— treninguri pentru copii

— treninguri pentru adulți

Tricotajele purtînd marca fabricii „MOLDOVA" sînt întotdeauna de bună calitate.

FRONTUL UNIC MUNCITORESC

In lupta pentru înfăptuirea insurecției naționale de la 23 August 1944, care a deschis drumul unor profunde transformări în istoria noastră contemporană, un rol important l-a avut Frontul Unic Muncitoresc, de la a cărui constituire se împlinesc 25 de ani.

Cunoașterea amănunțită a realităților din România a condus Partidul Comunist Român la concluzia că în condițiile războiului, ale existenței regimului antonescian și ale prezenței armatelor hitleriste în țară nu o lovitură de stat ci insurecția națională putea constitui singura cale pentru înlăturarea de către forțele interne a dictaturii militaro-fasciste.

In condițiile creșterii stării de spirit antifasciste în rîndurile maselor, în măsura în care pături tot mai largi ale populației își manifestau opoziția față de dictatura militaro-fascistă, trebuia asigurat, în această luptă, rolul conducător al proletariatului, care avea menirea istorică de a uni în jurul său toate forțele antihitleriste. Aceasta cerea în primul rînd realizarea unității de acțiune a clasei muncitoare, care să poată astfel polariza toate forțele patriotice și să conducă la luptă întregul nostru popor.

Partidul Comunist Român, întărindu-și rîndurile prin înlăturarea unor elemente sovăielnice, a desfășurat o intensă activitate pentru sporirea capacității sale de luptă, pentru refacerea legăturilor cu organizațiile de partid din întreaga țară. Cadrele de bază au asigurat unitatea partidului, o concepție clară, menită să antreneze în jurul său clasa muncitoare și toate forțele democratice, patriotice, interesate în înlăturarea dictaturii militaro-fasciste.

Avîndu-se în vedere punctele comune privind problemele vitale ale întregului popor, în prima jumătate a lunii aprilie 1944 s-au intensificat contactele dintre conducerea Partidului Comunist Român și a Partidului Social Democrat. Ele continuau tradiția de înțelegere manifestată încă în marile bătălii de clasă din 1933, în numeroase acțiuni comune desfășurate în cadrul breslelor, ca urmare a dizolvării sindicatelor de către dictatura regală, în acțiunile de sabotare a mașinii de război hitleriste, în ralierea unor organizații locale ale P.S.D. la Frontul Patriotic Antihitlerist, constituit în anul 1943 și în numeroase alte acțiuni pe plan local.

Tratativele în vederea alcătuirii frontului unic de luptă al comuniștilor și socialiștilor au început, în mod conspirativ, încă din toamna anului 1943, prin Lucrețiu Pătrășcanu din partea Partidului Comunist Român și Ștefan Voitec din partea Partidului Social Democrat. Cu toate greutățile cauzate de existența pe teritoriul țării a peste jumătate de milion de soldați hitleriști și a întăririi acțiunilor teroriste ale gestapoului și siguranței antonesciene care reprimau cu cruzime orice acțiune a patrioților și antifasciștilor, frontul unic se închega într-o atmosferă interioară favorabilă, reușindu-se să se înlăture rezistența și rezervele unor lideri social-democrați, printre care C. Titel Petrescu, președintele P.S.D. Deplin convinși că numai unitatea de acțiune a celor două mari partide muncitorești putea contribui la salvarea țării, comuniștii și socialiștii au trecut, între 10 și 20 aprilie 1944, la redactarea manifestului-apel, prin care se vestea clasei muncitoare, întregului popor român, realizarea Frontului Unic Muncitoresc.

Comuniștii nu vedeau în constituirea Frontului Unic Muncitoresc o problemă de tactică, impusă numai de momentul necesității răsturnării dictaturii militaro-fasciste, ci și o garanție pentru dezvoltarea viitoare a acestei colaborări, atît de necesară, cum s-a dovedit, în lupta de eliberare de sub jugul fascist, în lupta pentru înfăptuirea revoluției socialiste. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta în acest sens, la Congresul al IX-lea al P.C.R. că prin realizarea Frontului Unic Muncitoresc „unitatea de acțiune a clasei muncitoare a avut rolul hotărîtor în înfăptuirea insurecției armate de la 23 August, în lupta revoluționară a oamenilor muncii pentru cucerirea puterii".

Dată fiind semnificația zilei de 1 Mai, zi de luptă și solidaritate a celor ce muncesc, s-a hotărît ca manifestul, pregătit încă din ziua de 21 aprilie într-o tipografie clandestină organizată de P.C.R., să fie difuzat la 1 mai de organizațiile celor două partide în capitală și în provincie.

Cu toată teroarea deslănțuită de autoritățile antonesciene și gestapoul german, manifestul a fost larg răspîndit în capitală și în marile centre muncitorești. In manifest se arăta:

„In plin război, clasa muncitoare din România își afirmă de acest 1 Mai cerințele ei de viață, pe care numai unită și prin luptă poate să le impună...

Pacea pe care întreaga națiune o dorește trebuie cucerită prin lupta poporului, care trebuie să ia în propriile sale miini soarta sa...

In ziua de 1 Mai, ziua ei de luptă și de speranță, muncitorimea organizată, unită de la comuniști pînă la social-democrați, cheamă întreaga clasă muncitoare, pe toți muncitorii organizați și neorganizați, întreg poporul român, toate clasele și păturile sociale, toate partidele și organizațiile, indiferent de culoarea lor politică, credință religioasă și apartenență socială, la lupta hotărîtă pentru:

Pace imediată,

Răsturnarea guvernului Antonescu. Formarea unui guvern național din reprezentanții tuturor forțelor antihitleriste,

Izgonirea armatelor hitleriste din țară, sabotarea și distrugerea mașinii de război germane!..."

Deși acordul privind Frontul Unic Muncitoresc se referea numai la problemele privind lupta antifascistă și obținerea unor revendicări imediate ale clasei muncitoare, cele două partide muncitorești păstrîndu-și independența ideologică și organizatorică, realizarea acestei unități constituie coloana vertebrală în jurul căreia aveau să se unească toate celelalte forțe chemate prin acest apel la lupta antifascistă, la înlăturarea prin forță a dictaturii militaro-fasciste.

Clasa muncitoare unită a reușit, în scurt timp, să exercite o deosebită influență asupra tuturor forțelor politice și sociale din țară. Organizațiile celor două partide, popularizînd manifestul, acționau tot mai intens pentru constituirea comitetelor de front unic în întreprinderi și instituții. Detașamentele de frunte ale proletariatului, ceferiștii, petroliștii, minerii, metalurgiștii, sprijinind frontul unic, au trecut la acțiunea de sabotare a mașinii de război. Acțiunile de sabotaj s-au intensificat mai ales în industria de armament, minieră, petrolieră, în transporturi, antrenînd majoritatea muncitorilor și funcționarilor acestor întreprinderi.

Clasa muncitoare, afirmîndu-se tot mai mult ca forța conducătoare a luptei antifasciste, a reușit, în paralel, să atragă în numeroase acțiuni țărănimea, — care manifesta o tot mai mare împotrivire față de rechiziții și încorporări, — armata, în rîndurile căreia starea de nemulțumire față de alianța nefastă cu Germania nazistă creștea mereu, intelectualitatea care pornise pe calea protestului împotriva continuării războiului prin manifestul semnat de 66 de fruntași ai vieții culturale și științifice românești, în luna aprilie 1944.

Frontul Unic Muncitoresc a contribuit astfel, direct, la dezvoltarea frontului forțelor antifasciste, la crearea unor alianțe care au mers de la comuniști pînă la cercurile palatului. Cunoscînd amănunțit atît ceea ce unea, cît și ceea ce despărțea forțele ce vor trebui antrenate în lupta antifascistă, Partidul Comunist Român a acționat pentru unirea tuturor acestor forțe pe o platformă antihitleristă. Astfel în luna mai 1944, s-a ajuns la încheierea unei înțelegeri între Partidul Comunist Român și gruparea liberală condusă de Gh. Tătărăscu, iar în luna iunie, prin tratativele duse de reprezentanții P.C.R., prin Petre Constantinescu-Iași, și P.S.D. prin Ștefan Voitec cu reprezentanții P.N.L. și P.N.Ț. s-a ajuns la realizarea Blocului Național Democrat.

După constituirea B.N.D., clasa muncitoare unită și-a intensificat acțiunea de mobilizare a maselor în lupta hotărîtoare împotriva dictaturii militaro-fasciste și a ocupanților fasciști. Manifestele Frontului Unic Muncitoresc din iunie, iulie și august 1944 chemau la luptă „pe toți muncitorii, salariații, micii meseriași, întreg poporul muncitor, indiferent de organizația din care fac parte", subliniindu-se că prin închegarea Frontului Unic Muncitoresc muncitorimea unită din România se află în fruntea luptei de salvare a poporului român.

Toate forțele antihitleriste, democratice din România — continua manifestul din august — se grupează într-un singur front de luptă „condus de Comitetul Național Democratic... care luptă pentru:

„Scoaterea României din război!"

In aceste condiții, Partidul Comunist Român a trecut la alcătuirea formațiunilor de luptă patriotice din rîndurile muncitorilor comuniști, uteciști și fără de partid, care au fost instruiți să lupte pentru apărarea întreprinderilor și instituțiilor. Aceste formațiuni conduse de tovarășul Emil Bodnăraș au reușit să stabilească, în scurt timp, legături în cele mai îndepărtate colțuri ale țării și să-și asigure o bază de aprovizionare cu armament și muniții.

Acționînd unită, devenind astfel principala forță antifascistă în jurul căreia s-au grupat toate forțele progresiste, clasa muncitoare și-a sporit combativitatea, forța de influență asupra maselor, posibilitatea de mobilizare. Pe întreg cuprinsul țării, clasa muncitoare și-a intensificat acțiunea prin comitetele de front unic din fiecare întreprindere, prin comitetele de luptă patriotice, prin îmbinarea acțiunilor pentru revendicări economice cu lupta împotriva dictaturii militaro-fasciste.

Crearea Frontului Unic Muncitoresc a constituit punctul de plecare de o deosebită importanță în procesul unirii maselor exploatate, în acțiunea de grupare a tuturor forțelor patriotice, antihitleriste, în vederea pregătirii insurecției naționale a cărei victorie a marcat începutul revoluției populare în țara noastră.

Conf. univ. **Aurel Loghin**
doctor în istorie

ÎN ÎNTÎMPINAREA MARII ANIVERSĂRI

1 MAI

(Urmare din pag. 1-a)

O mare dezvoltare au căpătat unitățile agricole de stat și cooperatiste din județ a căror contribuție la sporirea producției agricole-vegetale și animale este, an de an, tot mai substanțială.

Activitatea instituțiilor de învățămînt, de artă și cultură, a institutelor de cercetare științifică a devenit tot mai spornică, îmbogățind neconteni patrimoniul spiritual al națiunii noastre socialiste.

In această zi de sărbătoare, oamenii muncii din județul Iași, alături de întregul nostru popor, vor demonstra împreună, exprimîndu-și, odată cu rezultatele obținute în muncă, hotărîrea fermă de a-și dedica întreaga energie și capacitatea creatoare aplicării în viață a programului de dezvoltare economică și socială a României. Manifestîndu-și bucuria pentru viața liberă și prosperă pe care o trăiesc, oamenii muncii din toată țara vor da expresie înaltelor sentimente internaționaliste ce-i animă, vor demonstra pentru prietenia trainică și frățească cu toate popoarele țărilor socialiste, pentru solidaritatea internațională cu toți cei ce muncesc din lumea întreagă, cu uriașele forțe care militează în epoca contemporană pentru țelurile nobile ale democrației, socialismului și ale păcii. Poporul român își va reafirma deplina adeziune la înțeleapta politică externă promovată de partidul și guvernul țării noastre îndreptată către statornicirea unui climat de pace, înțelegere și colaborare între popoare. Țara noastră militează pentru unitatea de nezdruncinat a partidelor comuniste și muncitorești din toate țările, întreține și dezvoltă relații trainice și frățești cu celelalte țări socialiste prietene pe baza principiilor viabile ale respectării independenței, suveranității, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc. Partidul Comunist Român consideră unitatea mișcării muncitorești internaționale chezășia cea mai sigură a victoriei în lupta revoluționară a oamenilor muncii de pe întreg globul. În același timp, el afirmă că, cu cît fiecare țară socialistă va fi mai puternică și mai înfloritoare, cu atît sistemul socialist mondial, în ansamblul său, va deveni mai trainic și un exemplu de urmat pentru alte popoare.

Cu adîncă încredere în viitorul luminos pe care și-l făuresc sub conducerea partidului, oamenii muncii sărbătoresc 1 Mai mîndri de succesele obținute, hotărîți să facă să înflorească și mai mult patria noastră dragă — rod al muncii conștiente, plină de devotament a întregii națiuni române.

CURIER

convorbire cu prof. AL. TĂNASE

pe marginea ultimei sale lucrări „Introducere în filozofia culturii"

— Cum ați ajuns la această carte, tovarășe profesor?

— Prin „Libertate și necesitate", un studiu al meu apărut anterior. Efortul pentru clarificarea conceptului de libertate m-a pus în fața unui domeniu foarte puțin explorat din punct de vedere marxist: acela al culturii și civilizației. Mi s-a părut că e cea mai potrivită cale de a înțelege esența umanismului și conținutul său istoric, ca și plusul calitativ pe care le aduc în problemă marxismul și socialismul.

E absolut necesar să cunoaștem cît mai bine ceea ce face plenitudinea, maiestatea spiritului uman și dă valoare tulburătorului univers al culturii. Desigur că e un travaliu dificil și care necesită ani și ani de studiu. Pe noi, românii, ne avantajează o anumită tradiție pe linia cercetărilor întreprinse de P. P. Negulescu, Lucian Blaga, Tudor Vianu.

Important e să încercăm a construi un sistem de concepte și de legi care să dezvăluie unitatea în diversitate a fenomenului cultural. Cartea menționată doar o primă și modestă încercare.

— E de presupus, deci, o lucrare de proporții. Țelul final?

— Pledez pentru necesitatea unor cercetări multidisciplinare în acest domeniu. Căci dacă sociologia, de pildă, și-a regăsit locul în cetatea științelor, filozofia culturii abia acum încearcă să o facă. Năzuința mea cea mai arzătoare e să duc mai departe lucrarea concepută într-o serie de trei volume. In vol. II voi încerca să schițez o istorie a culturii pe tipologii și stiluri culturale, plecînd de la coordonatele spirituale majore ale fiecărei epoci, iar în vol. III voi cuteza pe aceeași linie o istorie a culturii românești, o reeditare a ideii de a descifra specificul spiritualității românești.

Deocamdată, se află la Edit. Politică un volum de filozofie a istoriei redactat sub conducerea mea și un volum personal ce poartă titlul „Reflectare și construcție", lucrare epistemologică privind cunoașterea de tip istoric.

— Dincolo de anumite prejudecăți, considerați că un sistem unitar cum e marxismul, pe lîngă un sprijin de necontestat, poate prefigura și îngrădiri ale îndrăznelii filozofice?

— Dacă marxismul e interpretat ca un sistem deschis, hotărît nu. Marxismul e un sistem de gîndire unitar, dar într-o interpretare care ține seamă de spiritul său autentic el e receptiv față de tot ce reprezintă valoare de cunoaștere în cîmpul teoriei sau valoare morală în cîmpul acțiunii. Deci, unele handicapuri vin nu din substanța marxismului, ci din noi înșine atunci cînd nu înțelegem și nu aplicăm acest formidabil instrument de gîndire în substanța sa creatoare.

— Nu aveți impresia că unii cercetători ai marxismului au neglijat tocmai problema fundamentală, aceea a omului?

— Da, au neglijat-o în primul rînd din punct de vedere al axiologiei. O antropologie a filozofiei marxiste, deci o discuție sintetizatoare e pe cale de constituire. Chiar și din punct de vedere al teoriei cunoașterii, e neglijat rolul constructiv al subiectului uman. Or, a reliefa acest rol înseamnă a urmări cum subiectul își construiește propriile sale structuri explicative în care va prelucra informațiile venite de la obiect.

Interesantă mi se pare că ar putea fi poziția marxismului în disputa structuralism-existențialism ca concepții filozofice. Existențialiștii încearcă să pună subiectul, respectiv omul, în statu-ul său, în timp ce structuraliștii reiau ideile obiectului, punînd accentul pe structuri materiale. Poziția marxismului poate fi rodnică în măsura în care este înțeleasă critic această luptă și își elaborează un punct de vedere propriu. Consider că există premize pentru aceasta.

— Sînteți cercetător, dar și cadru didactic. Considerați necesar ca un cadru universitar, pentru a putea transmite studenților o informare corespunzătoare, trebuie să fie în primul rînd el la curent cu mișcarea ideilor pe plan universal?

— E problema orizontului de cultură al cadrelor didactice. Nu se poate concepe ca un profesor să nu dispună de o largă și aprofundată cultură de specialitate, altoită pe o solidă cultură generală.

Cursul universitar trebuie să reflecte în largă măsură rezultatul preocupărilor proprii ale profesorului, mai precis el să nu fie doar înșiruirea unor date preluate, ci rodul unei activități proprii.

In materie de filozofie, studentul trebuie ajutat să învețe a gîndi aprofundat. Să nu fie aglomerat cu date și nume proprii, ci introdus într-un curent filozofic sau în sistemul unui mare gînditor, dar în așa fel încît să i se trezească gustul pentru filozofie. Deci mai puțină erudiție la modul general informativ și mai multă grijă pentru trezirea vocației. Or, aceasta nu se poate realiza decît de o altă vocație, afirmată cert și autoritar. Deocamdată, afirmația poate fi privită ca un deziderat, dar tindem spre înfăptuirea lui.

REP.

✦

Numărul 3 al „Revistei de filozofie" începe publicarea studiului *Teorie și sistem* de Anton Dumitriu, alături de care semnalăm articolele *Motivare și adaptare* de C.I. Gulian și *Procesul de umanizare* de Simion Puni. Comunicarea *Sistemul categoriilor estetice și consecințele metodologice care decurg din acest sistem* invită la o discuție mai amplă, ca și însemnările filozofice ale lui M. Deznan sub titlul *Orizontul uman*.

In același număr, D. Matei, în cadrul preocupărilor de cercetare critică a istoriei filozofiei românești scrie despre „Tradiție, originalitate și evoluție artistică în gîndirea estetică maioresciană".

✦

Ultimul număr din „Revue de Paris" publică sfîrșitul evocărilor Marthei Bibescu publicate sub sugestivul supratitlu „Mes admirables compagnons de voyage". E vorba de personalități literare și științifice din perioada interbelică.

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Colegiul de redacție:

AL. ANDRIESCU, N. BARBU (redactor șef adj.), CONST. CIOPRAGA (director), ION CREANGĂ, AL. DIMA, ILIE GRĂMADĂ, DAN HATMANU, MIRCEA RADU IACOBAN (secretar general de redacție), GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, ACHIM STOIA, CORNELIU STURZU, (redactor șef adj.), CORNELIU ȘTEFANACHE (redactor șef adj.), NICOLAE ȚATOMIR.

Prezentare grafică
VALER MITRU

SCHIȚE DIN LITERATURA UNIVERSALĂ

MASSIMO BONTEMPELLI (ITALIA)

ILUZIA EVADĂRII

Eva ieși în cîteva minute din pădurice și, înaintînd printre dafini, ajunse la șoseaua care îi străbătea. Recunoscu cîmpia de la sosire, regăsi cotiturile drumului. Își aminti de locul unde Evandro îi spusese „Mai avem încă puțin", dar înainte de a ajunge acolo dădu peste o poartă care bara șoseaua. Era destul de mare: sigur, în ziua aceea era larg deschisă și totuși, ea nu-și dădu seama de asta. De o parte și de alta, poarta era montată într-un zid scund și lung acoperit de iederă stufoasă: era granița domeniului în care Eva era oaspete ori prizonieră. Eva urcă un povîrniș care ajungea dintr-o parte pînă la înălțimea zidului: cu un efort ajunse în vîrf.

De acolo, de sus, văzu că zidul se continua în două arcuri foarte largi, care închideau parcul într-un cerc imens și care se pierdeau, ici și colo, după coroanele stufoase ale arborilor. Amintindu-și de locul unde venise, Eva intui că zidul se oprea de o parte și de alta a prăpastiei, închizînd împreună cu aceasta cercul domeniului. Își întoarse privirea spre cîmpia liberă. Șoseaua bătătorită și largă, o tăia de-a dreptul și se pierdea la orizont. Foarte departe, în stînga, printre grupuri rare de plopi, Eva zări niște locuri ciudate. Erau, împreună cu șoseaua, singurele semne ale vieții omului în peisajul acela, dar atît de vechi și cu desăvîrșire încremenite, încît mucurile acelea de case, invadate de pruni și întunecate de ani și de uitare, pierduseră orice asemănare cu cele omenești, părînd niște lucruri de la natură și aproape niște accidente cosmice în pămîntul acela.

Eva vru să fugă. Privi în jos. Zidul era scund și prăbușit; i-ar fi fost foarte ușor să coboare de cealaltă parte. Dar Eva rămase. Stînd dreaptă acolo sus, se întoarse cu privirea spre parcul de unde venise și zări, pe deasupra arborilor, frontonul vilei. I se păru că, în parc, aerul, același, avea acum o culoare stranie, ca și cum ar fi izvorît dintr-un suflet care cînta. Din inima ei dorința de a fugi dispăruse. Eva își dădu seama de asta și se întristă.

Privi acoperișul vilei: o diabolică ori divină forță o atrăgea într-acolo, ca și cum ceva inevitabil din viața ei acolo trebuia să se întîmple. Încercă să rupă vraja asta; se gîndi din nou la Evandro. Vroia să recunoască în sinea ei otrăvitoarea nebunie care o înfricoșase cu puțin timp înainte și o împinsese pînă acolo. Nu reuși.

Își închipui că s-ar fi reîntîlnit cu Evandro ca să-l acopere de reproșuri înainte de a fi părăsit definitiv locurile acestea de suferință.

Pe neașteptate, scurte rafale de ploaie trecură peste cîmpie și se îndepărtară, risipite de vînt.

Înspăimîntată, Eva ridică ochii spre cerul mohorît, luminat de fulgere. Apoi, coborî în grabă povîrnișul pe care se urcase și o luă la fugă de-a dreptul spre vilă, uitînd de șosea și de potecă.

Străbătu pajiștile, gardurile vii, platoul și, urcînd spre camera ei, năvăli în salon. Aici îl întîlni pe Evandro, care o aștepta.

Dar Evei îi dispăruse mînia. O încercă un sentiment de slăbiciune și dezolare. Evandro tăcea. Eva privi în jur. Nu mai simți în aerul camerei atmosfera rigidă care o înspăimîntase la intrare; dimpotrivă, o regăsi degajată și intimă.

Tăcu cîteva momente. Apoi, străbătînd camera, Eva se întinse pe canapeaua lungă, căreia îi făcuse deja cîteva confidențe.

Traducere de
MIHAI TATULICI

SLAVKA ČOLAK (JUGOSLAVIA)

PĂRCULEȚUL

În afara părculețului nu mai aveam nimic altceva decît felinarul vechi din poarta cu numărul șase și o pivniță părăsită în care se putea intra din afară. E lesne de înțeles ce era pentru ulița noastră, largă și abruptă, fără copaci, fără garduri, fără curți sau alte „distracții" în afară de felinarul vechi și de pivnița părăsită, pentru o uliță pe care treceau din zorii zilei zăngănind tramvaie plictisite, — ce era pentru o astfel de uliță un petec de iarbă acoperit de coroanele bătrînilor castani.

N-aveam nevoie să mergem pe alte străzi să ne jucăm, dar nici pe străini nu-i lăsam să se joace cu noi. Puținele excepții trebuiau să treacă diferite examene și să depună jurămîntul înainte de a fi onorați cu accesul în împărăția noastră.

Acolo petreceam și ne jucam cum ne trecea prin minte. Cînd ne întreceam la fugă, alergam în jurul părculețului, cînd doream să vedem cine-i cel mai deștept, acolo ne ciorovăiam. Tot acolo ne băteam, ne tăvăleam, rîdeam, ne lăudam, acolo construiam primăvara cărucioare cu bile și iarna lustruiam săniuțe. Fetițele se strîngeau ciopor și chicoteau pe iarbă cu păpușile lor bolnave și sănătoase, cu crăticioarele de mîncare și, dacă nu luăm în considerație aceste bazaconii, în rest nu erau rele. Ele ne aduceau prăjituri și fructe, iar noi le plimbam cu săniile și cu cărucioarele.

Ieșeam imediat după micul dejun și ne întorceam acasă seara, tîrziu. Dacă trebuia ceva de cumpărat, mamele ne strigau de la ferestre și dădeau drumul banilor în coșulețe prinse de o sfoară lungă. Fiecare avea acasă un astfel de coșuleț sau ceva asemănător. Apoi, după lungi discuții (cine și pe cine să însoțească), plecam tot cîrdul la prăvălie. Ne întorceam agale, înmuind degetele în zahăr sau ciugulind din pîine, oprindu-ne la fiecare doi pași.

Din părculeț porneam, în el ne întorceam, acolo ne scriam temele și povesteam noutăți, și cine pe cine iubește. Nu număram zilele și nu știm cît am dus-o tot așa. Acum, cînd mă gîndesc, mi se pare că totul a fost doar un singur joc îndelungat...

Și atunci, în urmă cu doi ani, într-o dimineață, înainte de începerea orelor, în timp ce ne ocupam de unul din altă stradă care făcuse prinsoare că se urcă în cel mai înalt castan și acum nu mai știa să se dea jos, în stradă, lîngă părculeț s-a oprit un camion și alte cîteva mașini. În timp ce ceilalți muncitori descărcau lopeți și casmale, șoferul camionului s-a apropiat de noi și ne-a spus să ne găsim alt loc de joacă. După ce au măsurat părculețul în lung și în lat, au început să sape. Au lucrat cîteva zile în timp ce noi, cinchiți în jur, mestecam gumă și ne holbam la motoarele mașinilor.

Lucrătorii erau tăcuți. Au săpat în mijloc o groapă mare și în jur niște canale, au îngrămădit pămîntul și au plecat. Toată toamna și iarna părculețul așa a rămas.

Era un nou teren de luptă cu nenumărate ascunzători. În iarna aceea am săpat neobosiți tunele și am clădit castele, iar în groapa cea mare ne strîngeam și țineam ședințe și discutam planuri de luptă.

O duceam de minune și nici nu se putea altfel cînd aveam în țărișoara noastră adevărate catacombe. Dar cum a strălucit primăvara, iarăși au venit lucrătorii. Au adus cisterne și țevi, le-au îngropat și au nivelat pămîntul, iar în ultima zi au plantat și o căsuță. Lucrau repede și, în mai puțin de o lună de zile, în cartierul nostru, în părculețul nostru, s-a ridicat o pompă de benzină nouă, cu fațade netede, de sticlă, prin care se vedeau șiruri de bidoane galbene cu ulei rînduite pe polițe. Și cînd totul a fost gata, cînd serviabilii vînzători, proaspăt pieptănați, și-au ocupat locul, automobilele au început să se oprească scîrțîind, iar cînd părculețul a înverzit, au adus și-o tăbliță cu inscripția „Nu călcați pe iarbă" pe care au înfipt-o în locul cel mai vizibil.

Și toate acestea ca și cînd părculețul ar fi fost al lor, de parcă noi nici n-am fi existat.

Cît eram înainte de puși pe joacă, așa ne pierise cheful acum dintr-o dată. Nu că ne-ar fi împiedicat tăblița aceea pe care în aceeași seară o smulsesem și o aruncasem în pivniță, dar nu ne era ușor să vedem pompa de benzină, sau stația, cum o numeau, cuibărită în locul în care nici un copil străin nu era primit fără depunerea jurămîntului. Asta ne-a ucis cu totul voința! A trebuit să renunțăm la întrecerile cu cărucioare și la alte jocuri de alergat și dacă ne abăteam cumva pe la stația de benzină, vînzătorii se holbau de parcă cine știe ce făcusem și nu mai puteam să ne jucăm nici în ruptul capului.

Singurul lucru ce ne mai rămăsese, era să stăm și să povestim ca niște babe. Nu știu dacă din cauza obrăzniciei băieților de la stația de benzină, sau poate pentru simplul motiv că toate fetele cînd trec în clasa a cincea încep să facă pe grozavele și să nu-și mai cunoască vechii tovarăși de joacă, dar de la o vreme ele n-au mai venit în părculeț.

Numai că pe noi prea puțin ne durea lipsa lor. Altceva ne ardea pe noi: că trebuia să suportăm pe intrușii cărora nu le puteam face nimic, nici să-i izgonim și nici să-i cotonogim.

Dar chinul nostru nu s-a terminat aici. În anul acela, cînd m-am întors din vacanță, mai mult de o treime din părculeț era acoperit cu ciment proaspăt. Curînd au îngrămădit patru chioșcuri pentru fructe, ziare și dumnezeu mai știe pentru ce, iar castanilor le-au agățat coșuri pentru gunoaie, de parcă aveau niște șorțuri.

Despre toate acestea mama spunea că parcă ar fi întrebat-o pe ea, iar tata era bucuros că nu mai trebuia să meargă pînă jos la centrala pronosport pentru buletine. După ce chioșcurile au început să funcționeze, din parc au mai rămas cîteva tufișuri pipernicite și prăfuite, hîrtii și gunoaie. Părculețul nostru dispăruse de o dată; în afara coroanelor tăcute ale castanilor, nu mai rămăsese nimic. Parcă ne-am fi mutat într-o altă stradă, într-una murdară și banală, față de ai cărei copii ne simțeam bogați și fericiți.

Din părculeț, în afară de coroanele verzi ale castanilor, a rămas doar numele. Această bucățică de pămînt, încărcată cu coșuri pentru gunoi și chioșcuri în care se vînd de toate pentru toți, se mai numește părculeț; și noi spunem și astăzi „așteaptă-mă în părculeț după ore, să-ți aduc timbre" sau, „dă fuga în părculeț și cumpără mere", sau, „vai, ce am văzut aseară în părculeț" și tot așa. Dar știu că nu voi uita niciodată părculețul copilăriei mele, iar dacă omul trebuie să crească, poate cel puțin să-și amintească că a fost odată mic.

Și, de altfel, în fiecare zi jucăm fotbal în fața școlii, iar pe terenul din spatele ei avem... Dar, asta este o altă poveste.

Traducere de
MELANIA IONESCU

MARIA WINE (SUEDIA)

DRAGOSTE

C-am să produc atîta neînțelegere, invidie și ură n-am crezut niciodată.

Eu, cea darnică și bună și cîtuși de puțin calculată.

Exist pur și simplu și sînt a tuturor.

Sînt întîlnirea fierbinte la o răscruce de unde pornesc toate posibilitățile.

Spre tine vin cu toate darurile mele ca un copil naiv care nu cunoaște capcanele și regulile complicate ale jocului nu le știe.

Prin ea însăși, credința mea este încăpățînată și vin în întîmpinarea ta cu ochi albaștri de copil, întotdeauna.

Mă înțelegi greșit, greșit mă judeci.

Faci din mine o marfă, mă mituiești. Și mă rănești adînc. Dar marfă nu sînt, de nici un fel.

Crezi, și asta-i partea proastă, că sînt numai pentru tine făcută în timp ce eu sînt a tuturor.

Dărniciei mele îi răspunzi cu lăcomie.

Mă prefaci într-o tragedie a vieții tale cînd eu aș vrea să fiu cea mai mare bucurie a ta.

Bucuria pe care ți-o produc este mult mai scurtă decît tristețea ta de a te fi părăsit (în realitate, nu te-am părăsit niciodată, amin numai clipele mele în tine pînă vei fi din nou pregătit pentru a reveni).

Ezit să ridic mănușa pe care ai aruncat-o. Ce-ai vrea să fac ca să te apăr? Vrei într-adevăr să te apăr de tine însuți?

Sînt tare obosită la gîndul că mă imaginezi ca pe un trandafir cu spini. Nu sînt trandafir și nu am spini, mi-atîrni propriii tăi spini.

Îmi dai propria-mi imagine-
A nesiguranței și a dușmăniei mele imagine.

Nu din nevoie de apărare: eu exist.

Dar tu ești prea aproape de mine.

Existența mea e dărnicie.

Ezit să ascult cuvintele cumpătării, n-o înțeleg, nu sînt eu asta.

Nu poți trăi fără mine. (N-o strig cu glas de învingător, e-un adevăr pe care ți-l șoptesc, încet și gingaș), nu poți trăi fără mine!

Mă cauți uneori cu atîta înfrigurare că nici nu observi că sînt în tine, alteori mă alungi cu teama ta de a mă pierde.

Pot să mă împotrivesc cînd vrei să faci din mine altceva decît sînt?

A trăi doar pentru tine (știu, tu numești asta a-ți fi credincios ție însuți) înseamnă a-ți fi ție însuți necredincios.

O viață deschisă: bucurie, creație, creștere, tot ce apare, asta sînt.

Vrei să faci din mine o taină: o taină pe care s-o poți zăvorî și s-o hrănești cu nesațul tău.

Mă ofilesc și dispar în strînsa-ți îmbrățișare.

De unde vine pofta ta de a distruge? Eu nu ți-am inspirat-o!

Nu reușești să te odihnești în mine in liniște sau să mă urmărești fără a simți rezistența furtunii zburdalnice din mine.

Trebuie să mă cercetezi și să mă spargi, dar va fi imposibil să mă recompui iarăși.

Îmi oferi mai mult cîntece cu reproșuri decît cu laude.

Și cu toate acestea sînt simțul tău, cel care te conduce toată viața.

Sînt focul sărutării fără alba tristețe-a cenușii.

Sînt plînsul sincer și gingaș care-ți potolește jalea.

Sînt timpul care te apără de durere.

Sînt belșugul ploii și binefacerea zăpezii.

Sînt imensa îmbrățișare a universului: ceva nenăscut care-și așteaptă propria naștere.

Sînt micuța pasăre ce, încrezătoare, se odihnește în palmă-ți.

Sînt lucerna care-ți așterne la picioare covorul de lumină.

Sînt poezia nescrisă, care te așteaptă să vii cu o floare albă în mînă.

Traducere de N. NICOARĂ

ANATOL POTEMKOWSKI (POLONIA)

DIMINEAȚA ÎN PĂDURE

Pe liziera pădurii mergeau trei oameni îndepărtînd crengile ude, să nu-i lovească peste față.

— „Cît e ceasul?!", întrebă brutarul

— „Jumătate la cinci", răspunse procuristul de la bancă

Seminaristul nu spuse nimic. Era buimac și visător. Se gîndea la fata polițistului care-l omenise, cu o zi în urmă, cu un cotlet rece. Nu era cine știe ce cotletul dar, oricum, era cotlet.

Procuristul se opri brusc.

În semiîntuneric se zărea un om. Cerceta împrejurimile, de bună seamă că s-a rătăcit. Era dirigintele farmaciei dintr-un oraș la 150 km depărtare, dar ei nu aveau de unde ști asta.

Se ascunseră după un arbust, atît de încet de parcă n-ar fi fost ei, ci umbrele lor. Seminaristul scoase pistolul. — „Nu", spuse brutarul și puse mîna pe pistol. Spuse „nu" fără să miște buzele. „Tărăboi...".

Procuristul înaintă o jumătate de pas. Strînse în mînă tocul scurt al lopeții pe care o luă de la un anume dirijor de orchestră.

Dirigintele farmaciei nici nu apucă să strige.

Se prăbuși în iarba udă, cu fața la pămînt. Horcăia.

— „Vezi", zise brutarul, și-l întoarse pe muribund cu fața în sus, „nici un fel de tărăboi".

Seminaristul îl izbi pe străin cu mînerul pistolului greu și horcăitul încetă.

— „M-ar interesa tare mult dacă nu cumva e brutar", zise brutarul.

— „Să-l ia dracu", zise procuristul, „cercetați-l".

În portofel găsiră actele și cinci fotografii: o bătrînă, un bătrîn, o femeie tînără, un copil. În cea de a cincea erau toți, mai puțin copilul. În spate pluteau niște lebede.

— „Vezi, putoarea", zise seminaristul, „s-a fotografiat cu lebede. Romantic".

Procuristul cercetă actele; diriginte de farmacie 34 ani, căsătorit, un copil.

Îi luară apoi ceasul și ghetele și se întoarseră pe liziera.

O oră mai tîrziu sosiră în oraș. Era dimineață. Polițistul ședea pe o ladă în fața magazinului de coloniale și privea la oamenii care stăteau la coadă pentru zahăr.

— „L-am terminat, în pădure, pe dirigintele farmaciei", zise seminaristul care se cunoștea cu polițistul.

— „Mai precis zis, eu l-am omorît", zise procuristul, care avea înclinație spre exactitate, „cu lopata"......

— „Vă felicit", zise polițistul. „Îmi face plăcere să ascult"

Oamenii de la coadă ascultară relatarea cu interes. Brutarul, seminaristul și procuristul de la bancă își cîștigaseră prețuirea tuturor. A doua zi inspectorul școlar înaintă propunerea pentru recompensarea celor trei. Învățătorul de lucru manual susținu propunerea.

Dacă întîmplarea vi se pare ciudată este numai pentru că am uitat să vă spun în introducere că s-a întîmplat în timpul războiului. Fac cuvenita rectificare. Acum totul e în ordine.

Traducere de
NICOLAE NICOARĂ

Tiparul: Întreprinderea Poligrafică Iași — str. V. Alecsandri, nr. 6

Redacția și administrația: Iași — Palatul Culturii — telefoane: 15877—15847